

De knoop in de zakdoek

*Hoe kan de grafisch ontwerper
ervoor zorgen dat geschiedenis
actueel en relevant wordt in musea?*

Mijn scriptie
is een ode

aan het rijke verleden

dat *nooit vergeten*

kan
en mag
worden.

Knoop dat maar
in je zakdoek.

- *Lisa van Moort*

Foto van Wim Kamphuis¹

*De ordening, daar gaat het om.
Niets is hier ooit hetzelfde.
Elke dag verander ik wel iets.
Een verzameling moet leven.*

Dit is een citaat¹ van verzamelaar Wim Kamphuis. Hij verzamelt al zijn hele leven lang oude Aziatische en Afrikaanse objecten, waarmee hij regelmatig nieuwe composities maakt.¹ Elke dag post Kamphuis een foto van een nieuwe vondst op Facebook, om zijn tentoonstelling te delen met de buitenwereld. Mensen als Wim Kamphuis inspireren mij enorm, door hun persoonlijke passie voor geschiedenis. Hoe kan ik, als grafisch ontwerper, ervoor zorgen dat die passie voor geschiedenis wordt overgebracht aan een groter publiek?

Persoonlijke motivatie

*Door vragen te stellen aan het verleden
kun je het heden beter begrijpen.*

Al van jongs af aan heb ik affiniteit met de geschiedenis. Ik vind het boeiend om te zien hoe mensen vroeger handelden, nadachten en problemen oplosten.

In mijn gesprekken met anderen merk ik dat veel mensen het belang van geschiedenis niet inzien. Omdat ik dat heel erg zonde vind, word ik gemotiveerd om het belang van geschiedenis duidelijk te maken aan een groter publiek.

Musea zijn de enige educatieve plek waar we verzamelde (stille) getuigen van de verre geschiedenis kunnen vinden. Het is de beste plaats om te tonen hoe relevant en actueel geschiedenis is. Hoe kan ik, als grafisch ontwerper, ervoor zorgen dat anderen die relevantie zien? Welke middelen zijn daarvoor nodig? Welke tone of voice en invalshoeken moet ik gebruiken? Deze vragen wil ik in mijn scriptie onderzoeken.

Inhoudsopgave

Ode
Wim Kamphuis
Persoonlijke motivatie
Hoofdvraag
De rol van de ontwerper

1. Geschiedenis

- 1.1. Belang geschiedenis
- 1.2. Probleem geschiedeniseducatie
- 1.3. Eenzijdige geschiedenis
- 1.4. Conclusie

2. Musea

- 2.1. Ethische Code voor Musea
- 2.2. Geschiedenis van musea
- 2.3.1. Crisis van de hyperrealiteit
- 2.3.2. Wondr-museum
- 2.3.3. NEMO
- 2.4.1. De belevingswaarde van musea
- 2.4.2. De Museumfabriek
- 2.5.1. De drempel voor musea
- 2.5.2. Wonderkamers
- 2.6. De positie van een museum
- 2.7. Conclusie

3. Methodieken

- 3.1.1. Educatieve lijnen
- 3.1.2. Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid
- 3.2. Creëren van een beleving
- 3.3. Leertheorie van Kolb
- 3.4. De kracht van tekst
- 3.5.1. Persoonlijkheid
- 3.5.2. Schelpenmuseum
- 3.6. Conclusie

4. Ontwerpers

- 4.1.1. Kossmann De Jong
- 4.2.1. Archetypisch
- 4.3.1. Kummer en Hermann
- 4.4. Conclusie

5. Tentoonstellingen

- 5.1. Biblebelt
- 5.2. Design in het Derde Rijk
- 5.3. 'Hij of ik'

- 5.4. Canon van Nederland
- 5.5. Besmet
- 5.6. LiveScience
- 5.7. Oertijdpark
- 5.8. Oude Ambachten en Speelgoedmuseum
- 5.9. Museon
- 5.10. Conclusie

- 6.1. Eindconclusie
- 6.2. Persoonlijke reflectie

- 7. Bijlage**
- 7.1. ‘Wonderkamers’
- 7.2. Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid
- 7.3. Schelpenmuseum
- 7.4. Archetypisch
- 7.5. ‘Bij ons in de Biblebelt’
- 7.6. ‘Design in het Derde Rijk’
- 7.7. ‘Hij of ik’
- 7.8. ‘Canon van Nederland’
- 7.9. ‘Besmet’
- 7.10. ‘LiveScience’
- 7.11. ‘Oertijdpark’
- 7.12. Oude Ambachten en Speelgoedmuseum
- 7.13. ‘One Planet’

- 8. Bronnenlijst**
- colofon
- dankwoord

*Hoe kan de grafisch ontwerper
ervoor zorgen dat geschiedenis
actueel en relevant wordt in musea?*

De rol van de grafisch ontwerper binnen een museum

De rol van de grafisch ontwerper (binnen een museum) is aan verandering onderhevig. De grafisch ontwerper werkt steeds vaker interdisciplinair. Hij is specialist in het creëren van een sterke beeldtaal die duidelijk en snel communiceert. Omdat de spanningsboog van mensen steeds minder groot wordt, kan de ontwerper veel betekenen in het ontwerpen van een tentoonstelling. Hij kan ervoor zorgen dat de informatie en objecten op een interessante en duidelijke manier worden overgebracht. De grafisch ontwerper denkt dan niet alleen mee over de vorm, maar hij houdt zich dan ook bezig met het concept (de inhoud).

Daarnaast heeft de grafisch ontwerper de taak om het museum te promoten, door middel van het voeren van campagnes, het ontwerpen van de website en de belettering op het gebouw, auto's en vlaggen.

In ben vooral geïnteresseerd in de rol van de ontwerper binnen een tentoonstelling. Ik zal mij in mijn scriptie daarom vooral focussen op de conceptuele kant van een tentoonstelling of museum.

I. Geschiedenis

Het is bar slecht gesteld met de historische kennis van Nederlanders. De Volkskrant maakte in 2019 een Geschiedenismonitor, met twintig vragen uit de Nederlandse Canon, om de historische kennis van de bevolking te testen.³ Ruim duizend mensen deden mee aan het onderzoek. Het gemiddelde cijfer was een 5.2. Uit het onderzoek blijkt dat mannen meer weten dan vrouwen, ouderen meer dan jongeren en hoogopgeleiden meer dan laagopgeleiden.

Dit mag voor mij wel een extra motivatie zijn om de historische kennis door middel van musea te vergroten. Daarnaast leert het onderzoek dat er rekening mee moet worden gehouden dat jongeren, laagopgeleiden en vrouwen gemiddeld genomen minder weten over geschiedenis.

I.1. Belang geschiedenis

*Wie niet weet waar hij vandaan komt,
weet ook niet waar hij naar op weg is.⁴*

Door geschiedenis leer je om niet alleen vanuit jezelf te kijken naar de wereld, maar ook vanuit een ander in totaal verschillende omstandigheden.

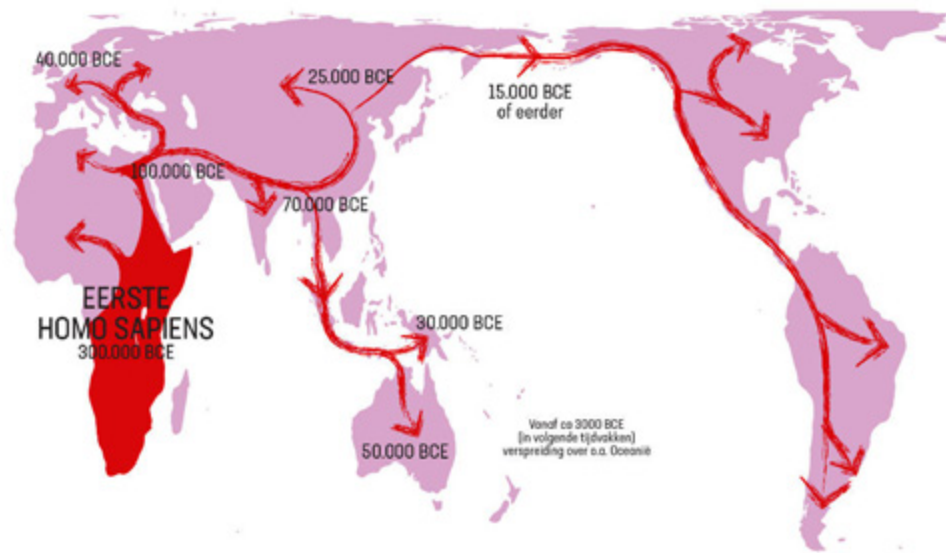
Toen op 11 september 2001 de aanslagen op de Twin Towers plaatsvonden, was de wereld in rep en roer. Ze zagen deze aanslag als het begin van een Derde Wereldoorlog. Maarten van Rossum (historicus) zag de aanslag in het perspectief van radicale groeperingen die al jarenlang terroristische aanslagen plegen.⁵ Niemand wilde op dat moment naar hem luisteren of hem geloven. Later bleek hij toch gelijk te hebben. Dit kwam omdat hij de gebeurtenis in perspectief kon zien door zijn grote historische kennis.

I.2. Probleem geschiedeniseducatie

Bas van der Meijden (docent leraar geschiedenis) vertelt in zijn colleges dat burgers het moeilijk vinden om de historische informatie toe te passen op het heden.⁶ Dit komt doordat de leefomstandigheden vroeger heel anders waren dan nu. Mensen vinden het dan moeilijk om in te zien wat het nut van informatie uit een compleet ander tijdperk is. Hij zegt dan ook dat het belangrijk is om mensen bewust te maken van de overeenkomsten die er zijn. Ik denk dat het voor musea waardevol is om er in hun tentoonstelling rekening mee te houden dat een gemiddelde bezoeker het lastig vindt om verbanden te leggen.

300.000 TOT 10.000 BCE Verspreiding Homo sapiens over de wereld

0 TIJD VAN DE EERSTE MENSEN

1800 tot 1900 CE Verzet tegen modern imperialisme

8 TIJD VAN EMANCIPATIE & ONDERDRUKKING

Campagne 'Tien keer meer geschiedenis' van The Black Archives⁹

1.3. Eenzijdige geschiedenis

Inez Blanca van der Scheer (filosoof en projectassistent van het Stedelijk Museum en het van Abbemuseum) pleit ervoor dat er in Nederland meer aandacht komt voor de verschillende perspectieven in de geschiedenis.⁷ In de Nederlandse geschiedeniseducatie wordt de focus vooral op (de rol van) Europa gelegd. Toch bevatten veel musea objecten die uit andere werelddelen komen, bijvoorbeeld door de kolonisatie. Die stukken verdienen het om van twee of meer kanten belicht te worden, wat nu nog veel te weinig gebeurt.

Nederland wordt steeds multicultureler. Om die reden is het belangrijk dat elke burger historische kennis heeft van verschillende landen en culturen. Dit kan hem helpen om bepaalde rituelen en achtergronden van andere mensen te begrijpen. Om voor deze diverse educatie te zorgen, moeten er aanpassingen komen in de Nederlandse Canon, die de leidraad vormen voor het geschiedenisonderwijs.

Een organisatie als 'The Black Archives' voert campagne⁸ om de Canon van Nederland uit te breiden met historie uit andere werelddelen. Deze campagne is een infographic van de geschiedenis die niet wordt belicht in Nederland. Hopelijk zet deze campagne mensen aan het denken over het historisch besef in Nederland.

I.4. Conclusie

Helaas is het slecht gesteld met de historische kennis van Nederlanders. Meer kennis over geschiedenis zou ervoor kunnen zorgen dat burgers de problemen in de samenleving beter begrijpen en kunnen relativeren. Volgens het onderzoek van Bas van der Meijden vinden burgers juist dit relativeren en actualiseren moeilijk. Daar komt nog eens bovenop de geschiedeniseducatie in Nederland, vaak eenzijdig is, enkel gericht op Europa.

Voetnoten

Inleiding

- [1] Haverkate, H. (2021, 13 februari) Wim (81) uit Enschede is levenslang in lockdown
- [2] ter Ellen, C. (2021) Wim Kamphuis leeft sinds de corona-uitbraak als een holbewoner in zijn wereldmuseum. [Foto]

Hoofdstuk 1

- [3] Historiek (2019, 7 september) Nederlander weet weinig van eigen geschiedenis
- [4] Van Der Schans, T. & Van Der Kooij, T. (2016, 12 maart) Schaf het vak geschiedenis op school niet af.
- [5] Schouwenburg, H. (2017, 25 april) Bekijk Waarom is geschiedenis belangrijk?
- [6] Clubcollege (2016, 19 september) Moeten we het vak geschiedenis afschaffen? [Videobestand]
- [7] The Black Archives (z.d.) Tien keer meer geschiedenis [Campagneposter]
- [8] Maroudi, H. E. (2019, 14 juni) 'Aandacht voor andere verhalen en perspectieven uit de geschiedenis is hoognodig'
- [9] The Black Archives (z.d.) Poster "10x meer geschiedenis"

2. Musea

De definitie van een museum
is volgens Van Dale:
*gebouw waarin voorwerpen van kunst
of wetenschap worden tentoongesteld*¹⁰

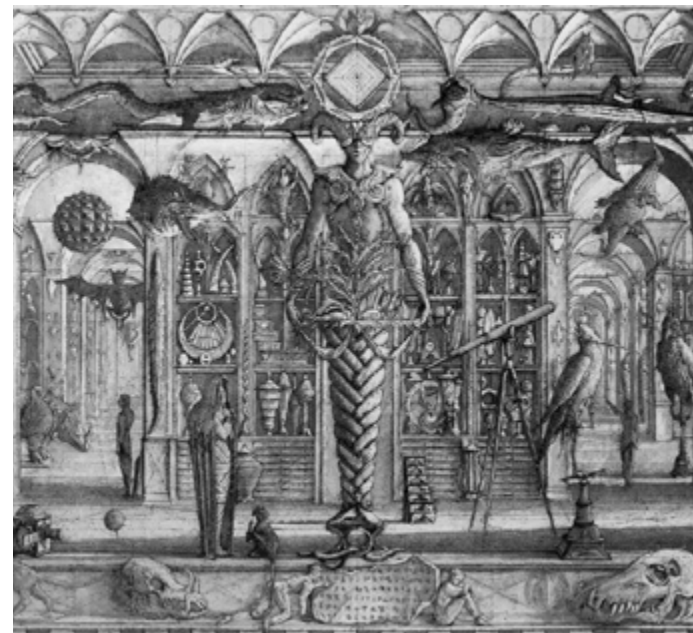
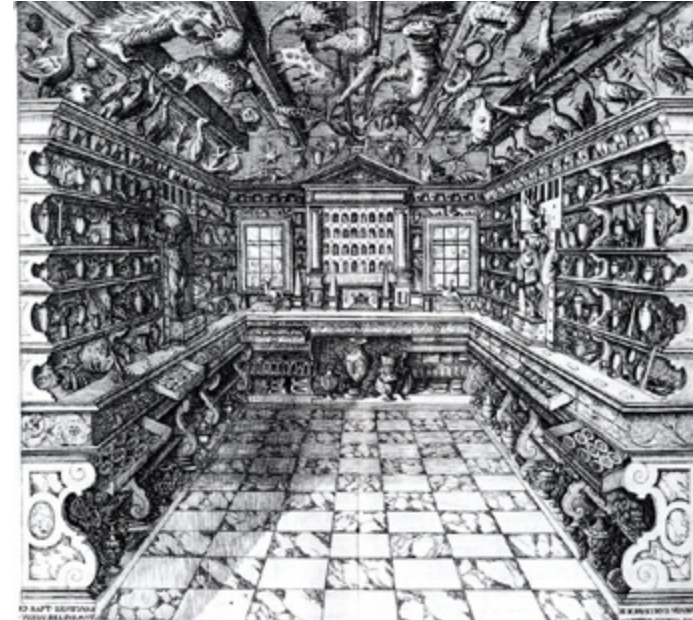
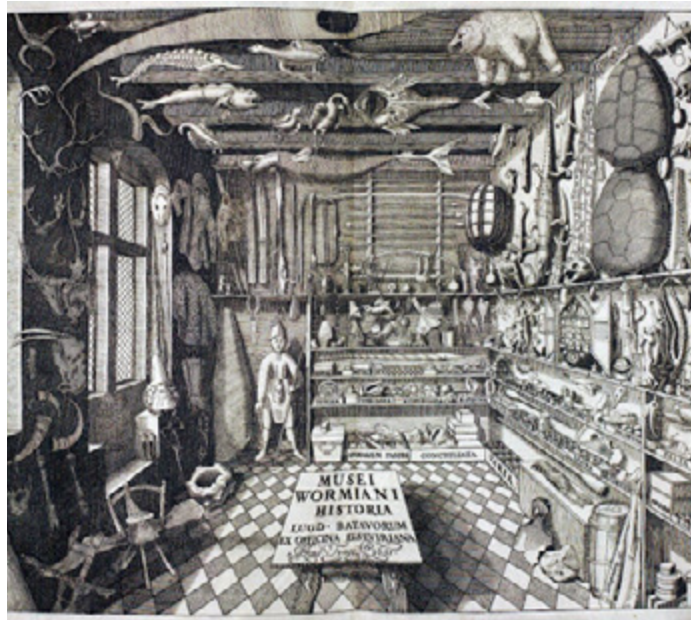
Wat maakt een museum een museum?
Hoe zijn musea ontstaan en hoe zijn
ze veranderd? Wat is de positie van
een museum in de huidige maatschappij?
Op deze vragen probeer ik een antwoord
te vinden in de volgende paragrafen.

2.1. Ethische Code voor Musea

Het ICOM (International Council of Museums, een internationale organisatie voor musea) heeft een Ethische Code voor Musea¹¹ gepubliceerd. Het zijn richtlijnen voor musea om in aanmerking te komen voor subsidie van de Nederlandse overheid.¹²

1. Musea zorgen ervoor dat het natuurlijk en cultureel erfgoed wordt behouden, bevorderd en gewaardeerd.
2. Musea die collecties bewaren doen dit voor het welzijn van de samenleving en de ontwikkeling daarvan.
3. Musea bewaren primaire bronnen waarmee kennis wordt behouden en bevorderd.
4. Musea zorgen voor andere vormen van dienstverlening en publieksvoorzieningen.
5. Musea werken samen met gemeenschappen waar collecties vandaan komen.
6. Musea houden zich aan een wettelijk kader.
7. Musea werken professioneel.¹³

De richtlijnen leggen een grote verantwoordelijkheid op musea als ze willen rondkomen van subsidies. Opvallend is dat kennisoverdracht een belangrijke rol speelt in deze Ethische Code. Daarom is het belangrijk dat een ontwerper of museum zich verdiept in praktische en theoretische educatieve zaken in een tentoonstelling.

Tekeningen^{15, 16} van de Wunderkammer van de Habsburgse keizer Rudolph II (1552-1612). Hij was een wereldberoemd verzamelaar die al zijn objecten in zijn paleis in Praag liet tentoon stellen.¹⁷

2.2. Geschiedenis museum

Omdat ik in mijn scriptie op het belang van geschiedenis hamer, moet de geschiedenis van het museum zelf ook worden uitgediept. Deze kennis is nodig om te bepalen wat de positie van een museum op dit moment is en of het concept museum wellicht toe is aan vernieuwing.

Verzamelingen

In 340 voor Christus legt Aristoteles een fundament voor de huidige musea.¹⁷ Hij stelt zijn verzameling planten tentoon in een zogenaamd 'mouseion'. Hij stelt zijn verzameling tentoon voor andere wetenschappers en voor de godinnen van de kunst en wetenschap.

Rariteitenkabinetten

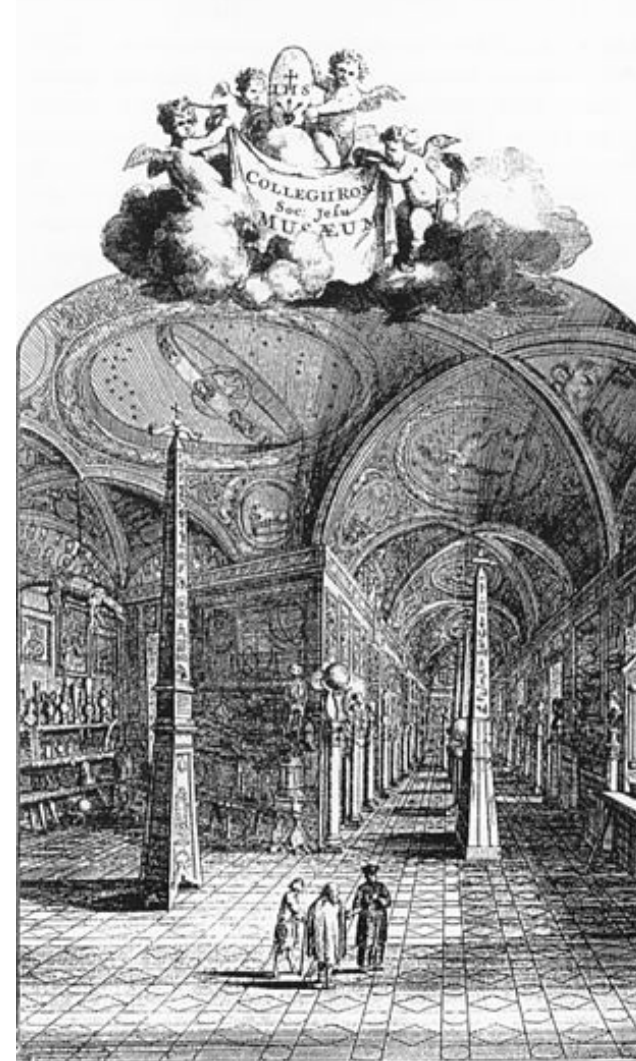
In de 15e en 16e eeuw stellen onderzoekers botten, planten, schelpen, maar ook uitheemse voorwerpen tentoon in rariteitenkabinetten. Deze kabinetten waren alleen toegankelijk voor de adel en andere geleerden.

Publieke tentoonstelling

In 1651 opende Pater Athanasius Kircher (hoogleraar wiskunde, natuurkunde en Oosterse talen) het eerste publieke museum, het zogenaamde 'Kircherian Museum'.¹⁸ Dit museum werd gebruikt om diverse wetenschappen tentoon te stellen voor groter publiek en zo ideeën te verspreiden. Mary Bouquet (museumhistoricus) vertelt dat musea rond de 18e eeuw steeds meer een educatieve functie vervulden.¹⁹ Musea waren belangrijk om mensen iets nuttigs te leren en om hen uit de kroeg te houden. Op die manier kregen burgers meer nationaal en internationaal besef.

Musea werden hoofdzakelijk gebruikt als ruimte om onbekende objecten tentoon te stellen, zodat de bezoeker daarvan kon leren. Ook was het museum belangrijk voor de wetenschap, want toen konden zij nog geen 3D-modellen maken van collecties. Deze manier van tentoonstellen lijkt op de werkwijze van 'Live Science' in Naturalis.²⁰ Deze tentoonstelling is een wisselwerking tussen wetenschappers en bezoekers. In de ruimte zijn heel veel collectiestukken te vinden, waar zowel bezoekers als wetenschappers gebruik van kunnen maken.

illustratie van het Kircherian Museum²¹

2.3.1. De crisis van de hyperrealiteit

Wat is de rol van een museum in de huidige maatschappij?

De Franse filosoof Baudrillard (1929-2007) schrijft in zijn essays dat musea sterk veranderen door de moderne samenleving.²² Waar tentoonstellingen eerst in traditionele gebouwen werden getoond, worden tentoonstellingen vandaag de dag uit het museumgebouw gehaald en op straat gezet. In het verleden hadden musea het doel om reflectief te zijn op het hedendaagse leven, door middel van historie. Vandaag de dag zijn verleden en heden samengesmolten. Mensen kopen oude voorwerpen die ze in hun eigen, moderne huis plaatsen, waardoor het oude en nieuwe samen een nieuwe realiteit vormen.

Het museum fungeert dan niet langer als plek voor historische verhalen, maar als een plaats voor hedendaagse verhalen. Dit komt doordat mensen niet meer weten wat het heden is, omdat verleden, heden en toekomst met elkaar zijn verweven in de nieuwe leefomgeving en belevingswereld.

De werkelijkheid wordt een museum en het museum wordt een speeltuin.

Speeltuinen

Mensen leven zelf in een museum en gaan naar een museum om het pure leven (desert of the real) te ervaren of juist een speeltuin-ervaring (disneyficatie) te krijgen.

Veel musea spelen op deze verandering in door interactieve elementen toe te voegen aan hun tentoonstellingen. Sommige musea lijken dan inderdaad precies op speeltuinen, een plek om mensen te vermaken.

Ik denk dat de theorie van Baudrillard een kern van waarheid in zich heeft, maar wel op een vrij extreme manier is omschreven. Het baart mij wel zorgen dat musea met hun cultureel erfgoed steeds meer worden gezien als een hyperrealiteit. Omdat de leefwereld buiten een museum ook al een vermenging is van historie en realiteit, verdwijnt de historische meerwaarde in een museum. Als die meerwaarde verdwijnt, dan kunnen mensen niet meer reflecteren op het verleden. Ik denk dat musea heel goed rekening moeten houden met deze verandering, zodat zij zelf kunnen bepalen welke positie zij willen innemen in de moderne maatschappij.

Wondr-Museum^{23,24}

2.3.2. Wondr-museum

Een esthetisch paradijs zonder inhoud.

Dat is de realiteit van het Wondr-museum.²⁵
Het museum is inhoudelijk gebaseerd op de esthetiek van social media. De ruimtes zijn ingericht om er foto's te maken die vervolgens gepost kunnen worden op Instagram. En het werkt! De jongeren stromen naar deze speeltuin toe om daar foto's te maken van het 'echte leven', zoals dat wordt gepresenteerd op Instagram.

Als ik een dergelijk museum zie, dan hoop ik vanuit de grond van mijn hart dat dit niet de toekomst is voor musea. Wat een museum bijzonder maakt volgens mij, zijn de unieke verhalen en objecten die het de moeite waard zijn om tentoongesteld te worden.

Disneyficatie

Volgens Baudrillard zal de wereld steeds meer op een Disneypark beginnen te lijken, waarin de realiteit een sprookje lijkt te zijn. Attracties zullen in een dergelijke omgeving de hoofdrol spelen en mensen zullen zich wanen in een hemelse omgeving. Deze wereld wordt gecreëerd omdat mensen willen ontsnappen aan de desert of the real (de donkere kant van het leven).²⁶

Tentoonstelling in NEMO^{27, 28, 29}

2.3.3. NEMO

NEMO heeft 19.500 historische, wetenschappelijke objecten in beheer.³⁰ Maar als bezoeker zie je weinig van die rijkdom aan cultureel erfgoed. De activiteiten spelen de hoofdrol in de tentoonstellingen van NEMO. Het museum is heel erg leuk voor kinderen, omdat er veel interactieve onderdelen in de tentoonstellingen zijn verwerkt. Het experiment staat er centraal, zodat kinderen constant worden uitgedaagd.

Het felle kleurgebruik zorgt ervoor dat het museum op een attractiepark lijkt. Door de open constructie komen er heel veel prikkels tegelijkertijd bij de bezoeker binnen. Daardoor is het voor het publiek moeilijk om zich op de tentoonstelling te concentreren. Het interactieve onderdeel zou heel waardevol zijn geweest, mocht er meer ruimte zijn voor verdieping.

2.4.I. De belevingswaarde van musea

In zijn essay 'De belevingswaarde van musea'³¹ schrijft Odding, directeur Rijkmuseum Twenthe, over de positie van een museum in de 21e eeuw. Hij stelt dat er in de 19e eeuw vanuit de wetenschap een grote behoefte was aan het tentoonstellen van objecten uit de wetenschap, om een soort orde te behouden. Maar door alle nieuwe technieken waren de objecten zelf niet meer nodig voor wetenschappelijk onderzoek.

Toen de musea in de 20e eeuw meer een educatieve functie kregen voor het publiek, kwam er een identiteitscrisis bij musea. Door de informatisering van de maatschappij is er geen behoefte meer aan die (educatieve) verheffing van musea. Het publiek stelt de autoriteit van het museum juist ter discussie. Omdat veel musea zich geen raad weten in deze situatie, proberen zij hun waarde uit de kwantiteit te halen. Ze streven naar zo veel mogelijk bezoekers, zo veel mogelijk omzet en daarbij gaat de inhoud ten koste van de vorm.

Belevingswaarde

Odding stelt dat wat bezoekers de dag van vandaag willen, is geïnspireerd worden.³¹ Dit gegeven formuleert de belevingswaarde voor een museum. Mensen willen verrast worden door schoonheid, bevestiging, stilte, rust en ontregeling. Ze willen geïnspireerd worden om een andere positie in te nemen, een nieuw boek te lezen, een ander gesprek te voeren én te (be)leven.

Odding vindt dat het museum dan moet zorgen voor de context aan een serie objecten, door een positie in te nemen en daarmee een omgeving in te richten. Musea moeten de feiten niet achterwege laten, maar een verhaal creëren met die feiten. Alleen door een positie in te nemen kunnen musea een meerwaarde bieden voor de samenleving.

Ik ben het eens met Odding dat een bezoeker wil worden geïnspireerd in een museum. Ik bezoek zelf vaak musea om nieuwe inzichten en inspiratie op te doen, op welke manier dan ook. Ik denk dat het wel een uitdaging is voor een museum om inspirerend en educatief tegelijkertijd te zijn.

Tentoonstelling Museumfabriek³²

2.4.2. De Museumfabriek

De Museumfabriek is het eigen museum waarin Odding zijn theorie tot leven laat komen. Het museum is verrassend, doordat er verschillende objecten bij elkaar worden geplaatst, geselecteerd op specifieke eigenschappen zoals kleur of gewicht. Van een kledingstuk, een vacht, een dier, een apparaat wordt een esthetische en intrigerende compositie gebouwd.³³ Deze manier van tentoonstellen is uniek, ontwapenend en tegelijkertijd uitnodigend.

Toen ik zelf de Museumfabriek bezocht, was ik blij verrast, door de bijzondere koppelingen en diversiteit aan objecten en verhalen. Daardoor lastig was om mij te concentreren op een onderwerp. De diversiteit in de tentoonstelling zorgde ervoor dat de routing chaotisch was. Daarnaast zorgden de verschillende thema's en objecten ervoor dat er weinig verdieping te krijgen was, omdat de onderwerpen van de hak op de tak gingen. Ik vind de Museumfabriek dan ook geen museum waar de bezoeker veel leert, maar een museum om inspiratie op te doen.

2.5.1. De drempel voor een museum

Belgische musea hebben onderzoek gedaan naar de aantrekkingskracht van museums.³⁴ Uit dit onderzoek blijkt dat de helft van de respondenten jaarlijks een museum bezoekt. Drie van de vijf mensen zou graag vaker een museum bezoeken. Hoe hoger het opleidingsniveau is, hoe groter de kans is dat diegene een museum bezoekt.

Wat zijn belemmeringen om een museum te bezoeken?

1. de prijs, 4 van de 10 mensen vinden een museum te duur.
2. 1 op de 3 mensen is ontevreden omdat er te weinig informatie over de collectie of tentoonstelling is te vinden in een museum.
3. 1 op de 4 mensen vindt de afstand een belemmering.

Uit het onderzoek blijkt ook dat mensen vooral naar een museum komen om iets te leren. Beleving en ontspanning scoren minder hoog dan educatie. Dit wil volgens mij niet zeggen dat deze twee niet hand in hand moeten gaan. Ik denk dat de manier waarop kennis en educatie wordt gedeeld ook een grote rol kan spelen in de mate waarin men bereid is iets te leren.

Wonderkamers in het Kunstmuseum³⁵

2.5.2. Wonderkamers

Het Kunstmuseum in Den Haag heeft ervoor gekozen om een tentoonstelling voor de jongere doelgroep te ontwerpen. Deze doelgroep heeft de minste interesse in musea. Dit gegeven was voor het Kunstmuseum een reden om in gesprek te gaan met jongeren, om te horen welke ideeën zij hebben over een tentoonstelling en wat zij graag zouden willen zien.³⁶

Uiteindelijk heeft het Kunstmuseum Wonderkamers ontworpen, waar jongeren door middel van een tablet doorheen worden geleid. Op de tablet kunnen de jongeren games spelen en daarmee punten verdienen. De tablet is daarnaast een interactieve plattegrond van de kamers. De objecten en kunstwerken die zijn tentoongesteld zijn uitgezocht op kleur, vorm en thema, een vrij onorthodoxe manier van ontwerpen.³⁷ Dit is gedaan om de tentoonstelling aantrekkelijker te maken voor de jongere doelgroep.

Ik vind het goed dat het Kunstmuseum heeft besloten om samen te werken met hun jongere doelgroep. Dit heeft zichtbaar vernieuwende resultaten opgeleverd, die ervoor zorgen dat een heel museum een bredere doelgroep kan verwelkomen. Uit de recensies³⁸ over het Kunstmuseum kwamen de Wonderkamers alleen weinig naar voren. Ik denk dat het Kunstmuseum meer in moet spelen op het promoten van de kamers, want naar mijns inziens liggen die verstopt in de kelder van het Kunstmuseum.

2.6. De positie van een museum

Om tentoonstellingen aantrekkelijker te maken, kiezen veel musea ervoor om een sterk standpunt in te nemen tegenover hun tentoonstelling. Ze kiezen er bijvoorbeeld voor om kritisch te zijn tegenover de positie van de vrouw in het verleden. Sommige musea kiezen ervoor dat er in hun museum een percentage aan vrouwelijke kunstenaars hangen, om zo hun kritiek te uiten.

Maar geeft dit een realistisch beeld van de werkelijkheid? Historicus Geerten Waling heeft een kritische blik op het feit dat musea steeds vaker 'krassen in de geschiedenisboeken'.³⁹ Hij vindt dat we de geschiedenis niet moeten gebruiken om een goed en fout te bepalen. Hij zegt: "Geschiedenis is niet een democratie waar alle stemmen even luid gehoord moeten worden." Waling ziet in zijn omgeving steeds vaker dat historici en musea een activistische houding krijgen. Ze kijken minder naar de oorzaak en de gevolgen van een gebeurtenis, maar vellen er direct een oordeel over. Met (ver)oordelen komt de mensheid nergens, met een les trekken uit het verleden wel.

Gouden Eeuw

Waling neemt als voorbeeld het Amsterdam Museum die de term 'Gouden Eeuw' heeft geschrapt, omdat de Gouden Eeuw slavernij heeft veroorzaakt en daarom niet zo 'goud' was. Waling vindt dit een voorbeeld van krassen in de geschiedenisboeken, omdat deze eeuw voor Nederland wel Goud was.

Juist de Gouden Eeuw leert ons het brood van de een, de dood van een ander kan betekenen.

afbeelding⁴⁰ *Het Amsterdam Museum verwijdert de aankondiging met Gouden Eeuw. De tentoonstelling gaat nu 'Groepsportretten van de zeventiende eeuw' heten.*⁴¹

Ik vind het positief dat musea een positie innemen ten opzichte van hun tentoonstelling. Zoals Odding zegt in zijn essay,⁴² wanneer een museum een duidelijke mening heeft, kan het anderen inspireren.

Het is goed als musea een groter verhaal vertellen, met meerdere perspectieven, waar Black Archives ook voor vecht. Maar ik ben het met Waling eens dat een activistische houding niet nodig is. Het verleden zou er juist voor moeten zorgen dat we in de toekomst dezelfde fouten voorkomen, laten we daarom beide kanten van het verhaal belichten.

2.7. Conclusie

Musea hebben geen gemakkelijke taak. Voor veel mensen is de drempel om naar een museum te gaan nog steeds groot. Museums zijn onderhevig aan de digitalisering en individualisering van de maatschappij. Hoe kunnen ze ervoor zorgen dat ze niet inhoudsloos worden door de disneyficatie, zoals Baudrillard die schetst? Odding schrijft in zijn essay over de verandering van de functie van musea. Hij zegt dat musea moeten inspireren en ervoor moeten zorgen dat de bezoeker wordt overweldigd. Hiervoor is het nodig dat een museum een positie inneemt, om zo een verhaal aan objecten te kunnen toevoegen. Waling vindt dat musea hier in kunnen doorschieten. Hij pleit ervoor dat er niet wordt gekrast in de geschiedenisboeken, maar er eerlijk op wordt gereflecteerd.

Concluderend is het voor musea moeilijk om de juiste keuzes te maken. Ik denk dat bewustzijn van deze ontwikkelingen een eerste stap is. Daarnaast is een kritische blik van belang om een tentoonstelling het juiste te laten communiceren.

Voetnoten

Hoofdstuk 2

- [10] Van Dale (2020) Betekenis museum
- [11] Erfgoed Brabant (z.d.) Wat is een museum eigenlijk?
- [12] Kamps, H. (2011 april) Meer dan waard - de maatschappelijke betekenis van musea
- [13] Erfgoed Brabant (z.d.) Wat is een museum eigenlijk?
- [14] Blauweschuitonderwijs.nl (z.d.) Rariteiten-kabinet [Illustratie]
- [15] Patterson, J. L. (2016) Kunstkamer/Wonderkamer [Illustratie]
- [16] Wayenberg, S. (2019, 11 april) Waarom verzamelen mensen?
- [17] Jaarsma, T. (2018, 12 oktober) Bekijk: Het eerste museum ter wereld
- [18] Byrnes, L. (2019, 6 juni) Athanasius Kircher's Cabinet of Wonder
- [19] Jaarsma, T. (2018, 12 oktober) Bekijk: Het eerste museum ter wereld
- [20] Zie bijlage 7.10.1. Interview 'Live Science'
- [21] Roos, A. (1679) Kircher-Museum im Collegium Romanum [Illustratie]
- [22] Pine, J. B., & Gilmore, J. H. (2012) De beleveniseconomie
- [23] NOS (2019) Influencers bezoeken Wondr [Foto]
- [24] Woldendorp, L. (2019) Nadia Roberto in Wondr. [Foto]
- [25] NOS (2019b, 18 september) Wondr-museum in Amsterdam ideaal voor dé perfecte Instagram-foto.
- [26] Pine, J. B., & Gilmore, J. H. (2012) De beleveniseconomie
- [27] Amsterdamtips.com (2021) NEMO Science Museum Amsterdam [Foto]
- [28] Museumnacht (2021) NEMO Science Museum [Foto]
- [29] NEMO (z.d.) NEMO Science Museum [Foto]
- [30] NEMO (2020) Collectie - NEMO Science Museum
- [31] Odding, A. (2015, 20 mei) Over waarheid en waardering
- [32] De Museumfabriek (2021) De Museumfabriek tour [afbeelding]
- [33] De Museumfabriek (2019, 28 maart) Kevers
- [34] Nws, V. (2019, 15 mei) Belgen willen vaker naar musea; waarom aarzelen ze dan nog?
- [35] Wolzak, T. (2019) Wonderkamers Kunstmuseum [Foto]
- [36] Zie bijlage 7.1.1. Interview Wonderkamers
- [37] Kossmann, H., Mulder, S., & Oudsten, F. (2012) De narratieve ruimte
- [38] Zie bijlage 7.1.2. Recensies Wonderkamers
- [39] Genovesi, I. O. (2019, 24 oktober) Geerten Waling
- [40] Volkskrant (2019) De semipermanente tentoonstelling 'Hollanders van de Gouden Eeuw' [Foto]
- [41] Pontzen, R. (2019, 12 september) Amsterdam Museum schrappt term 'Gouden Eeuw'
- [42] Odding, A. (2015, 20 mei) Over waarheid en waardering

3. Methodieken

Een methodiek is een theoretisch model, dat gebruikt wordt om een situatie te analyseren. Bij het ontwerpen van een tentoonstelling kan een dergelijk model als richtlijn worden gebruikt. In de praktijk worden de methodieken niet letterlijk toegepast, blijkt uit mijn interviews met musea.⁴³ Toch vind ik het in mijn scriptie belangrijk om verschillende methodes uit te werken en aan de hand daarvan een tentoonstelling te analyseren. Op die manier hoop ik nieuwe inzichten te krijgen over het ontwerpen van een tentoonstelling.

3.1.1. Educatieve lijnen

Hoe kan geschiedenis relevant worden gemaakt vanuit een educatief perspectief? Carla van Boxtel (hoogleraar vakdidactiek geschiedenis) en Dick van Straaten (lerarenopleider geschiedenis) maken gebruik van educatieve lijnen, die ervoor zorgen dat er koppelingen worden gemaakt vanuit het verleden naar het heden.

Er zijn drie educatieve, historische lijnen te onderscheiden:⁴⁴

1. Werken met longitudinale lijnen

Dit zijn politieke, sociaaleconomische of cultuur-mentale ontwikkelingen die vandaag de dag nog steeds spelen. De ontwikkeling van nationale staten is een voorbeeld van dergelijke lijnen.

Nationaal Militair Museum

afbeelding tentoonstelling NMM⁴⁵

In het Nationaal Militair Museum is een tentoonstelling waarin militairen uit allerlei situaties en tijdperken samengevoegd zijn.⁴⁶

Militairen die in de Tweede Wereldoorlog en Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog hebben gevochten, staan naast militairen die vandaag de dag in Syrië of tegen piraterij vechten.

Ik vond deze tentoonstelling zelf heel erg indrukwekkend, omdat er andere verbanden en inzichten ontstaan.

2. Werken met historische analogieën

Historische analogieën zijn onderwerpen die in het verleden hebben gespeeld en die nog steeds veel lijken op een huidige situatie. De gelijkenissen tussen het Romeinse Rijk en de Europese Unie worden als voorbeeld genoemd.

3. Werken met algemeen menselijke vraagstukken

Menselijke vraagstukken zijn vraagstukken waarin je verleden met heden kunt vergelijken, bijvoorbeeld discussies over straf, geloof, misdaad en welvaartsverdeling.⁴⁷

Deze drie lijnen zijn belangrijk om in het achterhoofd te houden rondom het bedenken van een concept voor een tentoonstelling. Zij kunnen geschiedenis relevanter maken voor het publiek.

3.1.2. Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

Een museum dat op social media veel met analogieën werkt, is het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum. Zij kiezen er voor om foto's en video's te plaatsen op hun Facebook die passen bij actualiteiten. Op deze manier promoten zij hun museum en bieden ze mensen andere inzichten.⁴⁹

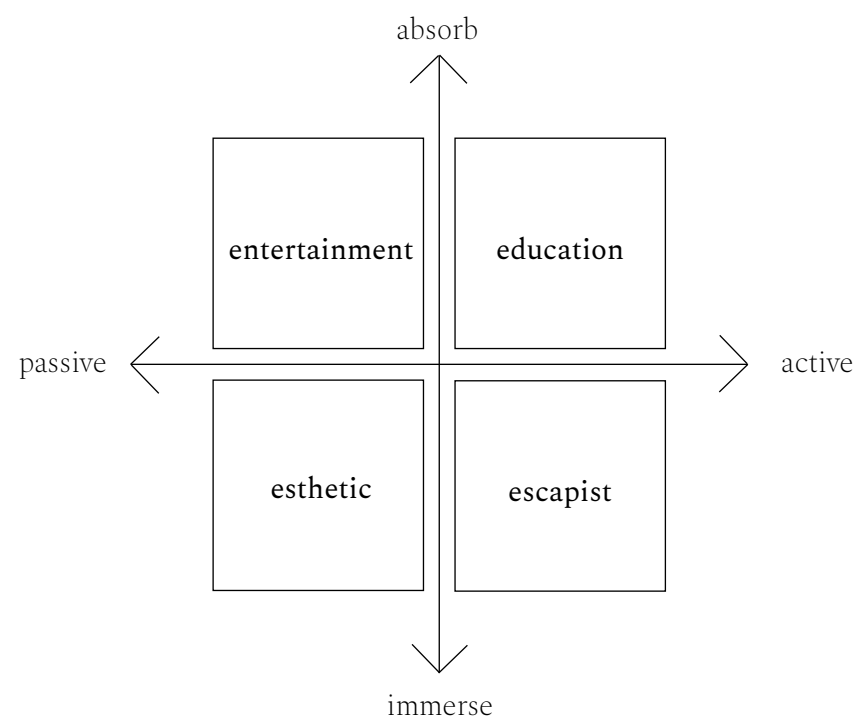
Posts op Facebook van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum⁴⁸

3.2. Creëren van een beleving

Het model van Pine en Gilmore,⁵⁰ gaat over het creëren van een belevingswereld. Omdat in een tentoonstelling ook een belevingswereld wordt gecreëerd, denk ik dat deze methode veel handvatten kan bieden aan een museum.

Dit model bevat vier assen:

1. absorption *de ervaring in je opnemen*
2. immersion *onderdeel worden van de ervaring*
3. passive participation *onbewuste deelname of interesse*
4. active participation *bewuste deelname*

model van Pine en Gilmore⁵¹

Entertainment

Een ervaring waar de kijker in wordt geabsorbeerd, zoals het lezen van een boeiend verhaal of het kijken van een mooie film.

Education

Een ervaring waar de kijker iets van leert op een actieve manier. Deze ervaring kan worden gecreëerd door middel van infographics, beschrijvende of verhalende informatie, proefjes of een spel.

Esthetic

Een ervaring waar de bezoeker graag onderdeel van wil zijn. De bezoeker neemt een passieve houding aan en wil alleen maar genieten van de sfeer en de schoonheid in de ruimte.

Escapist

Deze ervaring zorgt ervoor dat een kijker zichzelf verliest in de realiteit. De bezoeker neemt een actieve houding aan en heeft invloed op de uitkomst. Ervaringen waarin de escapist een grote rol speelt, zijn escaperooms, games, attractieparken en casino's.

In een museum is het educatieve gedeelte het hoofddoel en zijn de andere drie elementen dragers van de inhoud. Ik vind dat Entertainment, Esthetic en Escapist alleen meerwaarde moeten geven aan Education. Als dit niet het geval is, kunnen zij beter worden weggelaten, dan worden toegevoegd.

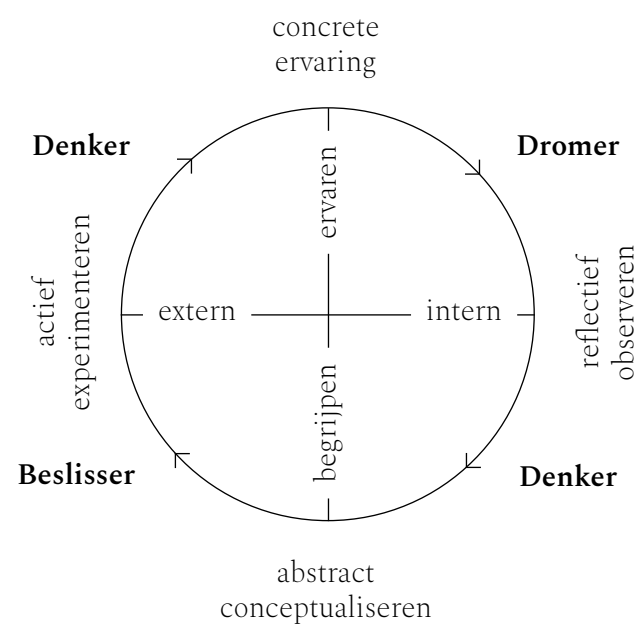
3.3. Leertheorie van Kolb

Bij het ontwerpen van een tentoonstelling, is het belangrijk om te weten op welke manier de bezoeker iets leert. Het boek 'De Leertheorie van Kolb in het museum'⁵² geeft een vernieuwend inzicht in de manieren waarop mensen informatie tot zich nemen.

Kolb, sociaal psycholoog, ging in zijn boek⁵³ uit van vier verschillende leerstijlen:

1. concrete ervaring *divergence*
2. reflectieve observatie *assimilation*
3. abstracte conceptualisering *convergence*
4. actief experimenteren *accommodation*

Op basis van deze vier leerstijlen zijn verschillende persoonlijkheden gecreëerd, die elk op hun eigen manier leren.

1. dromer *fantasie, analyseren, inlevingsvermogen*
stelt de vraag: *Waarom wel of waarom niet?*
De dromer is vooral op zoek naar persoonlijke verhalen. Losse objecten met feitelijke informatie zeggen hem niet zoveel. De dromer wil geraakt worden door een tentoonstelling.

2. denker *theoretisch, ordenen, analyseren*
stelt de vraag: *Wat is het?*
De denker wil graag veel leren in een museum. Hij is geïnteresseerd in de context van een object en luistert graag naar een expert. De denker is op zoek naar verdieping in een museum. Hij vergelijkt graag verschillende objecten en periodes met elkaar.

3. beslisser *problemen oplossen, praktische instelling*
stelt de vraag: *Hoe werkt het?*
De beslisser wordt graag door een museum geleid met een catalogus of een gids. Hij wil verdieping, maar wil ook zelf kunnen experimenteren. Hij is op zoek naar probleem-oplossende informatie.

4. doener *betrokkenheid, ervaringen, doen*
stelt de vraag: *Wat zou er gebeuren als?*
De doener is een vluchtige museumbezoeker en loopt kris-kras door de ruimte. Tekstborden leest hij nauwelijks. De doener is op zoek naar spectaculaire informatie en onderneemt graag activiteiten in een tentoonstelling.

Toepassing

Uit onderzoek onder musea is gebleken dat veel musea zich meestal twee leerstijlen focussen. Ontwerpers vallen vaak onder *dromers* en wetenschappers onder de *denkers*. Dit zorgt ervoor dat musea vaak op deze twee leerstijlen focussen in een tentoonstelling.

Het is van belang dat musea zich bewust zijn van deze verschillende educatieve karakters, zodat zij hun tentoonstelling daar op kunnen aanpassen. Ik denk dat musea er wel voor mogen kiezen om zich te richten op een bepaalde leerstijl. NEMO richt zich bijvoorbeeld voornamelijk op de doeners en daarom is het logisch dat er weinig verdieping in de tentoonstelling is. Deze methodiek werpt voor mij een ander licht op een museum als NEMO.

3.4. Kracht van tekst

In een tentoonstelling is het belangrijk dat de bezoeker zich kan inleven in de desbetreffende tijdsperiode of omstandigheden. Martha Nussbaum en Richard Rorty (twee filosofen) schrijven dat het lezen van fictie of een verhaal positieve invloed heeft op het empathisch vermogen.⁵⁵ Als je leest, dan bevind je je als het ware in de schoenen van de hoofdpersoon. Zelfs een massamoordenaar zou je nog kunnen begrijpen door zijn autobiografie te lezen.

Musea willen steeds minder tekst en steeds meer beeld in hun tentoonstellingen, omdat de spanningsboog van de gemiddelde kijker steeds korter wordt. Toch denk ik dat het voor historische musea belangrijk is om gebruik te maken van tekst, om zo een leefwereld die ver bij mensen af staat, toch dichtbij te brengen. Ik denk dat een verhaal om die reden een grote rol kan spelen. Ik denk dat als musea ervoor kiezen om empathie op te wekken door middel van tekst bij de bezoeker, dat zij dan goed moeten nadenken over de manier waarop ze tekst gebruiken.

3.5.1. Persoonlijkheid

Waar de eerste vier methodes vooral inspelen op de positie van de tentoonstelling en de bezoeker, gaat deze paragraaf over de identiteit van een museum(medewerker) of tentoonstellingsontwerper. Tijdens het schrijven van de voorgaande methodes miste ik hetgene wat geen enkele methode zou kunnen omschrijven: persoonlijkheid.

Ik miste de persoonlijke passie van de verzamelaar of museummedewerker in een tentoonstelling, die ervoor zorgt dat het verleden begint te leven.

Tentoonstelling in het Schelpenmuseum^{56,57,58}

3.5.2. Schelpenmuseum

Dit is het Schelpenmuseum op Schiermonnikoog, een privé-collectie van de strandjutter Thijs de Boer en zijn familie. De Boer heeft zelf deze tentoonstelling gemaakt van zijn vondsten⁵⁹. In het museum ontvangt hij de mensen, leidt hen rond en is hij ondertussen ook bezig met het onderzoeken van zijn eigen vondsten.

Uit de reviews⁶⁰ over het museum bleek dat er maar één negatieve reactie op dit Schelpenmuseum was. De andere bezoekers gaven aan dat zij de tentoonstelling heel erg waardeerden door de persoonlijke verhalen.

Zelf vond ik het museum heel erg bijzonder. De vondsten waren eenvoudig, maar overzichtelijk tentoongesteld. Hoewel de schelpen zelf heel bijzonder waren, was het De Boer die het bezoek interessant maakte. Dit kwam doordat hij ons de volledige aandacht gaf en vol passie over zijn werk vertelde. Daarnaast denk ik dat de locatie ook een positieve bijdrage levert aan het museum. Een huisje op Schiermonnikoog is de perfecte plek om een dergelijk museum tot zijn recht te laten komen.

Authenticiteit

Ik denk dat deze persoonlijke aanpak in veel musea mist. Het geeft een museum de authenticiteit, waar het zo naar verlangt. Ik denk dat veel musea niet de stap durven te nemen om een dergelijke insteek te hanteren, omdat ze bang zijn bezoekers te verliezen. Ze moeten ervoor zorgen dat ze veel bezoekers trekken en daardoor willen ze laagdrempelig en professioneel zijn. Dit zorgt er wel voor dat een tentoonstelling minder authentiek en specialistisch is.

3.6. Conclusie

In hoofdstuk 3 heb ik drie professionele methodieken en twee visies besproken, die veelomvattend zijn. De educatieve lijnen geven een museum handvatten om het verleden actueel te kunnen maken in hun tentoonstellingen. Het model van Pine en Gilmore zorgt ervoor dat de tentoonstelling een ruimte is waar mensen willen zijn. De leertheorie van Kolb richt zich meer op verschillende soorten bezoekers, waar een museum rekening moet houden. Ik denk dat alle drie de methodieken in balans moeten zijn, om een goede tentoonstelling te kunnen maken.

Musea kunnen tekst op een effectieve manier inzetten, om het verleden dichterbij het heden te brengen. De meeste musea gebruiken tekst enkel om hun collectie te beschrijven en uitleggen. Maar tekst kan, volgens Nussbaum en Rorty, empathie opwekken met mensen die ver van ons afstaan. Aangezien het moeilijk is voor mensen om zich in te leven in een historisch persoon, kan verhalende tekst ervoor zorgen dat het verleden dichterbij komt. Wat ik in de eerste methodieken miste, was de persoonlijke aanpak en passie van museum-medewerkers en verzamelaars, die er juist voor zorgen dat een tentoonstelling authentiek wordt.

Voetnoten

Hoofdstuk 3

- [43] Zie bijlages
- [44] van Boxtel, C., & van Straaten, D. (2016, 8 december) Didactief
- [45] NMM (2021) Gezamenlijke missie [Foto]
- [46] Nationaal Militair Museum (2021, 22 februari) Tentoonstellingen
- [47] van Boxtel, C., & van Straaten, D. (2016, 8 december) Didactief
- [48] Zie bijlage 7.2. Interview Beeld en Geluid Hilversum
- [49] Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (2021) Post Beeld en Geluid Facebook [Afbeelding]
- [50] van Eekhout, R. (2020) Het Four Realms of Experiences Model van Pine en Gilmore [Infographic]
- [51] van Eekhout, R. (2020, 20 mei) De experience economy en realms of experiences
- [52] Speksnijder, A. (2019) Leerstijlen van Kolb [Illustratie]
- [53] Hoogstraat, E., & Heijn, A. V. (2006) De leertheorie van Kolb in het museum
- [54] Kolb, D. A. (2015) Experiential Learning
- [55] Mbembe, A. (2013, 8 oktober) Literatuur maakt meer empathisch
- [56] van der Linden, M. (2020) In zijn museum toont strandjutter Thijs de Boer de bijzondere dingen die hij heeft gevonden op het strand [Foto]
- [57] Tripadvisor (2017) Verhalen, verhalen, verhalen uit binnen- en buitenland [Foto]
- [58] Schilperoord, H. (2020) Schelpenmuseum Paal 14 [Foto]
- [59] Linden, M. (2020, 30 september) Jutter Thijs de Boer verzamelt “schatten” op strand van Schiermonnikoog
- [60] Zie bijlage 7.3. Recensies Schelpenmuseum

4. Ontwerpers

In hoofdstuk 3 lag de focus vooral op het theoretische en analytische vlak. Maar een tentoonstelling wordt gemaakt met de visies en creativiteit van ontwerpers. Daarom wil ik ook drie ontwerpbureaus belichten, die elk hun eigen aanpak en visie hebben op tentoonstellingen.

4.I.I. Kossmann De Jong

Een ontwerpbureau dat verhalende ruimtes ontwerpt voor culturele instellingen, bedrijven en de publieke ruimte.

In het boek 'De narratieve ruimte'⁶¹ beschrijft Herman Kossmann de manier waarop hij binnen een tentoonstelling te werk gaat. Hij ziet een route in een tentoonstelling als een soort wandeling, waarin verschillende vergezichten en lagen zijn. De gemiddelde kijker zal niet al te lang blijven stilstaan, ook voor die bezoeker moet het verhaal duidelijk zijn. Daarnaast zijn er in de tentoonstelling nog 'voetnoten' die verdieping bieden aan de expert. Het ontwerpen van die gelaagdheid is voor Kossmann de uitdaging voor een ontwerper.

Verhaallijn

Sommige tentoonstellingen vragen om een duidelijke, lineaire routing, waarbij een bepaalde verhaallijn wordt gevolgd. Andere thema's vragen meer om een soort labyrint, waarin mensen kunnen rond dwalen. Een labyrint zorgt voor toevalligheden en koppelingen die van tevoren niet bedacht hadden kunnen worden. Een dolhof zorgt voor een vrijere setting.

Tentoonstelling Dolhuys⁶²

4.1.2. Dolhuys

Psychische gezondheid is nog altijd een groot taboe. Kossmann De Jong ging de uitdaging aan om het onderwerp wat lichter te maken in het Dolhuys, het museum van de geest.⁶³ Ze hebben gekozen voor vrolijke kleuren en speelse composities, om het onderwerp minder zwaar te beladen. De spiegels en de wijzende vingers met de vooroordelen over psychische aandoeningen erop zorgen ervoor dat de bezoeker zich in een hokje voelt geduwd. In de tentoonstelling zitten daarnaast vragen verwerkt, zoals: 'Wat zou jij doen als je 150 jaar geleden leefde met een psychische aandoening?'. Deze vragen zorgen voor een link met de historische objecten.

Geen tekstborden

Daarnaast heeft Kossmann De Jong ervoor gekozen om geen tekstborden in het museum te plaatsen. Ik vind dit wel een gewaagde keuze van het museum. In plaats van tekstborden, wordt er een multimediaspeler meegegeven, waar je via audio naar verhalen van mensen kunt luisteren. De tekst is ingesproken door een oudere vrouw, wat refereert naar het oude gebouw. Ik twijfel of de theorie van Nussbaum en Rorty, dat tekst juist een extra toevoeging kan hebben, ook werkt via audio.

Ik denk dat Kossmann De Jong heel goed op de hoogte is van de moderne ontwikkelingen en daarom rekening houdt met de korte spanningsboog van een bezoeker. Ik vraag me alleen af of de vorm niet ten koste gaat van de inhoud, doordat de vormgeving heel dominant is. Ik vind de tentoonstelling heel erg gelikt, waardoor ik wat kwetsbaarheid mis.

4.2.I. Archetypisch

Anika Ohlerich is eigenaar van Archetypisch, een ruimtelijk ontwerpbureau, dat concepten voor tentoonstellingen ontwerpt. Ik heb een interview⁶⁴ met haar gehouden en haar gevraagd hoe zij in een tentoonstelling voor actualiteit en relevantie zorgt. Ze gaf aan vaak te werken vanuit de inhoud, waardoor vanzelf een vorm ontstaat. Ze is niet bewust bezig met relevantie en actualiteit in een tentoonstelling. Ze wil alleen dat haar tentoonstelling mensen raakt, beroerd. Daarnaast vindt ze het belangrijk dat de ruimtes de objecten dienen en eenvoudig ingericht zijn.

Ohlerich neemt een duidelijke positie in als het gaat om tentoonstellingen. Toen ik haar vroeg naar haar mening over het gebruik van digitale technieken in een museum zei ze dat zij de 'experience room' een hype vindt, die vanzelf weer over waait. Ze vertelde dat ze gevraagd was door NEMO om daar een tentoonstelling te ontwerpen. Die uitnodiging heeft ze geweigerd, omdat ze graag wil dat het object met zijn verhaal de hoofdrol zou spelen.

Tentoonstelling Cyprus^{65,66}

4.2.2. Cyprus

Anika Ohlerich heeft het concept van de tentoonstelling 'Cyprus, eiland in beweging' in het Rijksmuseum van Oudheden ontworpen.⁶⁷

Ze heeft veel onderzoek gedaan naar het eiland. Uit dat onderzoek bleek dat er zoveel gebeurd is op het eiland, dat weinig hetzelfde is gebleven. Ohlerich is daarom op zoek gegaan naar elementen op het eiland die door de jaren heen hetzelfde zijn gebleven en dat was 'de natuur'. Daarom is ze met een fotograaf naar Cyprus gegaan om foto's te schieten van de natuur die een oer-uitstraling heeft. Zoals ze zelf zegt, is de tentoonstelling eenvoudig en sereen, waardoor de collectiestukken volledig tot hun recht komen.⁶⁸ De sfeer van de tentoonstelling is vloeiend en natuurlijk.

Ik denk dat de tentoonstellingen van Archetypisch scherp en doeltreffend zijn, voor mensen met een open houding. Haar werk dient het educatieve doel en dat is het mooiste wat een ontwerper kan doen in een tentoonstelling. Het resultaat is helaas wel dat de tentoonstelling niet laagdrempelig is, omdat niet iedereen de schoonheid in de collectiestukken zal zien. Helaas denk ik dat dit wel de enige manier is waarop een collectie ten volle tot zijn recht kan komen.

4.3.1. Kummer & Herrman

Arthur Herrman en Jeroen Kummer richtten in 1989 samen het bureau Kummer & Herrman op.⁶⁹ Op de dag van vandaag ontwerpen ze tentoonstellingen, boeken en identiteiten.

In een interview⁶⁹ vertellen ze over hun tentoonstellingsontwerpen. Ze zien de ontwerper als documentairemaker in een tentoonstelling, omdat die vooral op zoek gaat naar het achterliggende verhaal. Ze zien dat hier niet altijd de volledige mogelijkheid tot is, omdat musea vaak te maken hebben met een beperkt budget. Er moet vaak rekening worden gehouden met verschillende doelgroepen.

Voor jongeren moeten er spelelementen zijn en voor ouderen moeten er rustplaatsen zijn. Ondanks de beperkte ruimte voor onderzoek, probeert Kummer & Hermann het achterliggende verhaal zo veel mogelijk terug te laten komen in de tentoonstelling.

Tentoonstelling Bauhaus versus Nederland⁷⁰

4.3.2. Nederland - Bauhaus

Bauhaus versus Nederland is een tentoonstelling in Museum Boijmans van Beuningen waarin 100 jaar Bauhaus gevierd wordt. In deze tentoonstelling van Kummer & Herrman is goed te zien is dat het ontwerpbureau te werk gaat op een verhalende manier. De tentoonstelling wordt ingeleid door middel van basisvormen, kleuren en materialen die de Bauhaus-periode vertegenwoordigen.⁷¹

Vervolgens wordt de bezoeker door middel van een app door de tentoonstelling geleid. De app zorgt voor meer verdiepingen maakt de tentoonstelling interactief.⁷² Het documentaire-gevoel dat Kummer & Herrman omschrijven in het interview is terug te zien in de tentoonstelling. De losse fragmenten vertellen het complete verhaal van Bauhaus.

Tijdens mijn bezoek vond ik de eerste ruimte met de basisvormen heel erg sterk. Op een heel simpele, eenvoudige manier werd het principe van Bauhaus uitgelegd. De rust die in dit gedeelte te vinden was, miste ik in de rest van de tentoonstelling. Ik vond de tentoonstelling zelf heel erg chaotisch. Er waren zoveel verschillende ruimtes gecreëerd in een grote ruimte, dat ik niet wist waar ik moest kijken. Ik vond het concept van de verschillende ruimtes wel heel goed, omdat je daardoor kon zien dat Bauhaus betrekking heeft op veel verschillende disciplines.

4.4. Conclusie

De ontwerpers hebben alle drie hun eigen aanpak bij het maken van een tentoonstelling.

Kossmann De Jong heeft een, in mijn ogen, wat meer zakelijke, professionele aanpak met een sterk concept. Hun tentoonstellingen spreken een breed publiek aan, maar ze missen de gevoelige, persoonlijke kant.

Archetypisch gaat vooral onderzoekend en conceptueel te werk, waardoor het verhaal zelf heel goed uit de verf komt. Haar tentoonstellingen zijn niet laagdrempelig, maar wel heel verdiepend en esthetisch.

Kummer & Herrman gaat ook onderzoekend te werk. Hun tentoonstellingen zijn verhalend, doordat ze composities maken van de verschillende collectiestukken. De afbeeldingen en objecten gaan op die manier vanzelf met elkaar in gesprek.

Voetnoten

Hoofdstuk 4

- [61] Kossmann, H., Mulder, S., & Oudsten, F. (2012) De narratieve ruimte
- [62] Kossmann De Jong (z.d.) Tentoonstelling Dolhuys [Foto]
- [63] Kossmann De Jong (2021, 12 februari) Museum van de Geest
- [64] Zie bijlage 7.4. Interview Archetypisch
- [65] Rijksmuseum van Oudheden (2019) Een blik in een van de tentoonstellingszalen van “Cyprus” [Foto]
- [66] Overmeer, R. (2019) Beeldenschoon uit Cyprus [Foto]
- [67] Ohlerich, A. (2021) Archetypisch
- [68] Zie bijlage 7.4. Interview Archetypisch
- [69] Beunders, L. (2018) Designdoc: interview met Kummer & Herrman
- [70] Kummer-Herrman (2019).Netherlands-bauhaus [Foto]
- [71] Kummer & Herrman (2019, 14 februari) Netherlands-Bauhaus
- [72] Muis, R. (2018, 19 november) Laatste tentoonstelling in Boijmans

5. Tentoonstellingen

Bij het zoeken naar voorbeelden heb ik gelet op de relevantie en actualiteit van de tentoonstelling. Over sommige musea ben ik kritisch, omdat ik vind dat ze meer hadden kunnen doen om actueel en relevant te zijn.

Daarnaast heb ik contact gezocht met de musea om erachter te komen wat de achterliggende gedachtes zijn van een tentoonstelling.

Tentoonstelling 'Bij ons in de Biblebelt'⁷³

5.1. 'Bij ons in de Biblebelt'

*Museum Catharijneconvent in Utrecht
7 juli 2019 - 22 september 2019*

categorie *cultuurhistorisch met focus op christendom*
doel *Mensen persoonlijk laten kennismaken met
de Biblebelt⁷⁴*
doelgroep *onbekend*
ontwerp *Planemos*
ticketprijs *kinderen gratis, volwassenen € 14,00*
Staat *Tijdelijk*

Nog nooit had Catharijneconvent een tentoonstelling die zo goed werd bezocht.⁷⁵ Een tentoonstelling over de Biblebelt, waarin oude, reformatorische objecten worden gecombineerd met moderne verhalen.

Actueel en relevant

In de tentoonstelling is er de keuze gemaakt om niet te focussen op het nostalgische leven van de Biblebelt, aldus Tanja Kootte, conservator protestantisme.⁷⁸ Het museum heeft juist door de actualiteiten de keuze gemaakt om te laten zien hoe mensen op de Biblebelt de dag van vandaag leven. Door actualiteiten als Nashvillerverklaring, is het juist relevant dat het persoonlijke verhaal van de groep wordt belicht.

Gezichtsveld

De tentoonstelling is gemaakt vanuit het gezichtsveld van de gelovigen zelf. Er werd een inkijkje in hun leven gegeven. In de tentoonstelling werden er ook lezers uitgenodigd als Franka Treur en Jan Siebelink, twee ex-gelovigen. Zij lieten hun kant van het verhaal zien, die in contrast met de tentoonstelling stond. Ik denk dat de lezingen meerwaarde bieden aan de tentoonstelling.

Opbouw tentoonstelling

Kunstenaars, zoals Fokke de Vries, Sjaak Verboom en Samuel Otte, maakten deel uit van de tentoonstelling. Zij zorgden voor een diepere laag in het verhaal.

De fotoserie van Sjaak Verboom liet bijvoorbeeld mensen uit de Biblebelt in hun zaterdagse én zondagse kleding zien. Deze foto's maakten de tentoonstelling menselijk en persoonlijk, maar ook actueel. Daarnaast zijn er video's te zien waarop mensen vertellen over de impact van het geloof op hun leven.

Fotoserie mevrouw Blankenstijn-Morée⁷⁶ en Gerdine Roos-Schut⁷⁷

Methodieken

Educatieve lijnen

In de tentoonstelling zijn *longitudinale lijnen* te zien, omdat het nostalgische beeld dat mensen hebben van de Biblebelt, nog steeds actueel is. Daarnaast komen er *menselijke vraagstukken*, zoals de vrijheid van meningsuiting aan bod, die in het verleden ook al speelden.

Pine en Gillmore

Education speelt een grote rol in deze tentoonstelling, door middel van film, tekstborden en schilderijen. De ruimte is niet gelikt, waardoor de *esthetic* minder groot is, maar de sobere vormgeving past wel bij het leven van mensen in de Biblebelt. De lezingen zorgen voor *education* en *entertainment*. De *escapist* komt niet voor in de tentoonstelling, maar dat past ook niet bij de sobere inhoud. Ik denk dat deze tentoonstelling daarom ook niet past bij het model van Pine en Gillmore, omdat de tentoonstelling niet als doel heeft om een perfecte beleving te creëren.

De Leerstijlen van Kolb

Deze tentoonstelling is het meest geschikt voor de *dromer*, omdat er veel persoonlijke verhalen in de tentoonstelling zitten verwerkt. Naar mijn mening zal de *beslisser* deze expositie ook waarderen, mede door de sobere vormgeving en de lezingen. Deze tentoonstelling is het minst geschikt voor de *doener*, omdat er weinig interactie in de tentoonstelling is verwerkt.

Persoonlijkheid

Deze tentoonstelling heeft iets kwetsbaars, door de sobere vormgeving. Het verhaal van gereformeerden is nog niet vaak verteld op deze manier.

Recensies

Uit de recensies⁷⁹ blijkt dat bezoekers de tentoonstelling en de collectie zelf heel erg interessant en mooi vinden. Veel bezoekers geven aan dat er wel een specifieke interesse nodig is, wil deze tentoonstelling je boeien. Dit gegeven laat zien dat de tentoonstelling veel diepgang bevat.

Persoonlijke noot

Met deze tentoonstelling heb ik persoonlijke affectie, omdat ik zelf gereformeerd ben opgegroeid. Ik vind het goed dat het museum heeft samengewerkt met gereformeerden, om zo een zo volledig mogelijk beeld te geven. Het ontwerp is sober, wat heel goed past bij het leven op de Biblebelt. Ik zou alleen wat meer interactie in de tentoonstelling willen toevoegen op een subtiele manier.

In hoeverre is ‘Bij ons in de Biblebelt’ er in geslaagd geschiedenis actueel en relevant te maken?

+ lijnen naar het heden

Het museum koos ervoor om zich vooral te focussen op het alledaagse leven in de Biblebelt. Omdat gereformeerden door de jaren heen weinig zijn veranderd, zijn er sterke educatieve lijnen.

+ sobere vormgeving

De tentoonstelling was een groot succes, ondanks de sobere vormgeving. Juist daarin laat Catharijneconvent zien dat een tentoonstelling de inhoud van het verhaal moet uitdragen.

Tentoonstelling 'Design in het Derde Rijk' in het Designmuseum⁸⁰

5.2. Design van het Derde Rijk

Designmuseum in Den Bosch

categorie *designhistorie met focus op Tweede Wereldoorlog*

doel *de negatieve inzet van ontwerp tonen*

doelgroep *onbekend*

ontwerp *Pronk studio*

ticketprijs *kinderen gratis, volwassenen € 10,00*

staat *tijdelijke tentoonstelling*

Mag je een tentoonstelling maken over design, dat duizenden mensen het leven heeft gekost?

Die uitdaging ging het Designmuseum aan in de tentoon-stelling ‘Design in het Derde Rijk’. Ze maakten een tentoonstelling over de visuele vormgeving van het Derde Rijk dat als doel had mensen te indoctrineren. Dit is de eerste keer dat een museum een tentoonstelling maakt over dit gevoelige onderwerp.

Opbouw tentoonstelling

De bezoeker begint de tentoonstelling met een introductiefilm over het Derde Rijk. Op die manier krijgt de bezoeker wat achtergrondinformatie over de collectie.

Het ontwerp van de tentoonstelling is vrij eenvoudig.

Dit is een bewuste keuze, aldus Dick Heijdra (PronkStudio).⁸¹

Hij vertelt dat de objecten van zichzelf al genoeg lading hebben. Er is bijvoorbeeld gekozen voor horizontale vitrines, om de objecten minder shockerend te laten lijken.

Ook zijn er grote, alledaagse prenten en foto’s in de tentoonstelling geplaatst om contrast te scheppen, maar ook om de situatie menselijk en herkenbaar te maken.

Actueel en relevant

In deze tentoonstelling komen geen actualiteiten voor. Wel zet de tentoonstelling bezoekers aan het denken over actualiteit. Bezoekers zullen alledaagse objecten herkennen en schrikken van de gemakkelijkerheid waarop mensen geïndocctrineerd kunnen worden door die alledaagse objecten.

Gezichtsveld

Het is voor veel mensen moeilijk te begrijpen, hoe Hitler zoveel macht in handen heeft kunnen krijgen. Deze tentoonstelling zorgt ervoor dat mensen de situatie eens vanuit de Duitse inwoner zou kunnen bekijken. Posters, medailles, kleding en productontwerpen zorgen ervoor dat het publiek zich kan inleven in de positie van de bevolking onder het Regime.

Methodieken

Educatieve lijnen

In de tentoonstelling wordt er vanuit wordt gegaan dat de bezoeker de link naar de actualiteiten zelf legt. In de tentoonstelling is namelijk te zien hoe slinks indoctrinatie werkt. De bezoeker beseft dan zelf hoe gemakkelijk hem dit ook kan overkomen. Ik vind het aan de andere kant een gemiste kans dat er geen lijnen worden getrokken naar het heden. De bezoeker wordt bewust gemaakt van indoctrinatie, maar er wordt niet getoond hoe zo iets er vandaag de dag eruit zou kunnen zien.

Pine en Gillmore

De tentoonstelling is vooral gericht op *education*, door middel van film, objecten, tekst en een audiotoe. De *esthetic* is niet hoog, omdat de vormgeving vrij sober is. Er hing een heel gespannen sfeer in de ruimte, wat de tentoonstelling nog meer beladen maakte. Het onderwerp van de tentoonstelling vraagt niet om *entertainment* of *escapist*, omdat het al indrukwekkend van zichzelf is.

De Leerstijlen van Kolb

De *denker* krijgt veel informatie, maar zal diepgang missen. Ik denk dat de *beslisser* het fijn vindt dat de tentoonstelling zo professioneel is opgezet. De *doener* zal zijn handen voelen kriebelen in de tentoonstelling, omdat er weinig aan te raken is. Ook denk ik dat hij de audiotour te langdradig zou vinden. Voor de *dromer* zeggen objecten niet zoveel, hij zou liever een persoonlijk verhaal horen. Ik denk dat de gevoelige sfeer hem wel zal raken. Ik denk dat deze tentoonstelling voor alle vier de doelgroepen wel iets te bieden heeft, behalve voor de *doener*.

Recensies

In de recensies⁸² komt naar voren dat mensen de tentoonstelling mooi, interessant en indrukwekkend vinden. Een deel van de bezoekers, die waarschijnlijk al veel over het Derde Rijk weten, vinden dat de tentoonstelling niet genoeg diepgang bevat. Ook komt naar voren dat de tekstborden slecht zichtbaar zijn. Het museum kan iets aan de informatieoverdracht veranderen, om de tentoonstelling te verbeteren.

Persoonlijke noot

Ik vond de tentoonstelling heel eenvoudig, maar daardoor krachtig opgezet. Alleen val ik onder de bezoeker die al veel weet over het Derde Rijk en was er voor mij weinig verdieping in de tentoonstelling.

Ik vond het ook een groot nadeel dat alle objecten in de vitrines lagen. Ik denk dat het waardevol had kunnen zijn om door replica's te kunnen bladeren, om wat meer gevoel te krijgen bij het Derde Rijk. Op die manier had ik zelf nieuwe informatie kunnen ontdekken.

In hoeverre is 'Design in het Derde Rijk' er in geslaagd geschiedenis actueel en relevant te maken?

+ indrukwekkend onderwerp

De tentoonstelling was vrij heftig van aard, doordat er werd getoond hoe slinks indoctrinatie werkt. Deze tentoonstelling liet mensen zien hoe makkelijk ze beïnvloed kunnen worden, zonder dat ze het zelf doorhebben. De tentoonstelling heeft veel mensen aan het denken gezet en dat maakt het geheel actueel en relevant.

- verdieping

De tentoonstelling miste verdiepende lagen. Daarnaast had ik het wel interessant gevonden als er toch een koppeling naar het regime van Mao, Noord-Korea of zelfs Nederland was gemaakt. Ik denk dat deze tentoonstelling er om vraagt om actualiteiten en ik vind het jammer dat het Designmuseum de keuze heeft gemaakt om die niet toe te voegen.

5.3. ‘Hij of ik’

Nationaal Militair Museum in Soest

categorie *Historisch, met focus op defensie*
doel *Mensen laten inleven in vijanden
binnen de Tweede Wereldoorlog*
doelgroep *brede doelgroep*
ontwerp *Erik Goossens i.s.m. Jasper van Goor*
staat *tijdelijke tentoonstelling*

Voor de viering van het ‘75 jaar bevrijding’ heeft het Nationaal Militair Museum de tentoonstelling ‘Hij of ik’ geopend.⁸⁵ De bezoeker wordt meegenomen in het verhaal van een Duitse en een Canadese militair.

Opbouw tentoonstelling

De tentoonstelling bestaat uit kamers, waarin scènes uit het leven van Leo (Canadees) en Hans (Duitser) zijn nagebouwd.⁸⁶ De bezoeker krijgt een koptelefoon waarmee hij in elke kamer een punt kan scannen en naar een verhaal kan luisteren. De kamers zijn aaneengebonden, zodat de bezoeker in het verhaal gezogen wordt. De scènes zijn niet levensecht, maar ze geven wel een goed beeld van het leven in de oorlog voor een militair. Er zijn veel verdiepende lagen, door middel van tekst, film, audio, foto’s en objecten.

Actueel en Relevant

‘Hij of ik’ is een relevante tentoonstelling, omdat de bezoeker de geschiedenis uit twee verschillende oogpunten leert bekijken.

Dit doet mij aan Waling* denken, die vindt dat er niet in de geschiedenis mag worden geknipt. Deze tentoonstelling is er in geslaagd om beide kanten van het verhaal te laten zien, zonder de geschiedenis aan te tasten. Nog nooit eerder is er een tentoonstelling gemaakt vanuit het oogpunt van de Duitser. Ook dat toont de relevantie aan.

Methodieken

Educatieve lijnen

De tentoonstelling bevat *menselijke vraagstukken*, doordat de bezoeker in de schoenen van een militair stapt. Er komen zaken als misdaad en schuld aan bod, waar de bezoeker over na zal gaan denken als hij de twee perspectieven beiden beleeft.

Pine en Gillmore

Deze tentoonstelling bevat alle vier de elementen. *Education* krijgt de bezoeker in de audiotour, de objecten en de tekstborden. De ruimtes zijn *esthetisch*, er is veel aandacht besteed aan details. De video’s en projecties maken dat de bezoeker wordt *geëntertaind*. De 15 verbonden, maar verschillende kamers, zorgen voor een *escape-room* effect, waarbij de bezoeker in het verhaal wordt gezogen. In theorie voldoet deze tentoonstelling een ‘beleving’.

De Leerstijlen van Kolb

De *dromer* hoort de informatie graag vanuit de persoon en dat was het geval in deze tentoonstelling. Hij wordt gezogen in het verhaal van de militair met de bijbehorende details. Voor de *denker* zijn er weinig harde feiten, maar wel gedetailleerde informatie over de militairen. Ik betwijfel of hij dat voldoende vindt. Voor de *beslisser* is deze tentoonstelling door de uitgebreide audiotour wat te langdradig. De *doener* loopt graag kris-kras door een tentoonstelling. Dat kan niet in deze ruimte, omdat er een looproute is. Daarnaast biedt de tentoonstelling weinig interactieve onderdelen.

Recensies

Het museum in zijn geheel wordt over het algemeen heel erg geschikt voor kinderen gevonden.⁸⁷ In deze tentoonstelling waarderen bezoekers de interactie en vinden ze de verschillende perspectieven interessant. Er zijn weinig negatieve reacties op deze tentoonstelling. Ik denk dat dit komt door het indrukwekkende verhaal.

Persoonlijke noot

Ik vond deze tentoonstelling goed opgezet, een mooie manier om mensen in het leven van een ander te laten kijken. Aan het begin vond ik het lastig dat ik de opbouw van de tentoonstelling niet kon zien. Ik ben de snelle museumbezoeker die graag kris-kras door een tentoonstelling loopt. Daardoor vond ik de ruimtes wat benauwend en duurde het voor mij te lang.

**In hoeverre is 'Hij of ik' er in geslaagd
geschiedenis actueel en relevant te maken?**

+ inlevingsvermogen

Ik vind dat het NMM er in geslaagd is om de bezoeker in te laten leven in een militair die 75 jaar geleden heeft geleefd. De decors en verhaallijn zijn daar heel goed op afgestemd.

+ perspectieven

Deze tentoonstelling is waardevol door de verschillende perspectieven. Ik denk dat veel musea worstelen met de positie die zij in moeten nemen.

Deze tentoonstelling laat zien dat het juist goed is om meerdere perspectieven te laten zien, zodat de bezoeker zelf een mening kan vormen.

- lijnen naar het heden

Longitudinale lijnen of historische analogieën hadden een meerwaarde in deze tentoonstelling kunnen hebben. Nu zijn de verhalen heel erg interessant, maar kan de bezoeker geen linken leggen naar het heden.

Tentoonstelling 'De Nederlandse Canon', Openluchtmuseum Arnhem
zaal 2,⁸⁸ zaal 4,⁸⁹ zaal 3,⁹⁰ zaal 1⁹¹ (van links naar rechts)

5.4. Canon van Nederland

Openluchtmuseum in Arnhem

Categorie *Nederlandse geschiedenis*

Doel *mensen kennis te laten maken met de Canon van de Nederlandse geschiedenis*

Doelgroep *(groot)ouders met kinderen*

Ontwerp *Kossmann De Jong*

Staat *Permanente tentoonstelling*

‘Het dagelijkse leven door de eeuwen heen.’ is het motto van de Canon van Nederland. Het Openluchtmuseum in Arnhem is een van de musea die de geschiedenis uit de Nederlandse Canon laat zien. In de tentoonstelling zijn 50 vensters te zien over de belangrijkste gebeurtenissen, personen en voorwerpen die de Nederlandse geschiedenis hebben gevormd.⁹²

Gezichtsveld

Deze tentoonstelling laat mensen zelf ervaren hoe het is om in de schoenen van een historisch persoon te staan. Het museum kiest er wel voor om bepaalde zaken als ‘goed en fout’ te bestempelen, zoals kinderarbeid. Ook zou je kunnen zeggen dat de geschiedenis is gemaakt vanuit een Nederlands perspectief op de geschiedenis. Het museum heeft zelf geen invloed op de inhoud wat de Canon betreft. Maar aan de Canon zou nog het een en ander veranderd kunnen worden, volgens de Black Archives*.

Opbouw tentoonstelling

De tentoonstelling is opgebouwd uit filmsets, ingedeeld in de tien tijdvakken van de Canon. De filmsets worden ondersteund door animaties, games en de objecten zelf. In elke set wordt een dier geïntroduceerd, bij Jagers en Boeren bijvoorbeeld een hond. De tentoonstelling bestaat uit vier zalen, die elk een eigen thema hebben.⁹³

Zaal 1 Het leven van alle dag. In deze zaal staan de thema's 'eten, spelen, slapen en ontwaken' centraal.

Zaal 2 Decors van verschillende tijdvakken. Een koepel waarin verschillende ruimtes zijn die elk een tijdvak behandelen. Net als in de rest van het museum zijn er decors gebouwd.

Zaal 3 Nederland in de wereld. Door middel van atlanten en kaarten wordt getoond hoe Nederland zich in de geschiedenis heeft verhouden tot de wereld.

Zaal 4 Interactieve Canon In deze zaal is een levensgrote infographic van de Canon te vinden, waar de bezoeker alle 50 vensters kan scannen.

Actualiteit en relevantie

In de tentoonstelling is geprobeerd om geschiedenis actueel te maken, door ervoor te zorgen dat de bezoeker zich kan inleven in een historisch persoon. Daarnaast wordt de Nederlandse Canon regelmatig aangepast en die aanpassingen worden weer doorgevoerd in de tentoonstelling. De tentoonstelling is relevant omdat er in Nederland geen enkele plek is waar de Canon zo visueel is gemaakt.

Methodieken

Educatieve lijnen

In de tentoonstelling zitten verschillende lijnen van het heden naar het verleden. Ik twijfel alleen of de informatie diepgaand genoeg is om de bezoeker aan het denken te zetten.

De *longitudinale lijnen* komen terug in zaal 1, waarin het gaat over eten, spelen, slapen en ontwaken. *Menselijke vraagstukken* zitten bijvoorbeeld in de games verwerkt. Er is bijvoorbeeld een game die gaat over kinderarbeid waarbij de bezoeker aan het denken wordt gezet over kinderarbeid in het heden.

Pine en Gillmore

De tentoonstelling bevat alle vier de elementen. *Education* is in de eerste drie zalen vooral verwerkt in de activiteiten. In de vierde zaal kan de bezoeker zelf informatie scannen, dus wordt er een actieve houding gevraagd. *Esthetic* is zeker aanwezig in de tentoonstelling, door het gebruik van moderne vormgeving en technieken. Er is veel aandacht gestoken in kleine details, wat de bezoeker zal prikkelen. Mensen worden *geëntertaind* door de video's en installaties waarin je je terug waant in de tijd. De *escapist* zit vooral in de games en de installaties waarin de bezoeker wordt opgeslokt.

De Leerstijlen van Kolb

De Canon lijkt wel gemaakt te zijn voor de *doener*, omdat er veel interactieve onderdelen in de tentoonstelling zijn verwerkt. Ik denk dat de *dromer* persoonlijke verhalen zal missen. De tentoonstelling laat de bezoeker wel in een andere leefomgeving komen, maar er worden geen persoonlijke verhalen verteld uit die tijd. De *denker* wil graag achtergrondinformatie, daarom zal hij de eerste drie ruimtes niet weten te appreciëren. Ik denk dat hij zaal 4 wel interessant zou kunnen vinden. Ik denk dat de *beslisser* een gids, in de zin van een persoon of routing zal missen, maar hij zal de interactie en professionele omgeving waarderen.

Tekst

In deze tentoonstelling zijn heel weinig tekstborden verwerkt. Ik denk dat tekst juist ervoor zou kunnen zorgen dat de tentoonstelling persoonlijker zou worden en meer verdieping zou bieden.

Bezoekers

Uit de onderzochte recensies⁹⁴ blijkt dat de bezoekers deze tentoonstelling vooral waarderen om de ruime opzet en de interessante invalshoeken. Ik had zelf verwacht dat de bezoekers diepgang zouden missen, maar dat komt niet terug in de recensies.

Persoonlijke noot

Ik vind de tentoonstelling prachtig opgezet.
Alles is tot in de puntjes georganiseerd en vormgegeven.
Ik denk dat de tentoonstelling door veel kinderen
als een leuk uitje wordt ervaren. Toch mis ik de rust
en de schoonheid van de objecten, zoals ontwerpbureau
Archetypisch dat omschrijft.⁹⁵ 'De Canon' neigt
naar mijn idee naar een speeltuin, zoals Baudrillard
die omschrijft. Ik vind het jammerdat er weinig aandacht
en verdieping voor een individueel object of verhaal
in de tentoonstelling is verwerkt.

In hoeverre is 'de Canon' er in geslaagd geschiedenis actueel en relevant te maken?

+ verschillende invalshoeken

Doordat de tentoonstelling zoveel diversiteit
wat betreft invalshoeken heeft, is er voor veel
verschillende mensen wat te leren of te ervaren.
Dit maakt de Canon een moderne tentoonstelling.

- verdieping

Het is jammer dat de eerste drie zalen weinig
verdieping bieden voor de mensen die geïnteresseerd
zijn in de collectie. Er hadden meer lagen
in de tentoonstelling kunnen worden verwerkt.

Tentoonstelling 'Besmet', Rijksmuseum Boerhaave⁹⁶

5.5. Besmet

Rijksmuseum Boerhaave in Leiden

Categorie *Wetenschapshistorie, focus op gezondheidszorg*

Doel *Mensen informeren over andere virussen en ze daarmee troost te bieden.*

Doelgroep *onbekend*

Ontwerper *onbekend*

Staat *tijdelijke tentoonstelling*

De tentoonstelling ‘Besmet’ van Rijksmuseum Boerhaave is actueler dan ooit. Het vertelt de bezoeker namelijk alles over vroegere epidemieën (en het coronavirus).

Actueel en relevant

In de tentoonstelling wordt getoond hoe er vroeger om werd gegaan met epidemieën en besmettelijke ziektes.⁹⁷

Ik denk dat deze tentoonstelling relevant is, omdat veel mensen in onzekerheid leven over het coronavirus.

Mieneke ten Hennepe, conservator Rijksmuseum Boerhaave, vertelt dat de tentoonstelling mensen hoop kan geven voor de toekomst.⁹⁸ In de tentoonstelling worden vaccins en de verschijnselen van een eerdere epidemie, bijvoorbeeld mazelen, getoond. De bezoeker wordt zich in de tentoonstelling bewust van de heftigheid van een virus, dat toch is opgelost door het vaccin. Ook denk ik dat de tentoonstelling mensen kan motiveren om zich in te enten.

Gezichtsveld

Boerhaave heeft in de tentoonstelling verschillende kanten van het virus aangestipt en vergelijkingen gemaakt met het verleden. Er is bijvoorbeeld een verhaal in de tentoonstelling van een vrouw die besmet was met Tyfus en zelf geen symptomen had, maar haar werk niet wilde opgeven en daardoor heel veel anderen besmette.

Opbouw tentoonstelling

De tentoonstelling is vrij sober qua inrichting, maar het past wel bij de epidemie. In gedeelte ‘quarantaine’ zijn bijvoorbeeld plastic schermen opgehangen, om het gevoel van de afstand te creëren. De makers hadden nooit kunnen bedenken dat deze vorm zo snel actualiteit zou worden.

Methodieken

Educatieve lijnen

De lijnen in deze tentoonstelling zijn heel duidelijk.

Er zijn *historische analogieën*, omdat vroegere epidemieën lijken op het corona-virus wat betreft impact. In het museum is bijvoorbeeld ook plaats gemaakt voor het eerste ‘corona-vaccin’. In de tentoonstelling zijn ook *menselijke vraagstukken* verwerkt, bijvoorbeeld in het verhaal van Mary, die aan Tyfus leed, maar toch haar werk moest doen.

Pine en Gillmore

‘Besmet’ is een *educatieve* tentoonstelling, omdat de bezoeker veel interessante inzichten op kan doen over het verleden. De *esthetische* waarde wordt gecreëerd door de persoonlijke tekeningen van kinderen of jongeren en door de warme kleuren. *Entertainment* komt terug in de video’s en persoonlijke verhalen. Alleen de *escapist* ontbreekt in deze tentoonstelling.

De Leerstijlen van Kolb

In de tentoonstelling zitten persoonlijke verhalen verwerkt, die de *dromer* zullen aanspreken. De *denker* zal aan het denken gezet worden door de tentoonstelling. Ik betwijfel of er voor hem genoeg verdieping te vinden valt. Voor de *doener* is er niet heel erg veel te doen in deze tentoonstelling. Ik begrijp de keuze van het museum om deze tentoonstelling sober te houden, omdat het onderwerp zelf al interessant genoeg is.

Persoonlijkheid

In deze tentoonstelling zijn veel persoonlijke verhalen verwerkt, van mensen uit de epidemie. Ik denk dat een museum op een dergelijke manier ook die kwetsbaarheid en authenticiteit kan laten zien.

Recensies

Bezoekers vinden deze tentoonstelling heel erg geschikt voor kinderen en interessant.⁹⁹ Ook de activiteiten voor kinderen worden heel erg gewaardeerd. Er zijn weinig negatieve reacties op deze tentoonstelling. Ik denk dat dit komt doordat het onderwerp an sich al heel erg interessant is.

In hoeverre is ‘Besmet’ er in geslaagd geschiedenis actueel en relevant te maken?

+ lijnen naar het heden

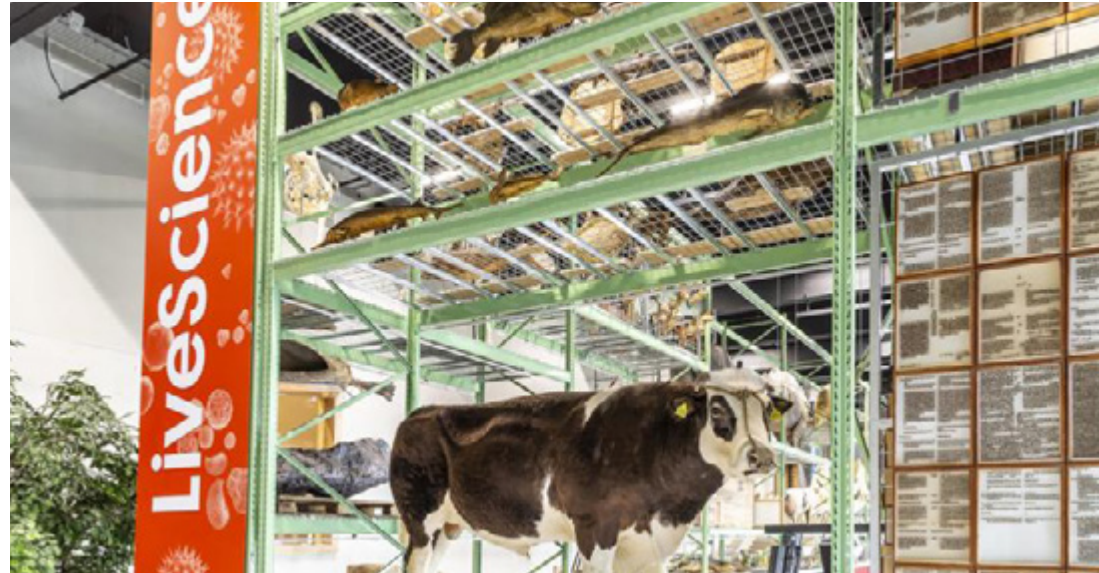
In ‘Besmet’ zijn de lijnen naar het heden overduidelijk, door de historische analogieën. Aan deze tentoonstelling is te zien dat een museum niet veel uit de kast hoeft te halen, wat betreft ontwerp. Als het verhaal actueel is, dan is de tentoonstelling relevanter en interessanter dan ooit.

+ persoonlijkheid

De tentoonstelling laat heel erg goed het verhaal van de gewone bevolking, van een arts, een patiënt en een schoonmaker zien. Dit zorgt ervoor dat mensen zich vandaag de dag herkennen in dit verhaal en daar troost uit kunnen halen.

Persoonlijke noot

Deze tentoonstelling is voor heel veel mensen waardevol in de huidige lockdown. Ik zou dolgraag naar deze tentoonstelling willen, omdat ik denk dat ik veel nieuwe inzichten zou kunnen op doen, wat betreft de huidige omstandigheden rondom het coronavirus. Ik denk dat deze tentoonstelling veel mensen troost zal bieden.

Tentoonstelling LiveScience¹⁰⁰

5.6. LiveScience

Naturalis in Leiden

categorie	<i>natuurhistorie, gericht op wetenschap</i>
ontwerp	<i>Afdeling Ontwikkeling en Productie, Pieter Aartsen en Martine Hermsen</i>
doel	<i>Verwondering voor de natuur scheppen</i>
doelgroep	<i>Primair families, (groot)ouders met kinderen</i>
ticketprijs	<i>gratis (deze tentoonstelling)</i>
staat	<i>permanente tentoonstelling</i>

Naturalis heeft de droom dat de aarde zo duurzaam mogelijk wordt bewoond.¹⁰¹ Dit willen ze bereiken door verwondering voor de natuur mee te geven aan kinderen, om hen nieuwsgierig te maken naar biologie. De wens is de vader van de gedachte ‘LiveScience’.

Opbouw tentoonstelling

De tentoonstelling is gebouwd op twee etages, waar diverse ruimtes in zijn gecreëerd, met verschillende onderwerpen en collectiestukken.¹⁰² Op de begane grond zijn wetenschappers te vinden, die bezig zijn met hun werk. Bezoekers kunnen in gesprek gaan met wetenschappers en hen vragen stellen. Ook geven zij regelmatig shows en presentaties voor kinderen. Op de tweede etage zijn voornamelijk collectiestukken, opgezette dieren, te vinden. Deze stukken zijn gepresenteerd in vitrines en lades. Ook is er een mediatheek waarin de bezoeker verdiepende informatie op kan doen. De tentoonstelling is een omgeving waarin de bezoeker dichterbij de wetenschap kan komen te staan. De omgeving is daar ook op ingericht.

Actueel en Relevant

Deze tentoonstelling is actueel, omdat de huidige wetenschap een grote plaats heeft in de tentoonstelling. Doordat bezoekers vragen kunnen stellen aan de wetenschappers, voegen verleden en heden zich samen. Ik denk dat het heel relevant is dat kinderen en volwassenen in het museum in gesprek kunnen gaan met wetenschappers, om hen vragen te stellen.

Gezichtsveld

Naturalis heeft de wens om de aarde te verduurzamen. Vanuit die visie is de tentoonstelling ontworpen. Toch is de tentoonstelling niet activistisch, zoals 'One planet' van het Museon (zie hoofdstuk 5.9.) De bezoeker bepaalt zelf hoe de tentoonstelling verloopt, omdat zijn vragen bepalen welke informatie hij krijgt.

Methodieken

Educatieve lijnen

In deze tentoonstelling worden actualiteit en historie verenigd. Er komen geen educatieve lijnen in de tentoonstelling voor, omdat er geen onderscheid meer is tussen die twee.

Pine en Gillmore

De bezoeker krijgt genoeg *educatie* aangeboden in deze tentoonstelling, door middel van de wetenschappers, de presentaties en de mediatheek. De ruimte zelf is *esthetisch* door de natuurlijke en moderne sfeer. De lades zijn uitnodigend doordat alle insecten, stenen en andere vondsten geordend zijn. De lezingen, shows en korte video's zorgen ervoor dat de bezoeker *geëntertaind* wordt.

De Leerstijlen van Kolb

De *beslisser* zal deze tentoonstelling waarderen, omdat er veel ruimte is om vragen te stellen. De *dromer* zal de verhalen rondom de objecten missen, maar de persoonlijke verhalen van de wetenschappers zullen hem aanspreken. Voor de *denker* zal deze tentoonstelling heel erg boeiend zijn, omdat alle objecten zijn gecategoriseerd en hij vergelijkingen kan maken. Hij zal het jammer vinden dat er weinig informatie bij de objecten staat, maar hij zal het gesprek met de wetenschappers weten te waarderen.

Persoonlijkheid

In deze tentoonstelling is de persoonlijke passie van de wetenschapper te zien. Ik denk dat juist die persoonlijke aanpak deze tentoonstelling goed maakt.

Recensies

Het gebouw, de collectie en de kindvriendelijkheid worden het meest gewaardeerd in deze tentoonstelling.¹⁰³ Ik begrijp volledig waarom andere bezoekers dit aangeven. De collectie is het pronkstuk van het museum Het gebouw benadrukt die natuurlijke sfeer nog eens. De locatie doet veel met deze tentoonstelling.

Persoonlijke noot

De eerste keer dat ik het museum bezocht, was ik heel erg onder de indruk van deze tentoonstelling. Ik vond de lades met alle preparaten heel erg bijzonder om te zien. Die prikkelden mij uitermate, alleen was er geen verdiepende informatie bij te krijgen.

In hoeverre is 'LiveScience' er in geslaagd geschiedenis actueel en relevant te maken?

+ persoonlijk verhaal

Doordat wetenschappers toe te voegen aan de tentoonstelling, krijgt natuurhistorie meer relevantie voor de bezoeker. De wetenschap en de natuurhistorie komen op die manier dichterbij en worden daarmee meer actueel.

Tentoonstelling 'Oertijdpark' in het Hunebedcentrum¹⁰⁴

5.7. Oertijdpark

Hunebedcentrum in Borger

Categorie	<i>prehistorie</i>
Doel	<i>informereren over het leven in de prehistorie</i>
Doelgroep	<i>laagseizoen ouderen en schoolklassen, hoogseizoen (groot)ouders met kinderen</i>
Ontwerp	<i>Perspekt Haarlem</i>
Staat	<i>permanente tentoonstelling</i>

Het museum wil laten zien dat de mensen in de prehistorie niet zo onontwikkeld waren, als dat vaak wordt gedacht.¹⁰⁵ De drie, van hout en leem gemaakte, boerderijen uit de steentijd, bronstijd en ijzertijd zijn daar getuige van.

Opbouw tentoonstelling

Het museum is een visuele weergave van het leven in de prehistorie. Naast het Hunebed-centrum staat het grootste hunebed van Drenthe. In het museum worden vragen als *Wie hebben de hunebedden gebouwd?*, *Hoe zijn ze gebouwd?*, *Hoe leefden de hunebedbouwers?* beantwoord. Daarnaast zijn er drie boerderijen uit de verschillende tijdperken van de prehistorie nagebouwd, als een soort Openluchtmuseum. In de boerderijen zijn voor kinderen allerlei activiteiten te doen, zoals pijl en boog schieten, vuur maken, zwaard vechten, speerwerpen en een armbandje maken.¹⁰⁶ Binnen in het museum zijn games over de prehistorie, zodat de bezoeker spelenderwijs meer leert over het leven in die tijd.

Gezichtsveld

De tentoonstelling wil laten zien dat de mensen in de prehistorie lang niet zo dom waren als dat vaak wordt gedacht. Het museum neemt daarnaast geen positie in.

Actueel en relevant

De prehistorie is een tijdsperiode waarbij het lastig is om een museale beleving te creëren. Dit komt doordat er geen geschreven bronnen uit deze periode te vinden zijn, waardoor heel veel informatie een vraagteken blijft.¹⁰⁷ Dit is de reden dat ik dit museum relevant vind, omdat mensen in het Hunebedcentrum toch een beeld kunnen krijgen van het leven in de prehistorie.

Het museum werkt samen met de Universiteit van Groningen, waardoor de nieuwste wetenschappelijke resultaten in de tentoonstelling worden verwerkt. Nadine Lemmers (archeoloog en conservator) vertelde in het interview¹⁰⁸ dat ik met haar deed, dat de Universiteit had ontdekt dat mensen in de prehistorie in Nederland geen blond haar hadden, maar bruin haar. Het hunebedcentrum is er op dit moment mee bezig om deze ontdekking door te voeren in de tentoonstelling. Dit voorbeeld laat zien dat het museum probeert in te spelen op actuele ontwikkelingen. Toch denk ik dat het heel ingewikkeld is om de prehistorie zo actueel te maken dat mensen er iets aan hebben in hun dagelijks leven.

Methodieken

Educatieve lijnen

Er worden in de tentoonstelling weinig educatieve lijnen getrokken. Ik denk dat er indirect wel *menselijke vraagstukken* in zijn verwerkt. De bezoeker wordt bijvoorbeeld aan het denken gezet over het doodschieten van dieren, het zelf verzamelen van voedsel en het primitieve leven.

Pine en Gillmore

Het museum biedt *educatie* door middel van de boerderijen (visueel) en de medewerkers. De boerderijen zijn *esthetisch* omdat ze de bezoeker prikkelen om er in te gaan kijken. De bezoeker ervaart *entertainment* door de theatrale opstelling. In de tentoonstelling zitten activiteiten en games verwerkt die voor een *escapist* zorgen.

De Leerstijlen van Kolb

De *dromer* kan zich wanen in prehistorische leefomgeving, alleen zeggen objecten op zich hem niets. Hij zal meer behoefte hebben aan persoonlijke verhalen van de hunebedbouwers. De *denker* kan in het Hunebedcentrum verdieping krijgen door vragen te stellen aan de medewerkers. Als hij meer verdieping wil, dan kan hij op nieuwe app meer informatie vinden. De *beslisser* zal het fijn vinden dat er veel ruimte voor het stellen van vragen. Ik denk dat de *doener* zich het beste zal vermaken, door de diverse activiteiten.

Persoonlijkheid

De medewerker speelt een grote rol in het museum. Omdat elke museummedewerker vragen moet kunnen beantwoorden over de tentoonstelling, wordt het museum laagdrempelig voor de bezoeker.

Recensies

De meeste bezoekers¹⁰⁹ vonden de tentoonstelling heel erg interessant en geschikt voor kinderen. Er waren een aantal mensen die het museum te duur en te saai vonden. Ik denk dat het Oertijdpark de focus heel erg legt op de boerderijen en daar heel veel geld in gestoken heeft. Wanneer een bezoeker de boerderijen niet interessant vindt, blijft er weinig over.

Persoonlijke noot

De persoonlijke sfeer in de tentoonstelling spreekt mij heel erg aan. Ik vind het uniek dat in het museum elke medewerker veel moet weten over de tentoonstelling. Ik denk dat dit echt meerwaarde biedt voor het museum. Het museum zou er wel goed aan zou doen om verdiepende lagen in de tentoonstelling te plaatsen, in plaats van in een app te investeren. Als een bezoeker naar een museum gaat, verwacht hij daar informatie te krijgen in plaats van in een app.

In hoeverre is het Oertijdpark er in geslaagd geschiedenis actueel en relevant te maken?

+ activiteiten

De activiteiten in het museum, zoals het maken van vuur en het speerwerpen zorgen ervoor dat de prehistorie dichterbij komt voor de bezoeker.

+ medewerkers

De interactie met de medewerkers die nieuwe en recente kennis hebben, zorgt voor een extra verdiepende laag. Alleen in de recensies was te lezen dat de medewerkers niet altijd beschikbaar zijn.

- geen lijnen

In de tentoonstelling zelf worden geen lijnen naar het leven van vandaag de dag getrokken. Dit zou de tentoonstelling meer verdieping kunnen geven.

Oude Ambachten en Speelgoedmuseum^{110, 111, 112}

5.8. Oude Ambachten en Speelgoedmuseum

Terschuur

Categorie	<i>historie, focus op spelen en werken</i>
Doel	<i>Mensen informeren over het leven van vroeger.</i>
Doelgroep	<i>onbekend</i>
Ontwerp	<i>onbekend</i>
Staat	<i>permanente tentoonstelling</i>

In 'Oude Ambachten en Speelgoedmuseum', een privémuseum is een wonderwereld gecreëerd met een verzameling objecten uit de vorige eeuw(en).

Opbouw tentoonstelling

De tentoonstelling bestaat uit decors waarin bijvoorbeeld beroepen, werkplaatsen, winkels, huizen en keukens zijn te zien. De ruimtes zijn rommelig ingericht, waardoor het lijkt alsof er nog steeds iemand leeft. De bezoeker mag in elke ruimte alles aanraken en overal in kijken. In elke ruimte hangt een tekstbordje of een video waarop de bezoeker meer verdieping kan vinden. Wanneer een bezoeker meer vragen heeft, zijn er behulpzame medewerkers.

Actueel en Relevant

Deze tentoonstelling is actueel voor volwassenen, omdat ze deze geschiedenis nog herkennen. In het museum lopen oude mensen rond die kinderen van alles kunnen vertellen over deze objecten. Dit maakt de tentoonstelling ontzettend bijzonder.

Methodieken

Educatieve lijnen

Er zijn geen educatieve lijnen in het museum vastgelegd. Maar er zijn wel onzichtbare lijnen, die van de gesprekken. Het museum is een plek waar (groot)ouders en de medewerkers aan hun (klein)kinderen vertellen over de objecten, omdat ze zelf in die tijd hebben geleefd.

Pine en Gillmore

Het museum is heel erg *educatief* door de tekstbordjes en korte video's. Daarnaast kan de bezoeker vragen stellen aan de medewerkers. De tentoonstelling is ouderwets qua vormgeving. Doordat de bezoeker wordt geprikkeld om naar binnen te gaan in de decors, is het geheel toch *esthetisch*. De ruimtes en shows zorgen voor *entertainment* en ouderwetse spelletjes zorgen voor de *escapist*.

De Leerstijlen van Kolb

Ik denk dat de *dromer* de persoonlijke verhalen mist. Die zou hij wel kunnen krijgen bij de museummedewerker, maar dan moet hij wel die stap durven nemen. De *denker* krijgt veel visuele informatie te zien, maar mist wat diepgang. De *beslisser* vindt het fijn dat je veel vragen kunt stellen aan medewerkers tijdens de tentoonstelling. De *doener* zal zich uit kunnen leven in deze tentoonstelling, omdat hij overal in mag kijken en aan mag zitten. Er zitten ook games in de tentoonstelling verwerkt, die hem zullen interesseren.

Tekst

De tekstborden biedt in dit museum heel veel meerwaarde, vooral omdat de informatie zo kort en krachtig is beschreven. De tekst geeft context aan de decors.

Persoonlijkheid

Deze tentoonstelling bevat heel veel persoonlijkheid, doordat de ruimtes zo persoonlijk zijn ingericht. Juist doordat alles zo rommelig is, lijkt het des te echter en wordt de bezoeker geprikkeld naar het achterliggende verhaal. Daarnaast straalt de passie van de medewerkers van de tentoonstelling af. De bezoeker ziet dat alle objecten door de mensen zelf zijn verzameld.

Recensies

Wat veel mensen waarderen aan dit museum is de grote collectie¹¹³. Ook blijkt dat oudere mensen de leefomgeving herkennen van vroeger, omdat de tentoonstelling zo realistisch is nagebouwd. Een deel van de mensen vond de tentoonstelling wat chaotisch, omdat er geen opbouw in de scènes zit.

Persoonlijke noot

Ik vond deze tentoonstelling heel erg boeiend. Ik ben iemand die graag dingen wil aanraken, dus ik vond het heel fijn om in de kastjes te kunnen kijken en zelf uit te proberen hoe iets werkt. Dat de museummedewerkers heel erg open en laagdrempelig waren, vond ik een hele grote meerwaarde. Ik heb veel geleerd, maar ik heb vooral een goede impressie gekregen van hoe het leven er in die tijd uit zag. Hoewel het museum wat ouderwets is qua vormgeving, denk ik dat het zonde zou zijn om het te moderniseren. Ik denk dat dan de persoonlijke sfeer verloren zal gaan.

In hoeverre is het Oude Ambachten- en Speelgoedmuseum er in geslaagd geschiedenis actueel en relevant te maken?

+ decors

Doordat de decors rommelig en levendig zijn ingericht, waardoor de bezoeker zich waant in de vroegere leefwereld.

+ vragen stellen

Als bezoeker kun je vragen stellen aan de medewerkers, die vaak zelf ook nog herinneringen hebben aan deze tijd. Dat maakt de tentoonstelling actueel.

- koppelingen

In de tentoonstelling zelf worden geen koppelingen gemaakt naar actualiteiten. Dit had net wel een extra laag kunnen toevoegen aan de tentoonstelling, om zo de bezoeker nog op een andere manier aan het denken te zetten.

Tentoonstelling 'One Planet', in Museon^{65,66}

5.9. One Planet

Museon in Den Haag

Categorie	<i>wetenschapsgeschiedenis, focus op natuurhistorie</i>
Doel	<i>bewustwording creëren over klimaatverandering</i>
Doelgroep	<i>kinderen</i>
Ontwerp	<i>onbekend</i>
Ticketprijs	<i>kinderen € 9,50, volwassenen € 14,50</i>
Staat	<i>permanente tentoonstelling</i>

De Verenigde Naties hebben zeventien doelen opgesteld die zij in 2030 willen hebben bereikt.¹¹⁹ Deze doelen spelen in de tentoonstelling One Planet in het Museon de hoofdrol.

Opbouw tentoonstelling

Aan het begin van de tentoonstelling krijg je een strippenkaart, die een leiddraad is voor de tentoonstelling. ‘One planet’ bestaat uit de zeventien onderdelen, die allemaal worden toegelicht, door middel van beeld, interactie, tekst en geluid. Bij elk onderdeel wordt er een nieuwe ontwikkeling getoond uit de wetenschap en moet de bezoeker een vraag beantwoorden met de strippenkaart. Uiteindelijk kan de bezoeker de strippenkaart laten inscannen en wordt er een persoonlijk profiel met belangen aangemaakt.

Gezichtspunt

De tentoonstelling heeft net als de Verenigde Naties een duurzame insteek. Het doel van het Museon is om jongeren te inspireren om voor de aarde te zorgen en duurzame keuzes te maken.

Methodieken

Educatieve lijnen

Deze tentoonstelling gaat voornamelijk over actualiteiten. In de zijkamers worden enige koppelingen gemaakt naar het heden door middel van *longitudinale lijnen*, maar dit komt ook doordat natuurhistorie nog steeds zichtbaar is in de natuur en daarom actueel is.

Pine en Gillmore

De tentoonstelling bevat alle vier de pijlers van deze methodiek. De bezoeker krijgt veel *educatie* in de tentoonstelling over de mogelijkheden die er zijn op het gebied van duurzaamheid. De tentoonstelling is *esthetisch*, omdat alles er heel erg gelikt uitziet en de vorm past bij de moderne inhoud. De bezoeker krijgt *entertaining* in de video's die een educatieve aard hebben. De *escapist* komt terug in de games en het concept

van de strippenkaart.

De Leerstijlen van Kolb

De *dromer* krijgt veel om over na te denken. Hij gaat zelf nadenken over persoonlijke keuzes. De subjectiviteit zal hem aanspreken. De *denker* krijgt veel nieuwe informatie in alle zeventien de ruimtes. De *beslisser* vindt het fijn om een conversatie te voeren in een tentoonstelling, dus ‘One Planet’ is daar bij uitstek geschikt voor. De *doener* kan zich uitleven, met de strippenkaart, maar ook met de games en andere activiteiten die in de tentoonstelling zijn verwerkt.

Recensies

De bezoekers¹²⁰ vinden de tentoonstelling over het algemeen heel erg geschikt voor kinderen maar minder voor volwassenen. Mensen geven aan dat er veel dingen defect waren in de tentoonstelling. Daarnaast zijn er mensen die vinden dat de tentoonstelling te links (politiek gezien) is, waardoor de informatie niet objectief is.

Persoonlijke noot

Ik vond het een verrassende tentoonstelling, omdat je zelf aan het denken wordt gezet over keuzes in het dagelijks leven. Het is jammer dat deze tentoonstelling gericht is op kinderen, want voor volwassenen had het ook boeiend kunnen zijn. Ik vond de tentoonstelling zelf te activistisch, omdat ik het juist belangrijk vind dat een bezoeker zelf een mening kan vormen.

In hoeverre is ‘One planet’ er in geslaagd geschiedenis actueel en relevant te maken?

+ strippenkaart

De strippenkaart zorgt ervoor dat de bezoeker zelf keuzes moet maken en daardoor aan het denken wordt gezet. De bezoeker denkt dan zelf na over actualiteiten en ervaart dan de relevantie van duurzaamheid.

- afstand tussen verleden en heden

Het museum laat de actualiteiten zien, maar er zijn weinig koppelingen gemaakt naar het verleden, terwijl Museon een natuurhistorisch museum is.

5.10. Conclusie

Ik vind dat de meeste musea erin zijn geslaagd om hun tentoonstellingen actueel te maken. Ze zijn heel ver gevorderd in het moderniseren van hun tentoonstelling, waardoor het verhaal actueler en relevanter oogt.

Verdieping

Toch vind ik dat veel musea weinig educatieve lijnen trekken naar het heden. Ik denk dat weinig musea zich bewust zijn van deze educatieve lijnen. Sommige musea (Naturalis, Designmuseum en het Hunebedcentrum) hebben weinig verdieping in hun tentoonstelling aangebracht, wat ervoor zorgt dat de bezoeker minder goed lijnen naar het heden kan trekken.

Methodieken

Het viel mij op dat de *doener* in veel tentoonstelling heel goed betrokken was óf helemaal niet. Het lijkt te zijn alsof musea daar een bewuste keuze in maken. Dit is hetzelfde geval met de *escapist*. De *doener* en de *escapist* gaan vaak hand in hand, omdat ze beiden te maken hebben met een actieve houding en activiteiten.

Persoonlijke beleving

Er zijn maar een paar musea die persoonlijkheid aan hun tentoonstelling toevoegen. Ik heb wel gezien dat die eigenheid op verschillende manieren is toe te voegen. Naturalis doet dit op een moderne, professionele manier, door wetenschappers toe te voegen aan hun tentoonstelling. Ook in de tentoonstelling 'Oertijdpark' wordt bewust gebruik gemaakt van medewerkers die vakkennis hebben. Het Oude Ambachten en Speelgoedmuseum voegt juist eigenheid toe door decors rommelig in te richten, zodat de tentoonstelling als een persoonlijke verzameling oogt. Eigenheid is op heel veel verschillende manieren toe te voegen aan de tentoonstelling.

Voetnoten

Hoofdstuk 5

- [73] Planemos (z.d.) Bij ons in de Biblebelt [Foto]
- [74] Zie bijlage 7.5.1. Interview 'Bij ons in de Biblebelt'
- [75] Roetman, B. (2019, 11 september) De expositie 'Bij ons in de Biblebelt'
- [76] Verboom, S. (2019) Mevrouw Blankenstijn-Morée [Foto]
- [77] Verboom, S. (2019) Gerdine Roos-Schut [Foto]
- [78] Houten, M. (2019, 5 juli) 'Bij ons in de Biblebelt'
- [79] Zie bijlage 7.5.2. Recensies 'Bij ons in de Biblebelt'
- [80] Fertinel, R. (2019) Deel van de tentoonstelling "Design in het Derde Rijk" [Foto]
- [81] Knols, K. (2019, 5 september) Zo maak je een tentoonstelling over nazidesign zonder het fascisme te verheerlijken.
- [82] Zie bijlage 7.6. Recensies 'Design in het Derde Rijk'
- [83] NMM (z.d.) Tentoonstelling Hij of ik [Foto]
- [84] Today (z.d.) Campagne Nationaal Militair Museum [Foto]
- [85] Zie bijlage 7.7.1. Interview 'Hij of ik'
- [86] Fabrique - Merken, design & interactie (z.d.) Hij of ik
- [87] Zie bijlage 7.7.2. Recensies 'Hij of ik'
- [88] Museumcontact (z.d.) Openluchtmuseum Arnhem [Foto]
- [89] Rijksmuseum (2017) Het verhaal van Nederland [Foto]
- [90] Nederlands Openlucht Museum (2020) Filmset Openlucht Museum [Foto]
- [91] Heijmerink Wagenaars (2020) Openluchtmuseum Canon van Nederland [Foto]
- [92] Openluchtmuseum (z.d.) Canon van Nederland.
- [93] Zie bijlage 7.8.1. Interview 'Canon'
- [94] Zie bijlage 7.8.2. Recensies 'Canon'
- [95] Zie bijlage 7.4. Interview Archetypisch
- [96] Rijksmuseum Boerhaave (2020) Zaalfoto Besmet [Foto]
- [97] Rijksmuseum Boerhaave (2020) Besmet!
- [98] Leids Universitair Medisch Centrum (2020, 16 oktober) PEP-talk dr. Mienke te Hennepe over Besmet! [Videobestand]
- [99] Zie bijlage 7.9. Recensies 'Besmet'
- [100] Naturalis (z.d.) LiveScience [Foto]
- [101] Zie bijlage 7.10.1. Interview 'Live Science'
- [102] Naturalis (z.d.) LiveScience.
- [103] Zie bijlage 7.4.2. Recensies 'Live Science'
- [104] Hunebedcentrum (z.d.) Oertijdpark [Foto]
- [105] Zie bijlage 7.11.1. Interview 'Oertijdpark'
- [106] RTV Drenthe (2017, 10 januari) Verslaggever Frits Emmelkamp in het Oertijdpark [Videobestand]
- [107] Histoforum (z.d.) Historische analogie
- [108] Zie bijlage 7.11.1. Interview 'Oertijdpark'

- [109] Zie bijlage 7.11.2. Recensies ‘Oertijdpark’
- [110] Visit Veluwe (z.d.) Oude Ambachten Speelgoedmuseum [Foto]
- [111] ANWB (z.d.) Oude Ambachten- en Speelgoedmuseum [Foto]
- [112] Tripadvisor (2016) Oude Ambachten & Speelgoed Museum [Foto]
- [113] Zie bijlage 7.12. Recensies Oude Ambachten en Speelgoedmuseum
- [114] Museon (z.d.) Tentoonstellingszalen [Foto]
- [115] Okijk (2021) Virtuele tour Museon One Planet [Foto]
- [116] Actievandedag (2017) Museon [Foto]
- [117] Museon (z.d.) Kwaliteitsonderwijs [Foto]
- [118] Museon (z.d.) One Planet Permanent [Foto]
- [119] Museon (z.d.) One Planet
- [120] Zie bijlage 7.13. Recensies One Planet

6.1. Eindconclusie

Het dilemma van de ontwerper is groot. Ga je voor een spectaculair ontwerp dat aan alle facetten voldoet? Of ga je voor een kwetsbaar, treffend ontwerp dat niet voor elke doelgroep even passend zal zijn, maar wel de volle eer geeft aan het verhaal van de objecten?

De meeste musea kiezen voor het eerste, voor het spectaculaire ontwerp. Ze gaan voor een gelikte tentoonstelling, die een grote doelgroep aanspreekt, genoeg activiteiten biedt en de bezoeker leert. En met resultaat. Gemoderniseerde tentoonstellingen zorgen ervoor dat bezoekersaantallen omhoog gaan.

Educatieve lijnen

Uit mijn voorbeelden bleek dat er weinig musea zijn die educatieve lijnen uit de geschiedenis naar het heden trekken. Veel musea gaan er vanuit dat de bezoeker zelf lijnen naar het heden trekt. Alleen uit het onderzoek van Van der Meijden (hoofdstuk 1.2.) blijkt juist dat mensen het moeilijk vinden om verband te leggen tussen het heden en het verleden. Musea zouden lijnen kunnen trekken door vragen te stellen aan de bezoeker, zoals in het Museon wordt gedaan. Alleen worden in 'One planet' geen lijnen naar het verleden.

Daarnaast is mij opgevallen dat musea die zich focussen op een bepaald gedeelte uit de geschiedenis, de bezoeker beter weten aan te spreken. Het geeft ook de mogelijkheid om meer verdieping aan te brengen in de tentoonstelling, zoals bijvoorbeeld in 'Besmet'.

Persoonlijke passie

Toch blijft in mijn hoofd nog een vraag rondcirkelen. Waar is de passie van de verzamelaar zelf? Alleen in de kleinschalige privé-collecties van het Schelpenmuseum en het Oude Ambachten en Speelgoedmuseum is een dergelijke passie te vinden. In Naturalis wordt die liefde voor het vak door een conversatie met wetenschappers op een moderne manier getoond.

Ik wil daarom aan het einde van mijn scriptie pleiten voor meer ziel of persoonlijkheid in een tentoonstelling. Het hoeft niet modern, gelikt of esthetisch te zijn, als de tentoonstelling maar leeft.

6.2. Persoonlijke reflectie

Ik had van tevoren niet kunnen bedenken dat het schrijven van een scriptie mij zoveel zou opleveren. Ik heb het meest geleerd van het interviewen van conservatoren en ontwerpers van musea. Ik vond het heel eng om interviews te houden, maar naar mate ik het vaker deed ging het steeds beter. Het was voor mij heel verhelderend om in gesprek te gaan met musea, omdat zij een geheel andere visie hebben dan een ontwerper. Voor hen zijn de bezoekers het meest belangrijk en voor de ontwerper is de tentoonstelling inhoudelijk en qua ontwerper het belangrijkste.

7. Bijlage

7.I.I. Wonderkamers

Schriftelijk interview Kunstmuseum Den Haag

naar aanleiding van de Wonderkamers

met Jet van Overeem (hoofd educatie en conservatie)

vrijdag 5 februari 2020

1. Wat is het doel van de Wonderkamers?

- Het doel was om museumcollecties op een vernieuwende manier te presenteren, zodat museumbezoekers een inspirerende ervaring hebben. De wonderkamers zijn ook een bijzondere inleiding op onze collecties met beeldende en toegepaste kunst en op ons museumgebouw.
- We wilden daarnaast kinderen en pubers, zelfstandig, een actieve rol in het museum laten hebben. We vonden het belangrijk dat kinderen een positieve, plezierige ervaring met elkaar zouden hebben in de Wonderkamers.
- De Wonderkamers moesten tot verbeelding spreken, te midden van kunst in een evocatieve tentoonstellingsomgeving. We wilden dat de kinderen leerden over kunst, op een indirecte manier, door middel van de game.

2. Waar liepen jullie tegen aan tijdens het maken van de Wonderkamers?

We liepen vooral tegen technische kwesties aan.

In de Wonderkamers is sprake van een technisch zeer complexe samenwerking van allerlei componenten, van QR-codes tot aan wifi, automatisch opstartende films en lichtontwerp die op de game reageren. Het technische systeem van een dergelijk geheel, stabiel krijgen is een hele uitdaging, waar men genoeg tijd voor moet inruimen. Maar ook na openstelling is het normaal (hoewel moeilijk om mee te maken) dat er in de beginperiode storingen zijn.

Dat komt doordat je in een testsituatie de realiteit nooit helemaal kunt nabootsen. In het echt kan een klas te laat komen, waardoor de game eerder moet worden beëindigd, omdat de volgende klas staat te wachten.

In mindere mate vormden ook talige kwesties een probleem. Het is altijd een uitdaging om zo te schrijven dat iedereen het begrijpt. Op een tablet moesten we korte zinnen gebruiken, in verband met de tijd. We merkten dat mensen tekst heel letterlijk opvatten. Mensen komen onmiddellijk in actie als ze een opdracht menen te lezen en klikken al voordat ze de tweede zin hebben gelezen. Daar moet je goed rekening mee houden wanneer je schrijft voor een game. Ook is een goede interface belangrijk, met heldere iconen. Daar hebben we ook mee getest.

3. In een artikel van de Volkskrant (2006, Het gouden sleuteltje tot pubers) schrijft u dat er bij het maken van de tentoonstelling is geprobeerd de ruimtes actueel te maken, door in gesprek te gaan met jongeren. Hoe was het om samen te werken met de doelgroep zelf? Zou u dit ook andere musea aanraden?

Het was op de eerste plaats heel leuk om met een klankbordgroep te werken. Grappig genoeg viel het me op dat pubers best vaak vrij traditionele ideeën opperden of ideeën die geen enkele relatie met het museum hadden. Hetzelfde geldt overigens voor de docenten van school; een andere klankbordgroep. Ik denk dat dit te maken heeft met het feit dat het voor leerlingen en docenten best moeilijk is in te schatten wat er allemaal mogelijk is met de moderne tentoonstellingstechnieken. Ik kon het beste met hen over algemene principes spreken en hen bijvoorbeeld vroeg hoe ze samen wilden werken en hoe zij gebruik wilden maken van een tablet binnen de tentoonstelling. Wat ook goed werkte, is dat ik voorstellen deed met een schets van het ontwerp erbij. Dan konden we hen concreet laten reageren op de voorstellen.

4. Gebruiken jullie een bepaalde methodiek bij het maken van een tentoonstelling?

Nee, we maken geen gebruik van een theoretisch model. We benutten onze ervaringen met bezoekers, de creativiteit en kennis van alle betrokken makers van de verschillende zeer gerenommeerde bedrijven (Kiss the Frog en KossmannDeJong). Daarnaast heb ik jarenlange ervaring met educatie en interactiviteit en weet ik wel wat van de principes van bepaalde modellen. Het rigide uitvoeren van een model vind ik zelf niet de beste weg, want geen enkele methodiek heeft de waarheid in pacht.

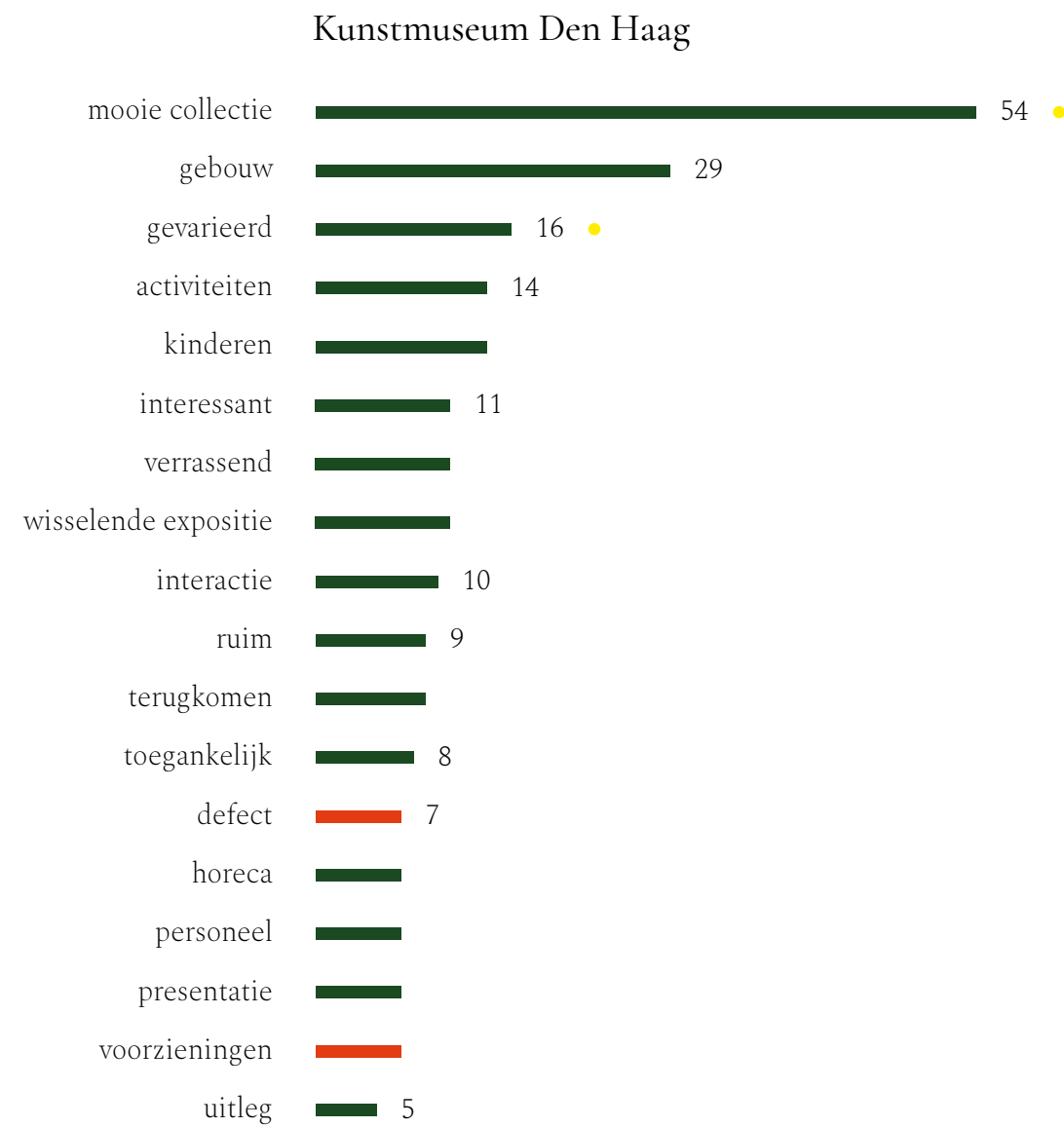
5. Wat maakt de Wonderkamers actueel?

- De tentoonstelling met onze collecties met zichtbare aandacht voor diversiteit en inclusie;
- De educatieve aanpak;
- De gebruikte tentoonstellingstechnieken en -middelen.

6. Tot slot: Wat vindt u het beste aan de Wonderkamers?

- Dat het mensen aan de kunst verbindt;
- Dat het (meestal) tot een positieve museumervaring leidt, die zich verankert in hoofden en harten. We hopen dat kinderen door dit bezoek ons museum zien als laagdrempelig en dat het bezoek iets bijdraagt aan hun persoonlijke ontwikkeling.

7.1.2. Recensies

Google Reviews¹²¹ en Tripadvisor¹²²

7.2. Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

Schriftelijk interview Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

met Thijs Horseling (grafisch ontwerper)
over de rol van social media binnen het museum
maandag 22 februari 2021

1. Wat is het doel van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid?

Beeld en Geluid is primair een audiovisueel archief en secundair een (media)museum. Momenteel zijn we bezig met de verbouwing voor ons nieuwe museum dat medio 2022 open zal gaan. Met ons nieuwe museum willen we bezoekers mediabewuster maken, hoe gebruik je media, welke rol heeft media voor jou en wat is jouw rol in de media?

2. Welke rol speelt social media in 'Beeld en Geluid'?

Social media heeft een centrale rol in ons marketingbeleid. Het maakt het voor ons mogelijk om specifieke doelgroepen heel gericht en kostenefficiënt te bereiken. Naast ons museum hebben we zoals hierboven aangegeven een belangrijke taak om ons archief te conserveren en zichtbaar en bruikbaar te maken. Ook zien wij een belangrijke taak in het context geven aan archiefmateriaal. Onze geschiedenis in beeld (van TV-beelden tot YouTube video's) en geluid (van radio tot podcasts) geeft ons een beter beeld op de huidige tijd.

Voor het museum maken we vooral commercieel gebruik van sociale kanalen om bezoekers naar Hilversum te krijgen, maar voor Beeld en Geluid als archief en breder instituut (geven van workshops en bijdragen aan programma's voor mediaprofessionals en educatieve doeleinden) maken we strategisch gebruik van social media.

3. Houden jullie in de posts rekening met een bepaalde doelgroep? Op welke manier?

Allereerst kijken we elke kanalen het meest geschikt zijn voor een specifieke doelgroep. Instagram is bijvoorbeeld beter geschikt voor het bereiken van jongeren, terwijl Facebook gebruikt wordt voor het bereiken van een oudere doelgroep. In de posts houden we rekening met de juiste tone-of-voice; jongeren spreek je anders aan dan bijvoorbeeld mediaprofessionals. Verder kijken we naar een passende vorm, bijvoorbeeld vrolijke kleuren voor jongere doelgroep en rustige beelden voor de oudere doelgroep.

De beste invalshoek is altijd die van de interesse van je potentiële bezoeker. Hebben we een workshop met een hele populaire spreker (zoals Erik Scherder), dan laat je vooral zijn gezicht zien in onze visuele communicatiemiddelen.

Is juist het onderwerp (bijvoorbeeld een specifieke oude radio die de beoogde doelgroep interessant vindt) belangrijker dan de spreker, dan lichten we het onderwerp uit.

4. Op welke manier zetten jullie promotie in voor het museum?

De kracht van een goede marketingcampagne is op de juiste manier gebruik te maken van diverse kanalen. Dit betekent zowel online als offline zichtbaar zijn. Deze multichannel marketingstrategie zorgt ervoor dat je doelgroep op verschillende momenten in aanraking komt met je boodschap en die beter blijft hangen.

Op dit moment doen we dit niet voor het museum in verband met de verbouwing. Maar zodra ons nieuwe museum open gaat, zullen we voorafgaand aan de opening volop gebruik maken van (online) advertenties, social media en (digitale) abri's om potentiële nieuwe bezoekers warm te maken voor wat er komen gaat. Na de opening zullen we ook gebruik maken van verschillende kanalen om speciale evenementen, acties, workshops en programmering te promoten.

5. Op jullie Facebook-pagina zijn ook video's te vinden waarin een actueel onderwerp wordt uitgelegd of uitgediept. Wat is het doel van deze video's?

Klopt! Juist door ons rijke archiefmateriaal (in beeld en geluid) tegenover actuele onderwerpen te zetten, kunnen we hedendaagse onderwerpen in een nieuw licht plaatsen. Vroeger gingen zaken anders, maar ze kunnen ons ook iets leren van hoe de wereld er nu uit ziet. Daarnaast is het plezierig om oud materiaal terug te zien. Verder geven we colleges en workshops, die gaan over actuele onderwerpen, waarbij we interne (archief)kennis (van medewerkers van Beeld en Geluid) en externe sprekers (experts op een specifiek vlak) ons archiefmateriaal laten gebruiken om juist actuele thema's uit te leggen.

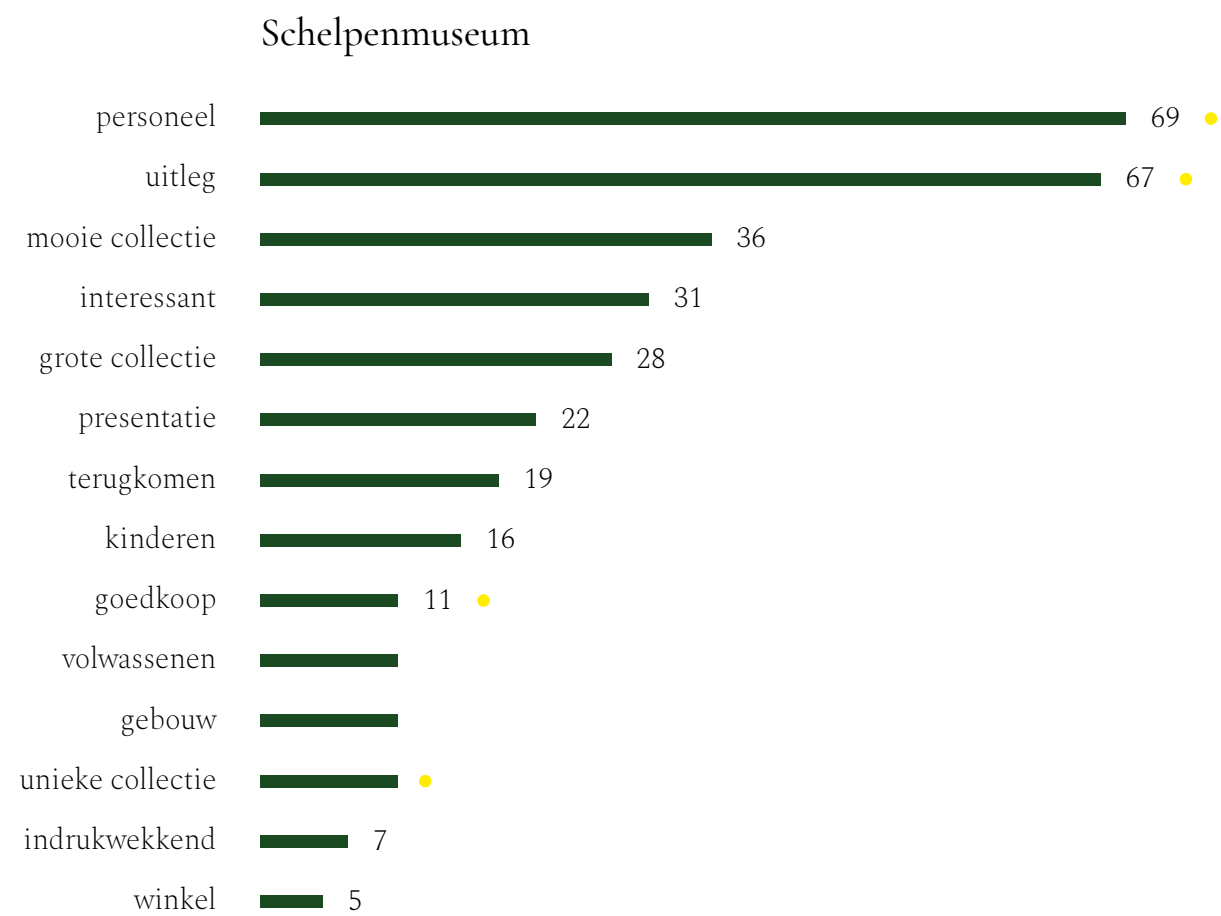
6. Op welke manier sluiten de sociale media en het museum op elkaar aan?

Op dit moment hebben onze sociale media voornamelijk een promotioneel karakter gehad als het gaat om ons museum. Met het nieuwe mediamuseum dat in 2022 open gaat zullen we gaan kijken hoe we social media en de museale bezoekerservaring kunnen integreren. Zo zouden bijvoorbeeld je interesses op Facebook invloed kunnen hebben op wat je ziet en doet in ons museum. De privacy is hierbij alleen wel een belangrijk aspect, dus daar moeten we goed naar kijken!

7. Persoonlijk vind ik jullie social media heel erg boeiend om te volgen. Ik vind het heel erg leerzaam om actuele situaties in historisch perspectief te zien. Hoe reageren andere mensen op jullie social media?

Leuk om te horen! Eigenlijk reageren de meeste mensen heel positief op onze social media berichten. Met name ons archiefmateriaal valt erg in de smaak. Juist door niet alleen “dingen proberen te verkopen” met promotionele berichten, is het delen van leuke nostalgische archiefbeelden vermakelijk voor onze online volgers. Ook springen we graag met ons archief in op de actualiteit. Een simpel voorbeeld is op diierendag een grappige oude video van dieren uit de jaren 80 delen. (Schattige dieren doen het eigenlijk altijd wel goed op social media ;-)

7.3. Recensies

Google Reviews¹²³ en Tripadvisor¹²⁴

7.4. Archetypisch

Telefonisch interview Archetypisch

met Anika Ohlerich (ruimtelijk ontwerper en kunsthistoricus)
maandag 15 februari 2021

1. Op welk ontwerp bent u het meest trots?

Op de twee tentoonstellingen in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden.

De eerste tentoonstelling ging over de geschiedenis van het eiland Cyprus. Het thema staat heel ver van mensen af, dat was de uitdaging in deze tentoonstelling. Na veel onderzoek kwam ik er achter dat er in Cyprus één ding hetzelfde was gebleven, de natuur.

Ik ben met een paar fotografen naar Cyprus gegaan en heb daar foto's gemaakt van de natuur. Ik heb geen stereotype vakantiefoto's gemaakt, maar juist natuurfoto's die een oer-uitstraling hebben. Die foto's heb ik achter de objecten geplaatst, waardoor ze samen een beeld van het eiland vormen. De tentoonstelling is heel sereen geworden, maar toch in zijn eenvoud juist heel erg sprekend.

De tentoonstelling die ik op dit moment aan het maken ben van Malta ben ik ook heel trots op. In deze tentoonstelling moesten veel prehistorische objecten, zoals scherven van potten en kruiken, komen. Juist bij deze objecten kunnen mensen zich geen voorstelling maken. Bij deze tentoonstelling heb ik gekozen voor een concept waarin oudheid en hightech tegenover elkaar staan. We hebben twee maquettes laten maken over Malta in de oudheid. Daarnaast hebben we een robotarm laten bouwen, die met een klein cameraatje door de maquette heen gaat en filmt. Als je de tentoonstelling binnenloopt, zie je als eerste de film. Pas als je de hoek om loopt, dan zie je de robotarm met de maquette. Ik hoop dat er een verwarrend effect ontstaat en dat mensen zich dan beseffen dat alle scherven en resten onderdeel uitmaken van een maatschappij, een leven.

2. Wat is voor u als ontwerper het belangrijkste bij het ontwerpen van een tentoonstelling?

Voor mij is het belangrijk dat de objecten met hun verhaal in het middelpunt staan. Het ontwerp is altijd ondergeschikt aan de objecten.

3. Gebruikt u bepaalde strategieën of modellen bij het maken van een ontwerp?

Nee, ik maak geen gebruik van dergelijke modellen. Ik doe meestal veel onderzoek naar het onderwerp en dan ontstaat er vanzelf een concept. De ene keer vraagt een thema om meer verdieping dan de andere keer. Het onderzoek zorgt ervoor dat er elke keer weer unieke ideeën kunnen ontstaan.

Daarnaast moet ik veel onderzoek doen naar praktische zaken, zoals het klimaat waarin de objecten moeten staan en hoeveel licht zij mogen krijgen. Ook moet ik rekening houden met de afstand tussen de objecten en de bezoeker, de breedte van de gangpaden en de routing.

4. Is het belangrijk voor een ontwerper om een persoonlijke interesse in het thema van de tentoonstelling te hebben?

Zeker, het feit dat ik kunsthistoricus ben helpt mij om collecties in perspectief te kunnen zien. Ik had ook interieurontwerper kunnen worden, dan zou ik me bijvoorbeeld met de kleuren van de wanden bezighouden. Maar dat interesseert mij helemaal niets. Ik ben geïnteresseerd in het verhaal en dan vloeit er vanzelf een ontwerp uit voort.

5. Met wie werkt u samen bij het ontwerpen of maken van een tentoonstelling?

Ik werk zelfstandig als ruimtelijk en conceptueel ontwerper. Ik huur altijd een grafisch ontwerper in die het tekstuele gedeelte in een tentoonstelling doet. Hij kijkt naar welk font past bij de tentoonstelling, hoe groot de tekst moet zijn en hoe hoog de tekstborden moeten hangen.

6. Wanneer wordt u in het ontwerpproces betrokken?

Het verschilt per museum. Bij grote tentoonstellingen word ik vaak één of anderhalf jaar van tevoren betrokken. Sommige museums vragen mij pas drie maanden voor de opening. Dat heeft vaak te maken met het beperkte budget. De ene keer heeft het museum zelf al bepaald welke thema's de tentoonstelling moet hebben en andere keren mag ik daarin meedenken. Ik vind het leuk om mee te mogen denken in het hele proces, dus ik word graag zo vroeg mogelijk bij de tentoonstelling betrokken.

7. Wat vindt u van de theorie van Baudrillard, dat musea steeds meer attractieparken worden?

Ik heb daar een kritische houding tegenover als ontwerper. Ik werk niet met experiencerooms. Ik maak wel gebruik van projecties, maar niet van complete experience ruimtes. Experience is volgens mij een hype, die vanzelf weer overwaait. Het Scheepvaartmuseum had een aantal jaren geleden een tentoonstelling geopend waarin mensen door middel van een VR-bril konden ervaren hoe het leven vroeger op een schip was. Deze experience-ervaring is nu helemaal verdwenen. De klassieke tentoonstelling is weer terug. Dit voorbeeld bevestigde voor mij dat een experience geen oplossing an sich is.

Een paar jaar geleden ben ik door NEMO gevraagd om een ervaring te ontwerpen voor kinderen. Ik heb dit geweigerd, omdat ik juist de esthetiek van bepaalde objecten wil laten zien. Een museum hoeft geen Efteling zijn.

7.5.1. 'Bij ons in de Biblebelt

Schriftelijk interview Catharijneconvent

met Tanja Kootte (conservator protestantisme)

donderdag 28 februari 2021

1. Wat was het doel van de tentoonstelling?

Jarenlang hing een visitekaartje van fotograaf Sjaak Verboom met de afbeelding van mevrouw C. Blankenstijn-Morée boven mijn keukentafel. Een expositie over de Biblebelt: dat was voor mij een heel oude wens. In de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw werden in het Catharijneconvent exposities gehouden over de verschillende kerken en ordes die ons land rijk is. Wanneer zo'n expositie wordt samengesteld, leren we de mensen, hun opvattingen en hun religieuze erfgoed beter kennen. Al in die tijd overwoog ik de mogelijkheid van een expositie over de reformatorische christenen.

2. Wat maakt de tentoonstelling actueel?

De Biblebelt stond in het jaar voor de tentoonstelling veel in de publiciteit: denk aan de discussie over het vaccineren van kinderen en aan de Nashville-verklaring.

Reformatorische christenen treden de laatste jaren meer naar buiten. Juist daarom zijn veel mensen extra nieuwsgierig naar deze groep. Mensen willen echt weten wat refo's beweegt. De zaal met de persoonlijk verhalen was mede daarom ook het drukst. De toegenomen openheid is ook de reden dat we mensen bereid vonden om via filmpjes in de tentoonstelling over zichzelf te vertellen. Dit was essentieel voor de relevantie van de tentoonstelling. Een aantal van deze mensen was ook bereid om in de media over zichzelf en over de tentoonstelling te vertellen. Veel 55+'ers herkennen elementen van de Biblebelt uit hun jeugd, toen de kerk een nog veel grotere rol speelde in de Nederlandse samenleving. De Biblebelt loopt als een lint door Nederland, dus veel Nederlanders wonen in de buurt van de Biblebelt.

3. Ik las in een artikel in de Trouw dat jullie ervoor gekozen hebben om geen nostalgisch beeld te scheppen, maar juist de actualiteit te weergeven. Van waar komt die keuze?

Een nostalgisch beeld zou te gemakkelijk zijn geweest, een paar oude boeken, een paar oude foto's. We wilden juist laten zien dat mensen van de Biblebelt met hun eigen opvattingen gewoon vandaag de dag tussen alle andere mensen leven in Nederland. Bezoekers konden als het ware 'kennis-maken' met deze voor veel mensen onbekende groep. Dat was moeilijker maar veel interessanter.

4. Was het maken van deze tentoonstelling extra moeilijk of juist makkelijker?

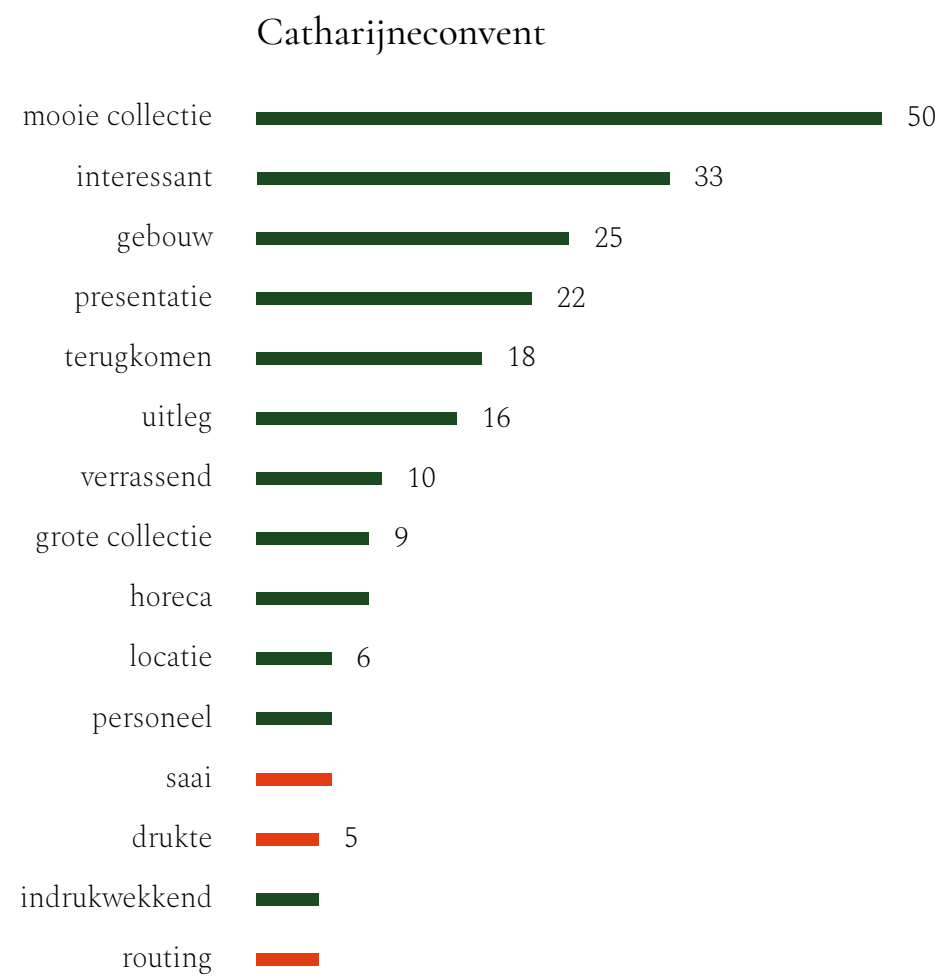
Extra moeilijk:

Vertrouwen winnen en mensen leren kennen kost tijd. Er is weinig erfgoed, we moesten dus op een andere wijze denken om deze groep in beeld te krijgen

Privacy:

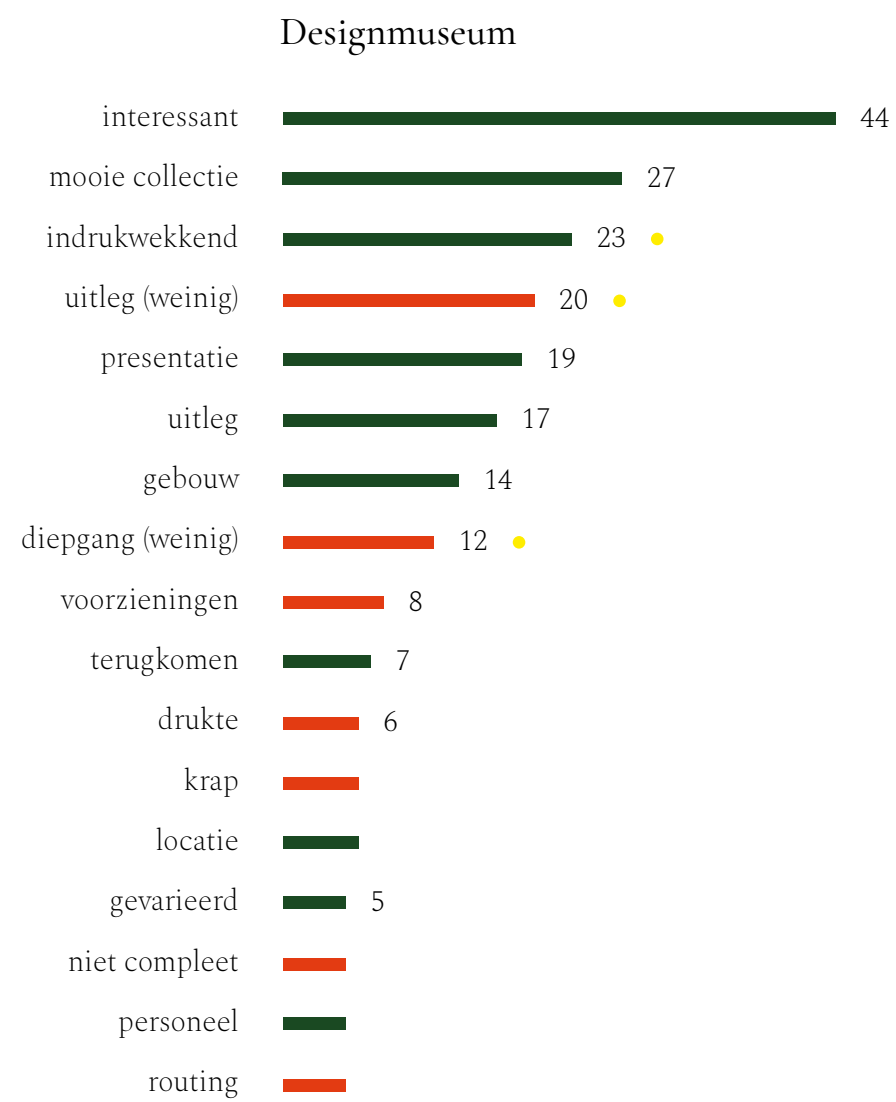
Er waren bepaalde fotoseries van mensen maar wilden zij wel op een tentoonstelling hangen? Toestemming verkrijgen kostte veel tijd en soms overredingskracht. We wisten bij de voorbereiding nog niet of een dergelijke expositie wel bezoekers zou trekken, dat was in zekere zin ook moeilijk.

7.5.2. Recensies

Google Reviews¹²⁵ en Tripadvisor¹²⁶

7.6. Recensies

Google Reviews¹²⁷ en Tripadvisor¹²⁸

7.7.I. 'Hij of ik'

Mondeling interview Nationaal Militair Museum

naar aanleiding van de tentoonstelling 'Hij of ik'

met J. Punt (conservator)

4 februari 2020

1. Hoe zijn jullie op het idee van de tentoonstelling gekomen?

Naar aanleiding van de '75 jaar bevrijding' heeft de Canadese ambassade ons benaderd. Zij wilden graag een tentoonstelling maken over de Canadese rol binnen de bevrijding. Zij hebben een grote rol gespeeld in de bevrijding, maar vaak worden alleen Amerikanen en Engelsen genoemd als bevrijders.

2. Voor welke doelgroep is de tentoonstelling bedoeld?

Er is een kleine groep mensen die altijd geïnteresseerd is in een tentoonstelling over de Tweede Wereldoorlog. Deze tentoonstelling wilden we richten op een bredere doelgroep, door een sterke beleving te creëren.

Het thema van deze tentoonstelling is vrij heftig, dus daarom vonden we deze tentoonstelling voor jonge kinderen ongeschikt. We hadden de leeftijd op 12+ gezet, maar achteraf hebben we gezien dat het ook wel 8+ had kunnen zijn.

3. Hoe hebben jullie de verhalen voor de tentoonstelling samengesteld?

We werken in ons museum veel met persoonlijke verhalen, zo ook in deze tentoonstelling. We kwamen al snel op het verhaal van Leo, die toen alleen nog in Zwolle bekend was. Hij was daar bijna een mythologisch figuur, omdat hij er voor heeft gezorgd dat er geen burgerslachtoffers zijn gevallen tijdens de bevrijding. We hebben zijn verhaal kritisch onderzocht en enkele delen uit het Zwolse verhaal waren erg overdreven.

Omdat we zagen dat er veel belangstelling was voor de Duitse kant binnen de Tweede Wereldoorlog, hebben we ook een Duits verhaal toegevoegd. We hebben gezocht naar een parallelle route, het liefst van Normandië tot de bevrijding, maar dat was niet mogelijk. Het verhaal van Hans kwam het meest dicht in de buurt van het verhaal van Leo. Het verhaal van Hans was al grotendeels uitgezocht, maar ik heb alle informatie tot een geheel gemaakt en daarbij objecten omheen verzameld. In verband met het tekort aan tijd, was er niet genoeg ruimte om een echte studie te maken van de objecten.

4. Wat maakt deze tentoonstelling actueel?

Vroeger waren we vooral objectgericht, we wilden zoveel mogelijk objecten verzamelen om het beeld compleet te krijgen. Nu kiezen we alleen voor objecten met een verhaal.

5. Welke reacties hebben jullie gekregen op de tentoonstelling?

We waren bang dat er veel negatieve reacties zouden komen op het Duitse verhaal, omdat we het eerste museum zijn dat de Duitse zijde op zo een manier belicht. Gelukkig kregen we maar twee boze brieven en veel positieve reacties. Van tevoren hebben we ons goed voorbereid op welke vragen er gesteld zouden kunnen worden door het publiek en daar hebben we antwoorden op geformuleerd. Zo hebben we bijvoorbeeld gezegd dat we het Duitse verhaal laten zien, niet om sympathie op te wekken voor Duitse militairen, maar wel om empathie te tonen.

Op het einde van de tentoonstelling hangen twee foto's. Één van Hans en één van Leo, waarop ze allebei bij het graf staan van een vriend die is omgekomen in de oorlog. Dit laat wel zien dat de oorlog voor iedereen slachtoffers heeft gebracht.

6. Wat vind u het beste aan deze tentoonstelling?

Het geheel, het complete beeld vind ik het beste aan de tentoonstelling. De scènes en verhaallijnen die langs elkaar heen lopen vind ik fantastisch. De ontwerper heeft ons ervan overtuigd om het verhaal van Leo chronologisch te laten verlopen en het verhaal van Hans terug in de tijd te laten gaan. Wel hebben er wel op gestaan dat de overgang van de verhalen van Leo en Hans duidelijk zou zijn.

7. Hoe is de tentoonstelling gemaakt?

We werken normaal drie jaar aan een tentoonstelling, maar voor deze tentoonstelling hadden we maar twee jaar de tijd. We hebben eerst alle informatie verzameld en zelf gekeken wat we er mee zouden willen doen. We wilden graag dat de bezoeker het gevoel had dat hij in een film zat. Daarom hebben we Erik Goossens benaderd, omdat hij tentoonstellingen en theater ontwerpt. Het decor hoefde niet voor 100% realistisch te lijken, want dat zou er voor kunnen zorgen dat het te confronterend wordt of nep. Alles wat in het decor staat, moet iets toevoegen.

8. Waarom is er gekozen voor koptelefoons in de tentoonstelling?

Koptelefoons zorgen ervoor dat je als bezoeker in je eigen bubbel zit en niet wordt gestoord door andere geluiden en verhalen. Voor deze tentoonstelling hadden we dichte koptelefoons gekozen, waarbij de bezoeker weinig anders meer hoorde. Bij een andere tentoonstelling hadden we half-openstaande koptelefoons, waardoor de mensen elkaar nog wel konden verstaan. Deze koptelefoons zouden we achteraf ook bij de tentoonstelling 'Hij of ik' hebben geplaatst, omdat de bezoekers dan meer met elkaar in gesprek hadden kunnen gaan.

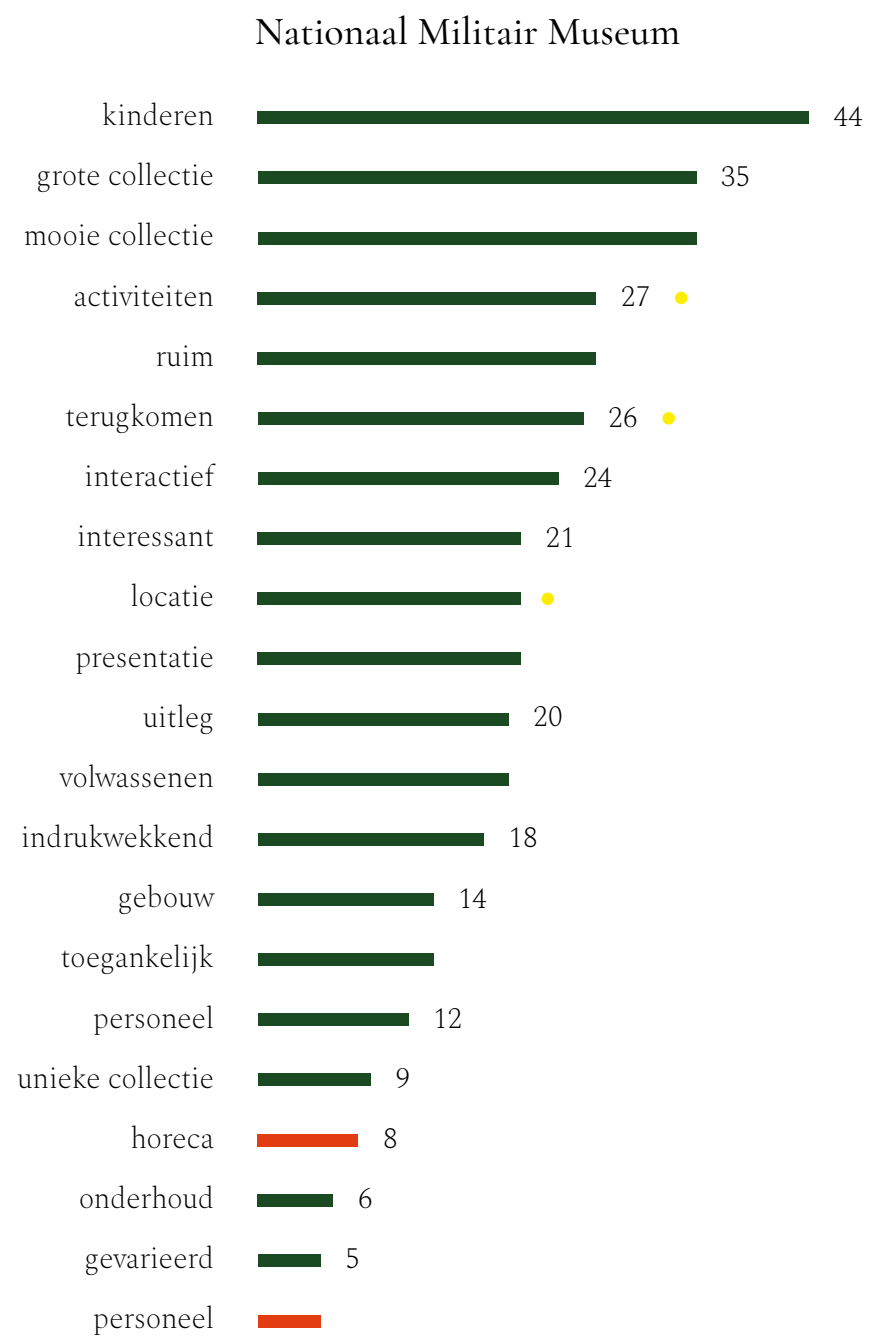
9. Waar liepen jullie tegen aan tijdens het maken van deze tentoonstelling?

We hadden voor een bepaald systeem gekozen voor de koptelefoons, die goed leek, maar nog niet vaak getest was. Het systeem werkte de eerste maand nog niet goed, waardoor bezoekers problemen ondervonden. In dit geval kwam corona goed uit, omdat we toen dicht moesten. In die periode konden we het systeem werkend krijgen. Bij een andere tentoonstelling die we daarna nog hebben gebouwd, hebben we het systeem en de techniek wel wat uitgebreider getest.

10. Hoe lang blijft deze tentoonstelling staan?

Onze tentoonstellingen blijven gemiddeld 1,5 jaar staan. Deze tentoonstelling is door de coronacrisis nog 0,5 jaar verlengd. Het museum is op dit moment bezig om meer in te zetten op naamsbekendheid. We zijn bekend in de regio, maar niet in het verre noorden of zuiden. Daarnaast hebben we de tentoonstellingen zo gebouwd, dat mensen weer terug willen komen. Het museum is zo groot en de tentoonstellingen bestaan uit heel veel lagen, waardoor mensen het gevoel hebben dat ze niet uitgekeken zijn.

7.7.2. Recensies

Google Reviews¹²⁹ en Tripadvisor¹³⁰

7.8.I. Canon van Nederland

Mondeling interview Openlucht Museum Arnhem

naar aanleiding van de Canontentoonstelling met Martine Barnhard, hoofd tentoonstellingen
2 februari 2021

1. Wat was het doel van de tentoonstelling?

We kregen een opdracht vanuit de overheid, naar aanleiding van het mislukte plan van het 'Nationaal Historisch Museum'. In het plan waren vooral eisen op het gebied van onderwijs. Daarnaast waren er al 50 vensters vastgesteld, waarop de tentoonstelling gebaseerd moest zijn.

Onze tentoonstelling bestaat uit vier zalen, met verschillende invalshoeken.

zaal 1: Het leven van alle dag, gericht op spelen, eten, ontwaken, slapen

zaal 2: Decors van de verschillende tijdvakken, gericht op onderzoek

zaal 3: Nederland in de wereld, gericht op geografie en kaarten

zaal 4: Interactieve Canon

2. Wat is de doelgroep voor wie jullie de tentoonstelling hebben ontworpen.?

We hebben ons voornamelijk gericht op gezinnen met kinderen. Daarnaast hebben we ook rekening gehouden met andere doelgroepen, zoals mensen met een audiovisuele handicap. Zij kunnen niet meedoen met de rondleiding en daarom krijgen zij een digitale gids in een kastje die ze bij hun oor kunnen houden.

3. Op welke manier houden jullie in de tentoonstellingen rekening met actualiteiten?

Er worden wel dingen in de tentoonstelling gewijzigd, omdat de Canon ook wordt aangepast. We proberen de tentoonstelling zelf actueel te maken, door de bezoeker het gevoel te geven dat hij terug komt in de wereld van vroeger.

In de eerste zaal laten we het leven van alle dag zien en ik denk dat mensen zichzelf daar ook heel erg in zullen herkennen.

4. Waar liepen jullie tegen aan tijdens het maken van deze tentoonstelling?

Waar we op strategisch vlak tegen aan liepen, is het feit dat er een vergrootglas lag op ons. We hadden het gevoel dat we niet beoordeeld werden op de tentoonstelling zelf, maar op de inhoud. Politiek gezien lag er een druk op ons, omdat de Canon zelf in opspraak was.

5. Waarom is de keuze gemaakt om geen grote tekstborden te plaatsen?

In ons museum spelen we vooral in op de beleving, dat is onderdeel van de identiteit van ons museum. Tegenwoordig werken tekstborden ook niet meer zo goed, omdat we niet meer gewend zijn om grote stukken tekst te lezen. We hebben in zaal 4 een groot overzicht van alle tijdvakken, waar mensen meer verdieping kunnen krijgen. We tippen de inhoudelijke kant aan en dan is er thuis nog ruimte om rustig de inhoud te bestuderen. Het museum is heel erg groot, dus er is geen tijd om alles uitgebreid uit te leggen.

6. Wat is het hoogtepunt in de tentoonstelling?

Er is voor mij niet echt een hoogtepunt. Ik vind de verschillende decors in zaal 2 heel mooi gebouwd, waardoor je onbewust een goed idee krijgt van de omgeving. In deze tentoonstelling zaten verschillende games verwerkt, zoals een game over kinderarbeid. We hebben daar lang aan gewerkt om de boodschap goed over te kunnen brengen. Bij een dergelijke game is de context ook heel erg belangrijk.

7. Hoe staat de tentoonstelling in relatie tot de rest van het museum?

Deze tentoonstelling past bij de rest van het museum, omdat er vooral veel te zien is. De decors zijn typerend voor het Openluchtmuseum en ook die komen terug in deze tentoonstelling.

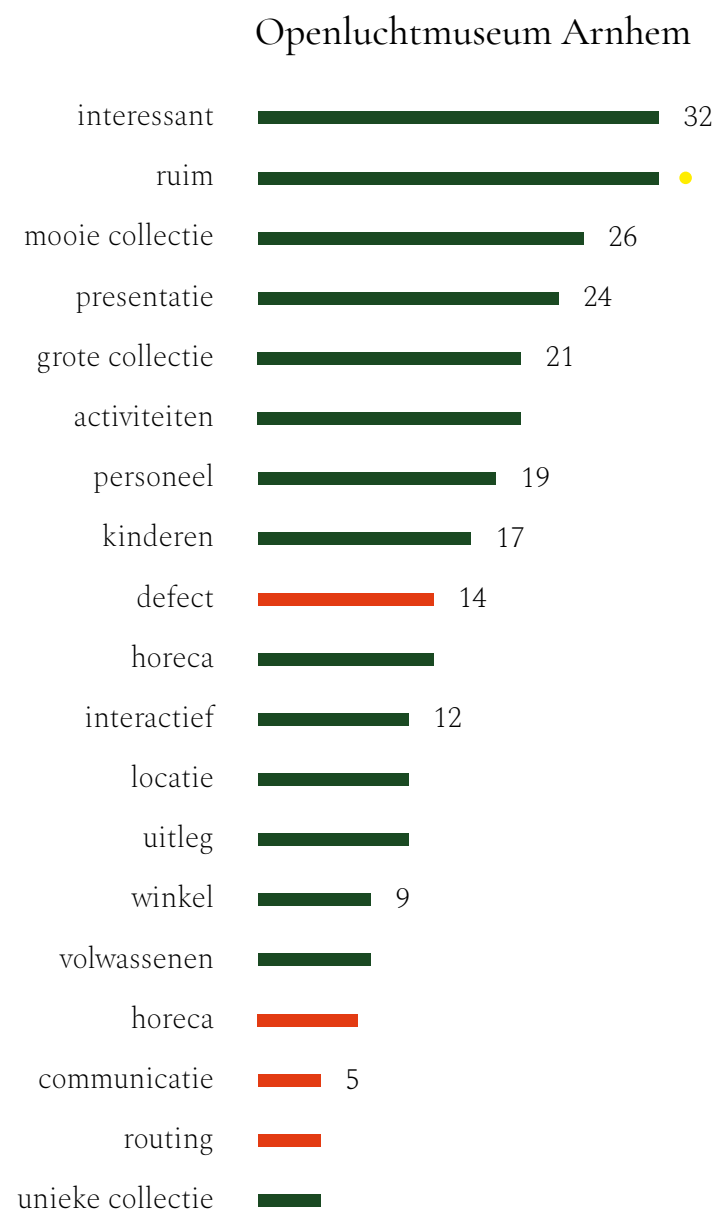
8. Welke rol spelen historische objecten in de tentoonstelling?

We hebben het concept van de tentoonstelling niet ontworpen aan de hand van de objecten, we hebben de objecten gezocht bij de verhalen en thema's. De objecten hebben we uit musea overal uit Nederland verzameld.

9. Waarom is er gekozen voor veel digitale en interactieve elementen binnen de tentoonstelling?

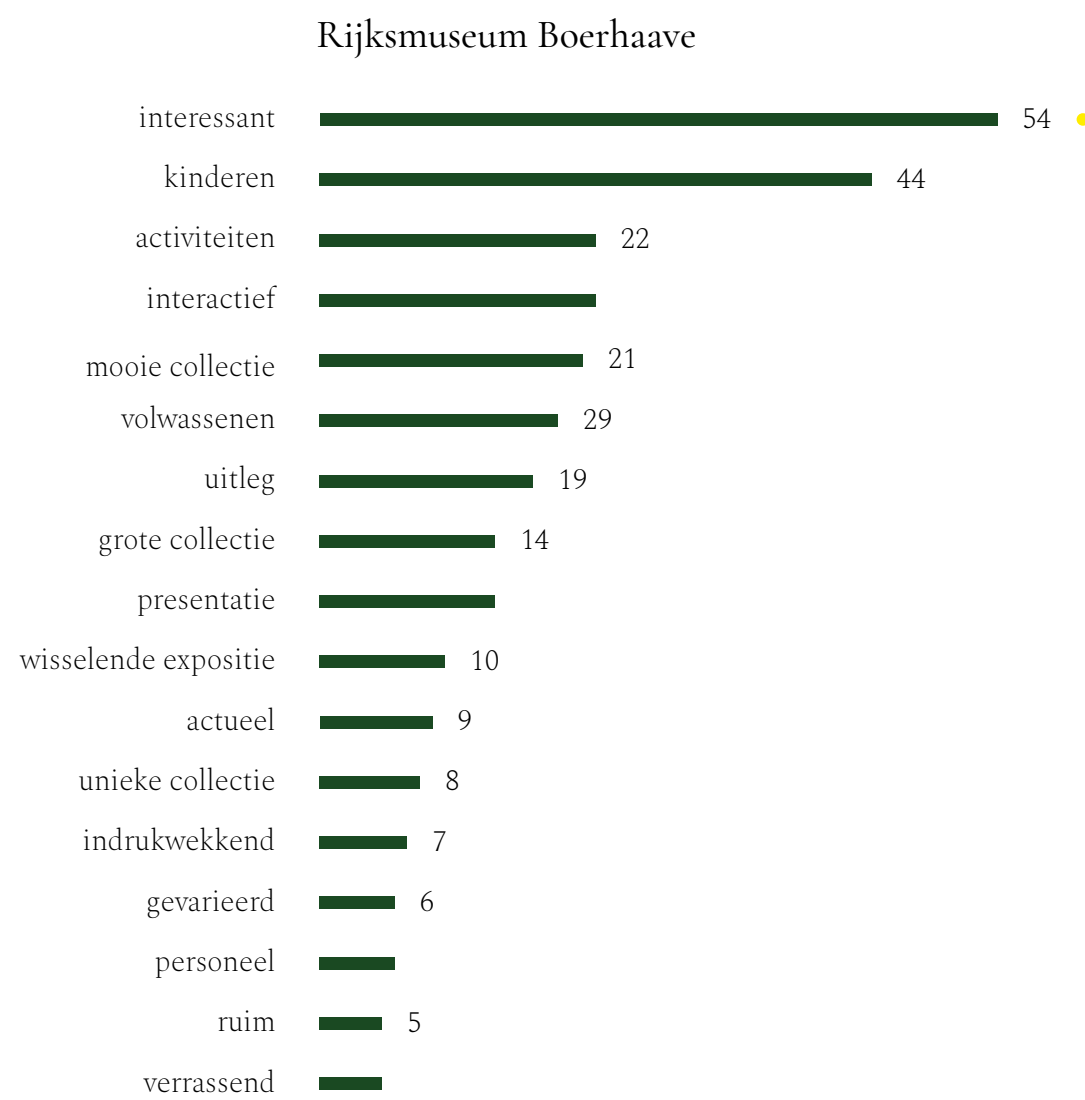
In deze tijd kun je daar bijna niet meer omheen. Er waren wel mensen die er moeite mee hadden, maar dat is in de meeste gevallen leeftijdsgebonden.

7.8. Recensies

Google Reviews¹³¹ en Tripadvisor¹³²

7.9. Recensies

Google Reviews¹³³ en Tripadvisor¹³⁴

7.10.1. LiveScience

Schriftelijk interview Naturalis

naar aanleiding van de tentoonstelling 'LiveScience' met Martine Hermsen (projectleider 2D)

1. Hoe zijn jullie op het idee van LiveScience gekomen?

In 2011 startte Naturalis met een primeur die zich inmiddels als succesformule heeft bewezen. Het concept van LiveScience kreeg in het toenmalige museum stapsgewijs steeds meer gestalte. Het werd een open en toegankelijke plek waar publiek, collega's en wetenschappers zich écht betrokken voelen bij het werk van Naturalis. Een zaal waar bezoekers in gesprek gaan met onze wetenschappers en andere medewerkers. Waar je live onderzoek meemaakt en ervaart hoe dat in zijn werk gaat. Vanwege de enorme waardering door publiek en eigen organisatie, is de aanpak van LiveScience in de afgelopen jaren sterk doorontwikkeld. Vanzelfsprekend kreeg LiveScience een prominente plek in het nieuwe museum dat in 2019 opende voor het publiek.

2. Wat is het doel van de tentoonstelling LiveScience?

Bij Naturalis koesteren we een diepgewortelde droom: dat we samen met onze kinderen de aarde duurzamer doorgeven dan deze nu is. Wat ons betreft, begint het realiseren van die droom met een gevoel van verwondering. Verwondering over de schoonheid en onuitputtelijke rijkdom van de natuur. Die verwondering is een voedingsbodem voor een enthousiaste nieuwsgierigheid. In deze droom speelt LiveScience een hoofdrol. Omdat we hier de natuur echt tastbaar maken, zelfs te ruiken of misschien wel te proeven. In LiveScience is volop ruimte voor bijzondere ontmoetingen die de nieuwsgierigheid verder aanwakkert. Geen onderwerp over de natuur blijft onbesproken, vooral ook vanwege het unieke concept van LiveScience: het visitekaartje van Naturalis waarin onze onderzoekers en collectie-beheerders zélf vertellen wie ze zijn, wat ze doen, hoe dat gebeurt en waarom ons werk zo belangrijk is.

De sfeer van LiveScience heeft iets van een 'wetenschapsbazaar': een laagdrempelige plek waar voor iedereen wat valt te halen. Verschillende onderdelen fungeren als zelfstandige eenheid en geven tegelijkertijd samen een beeld van het werk van Naturalis. Door de open vormgeving zonder compartimentering is overal iets anders te zien en te beleven. Elke plek in de zaal geeft een doorkijkje naar mensen die ergens mee bezig zijn of een gesprek voeren. Speciaal opgeleide medewerkers staan klaar om bezoekers te woord te staan, hen te helpen hun weg te vinden, programma's en activiteiten te begeleiden en waar nodig de dialoog tussen medewerkers en bezoekers te vergemakkelijken. Hierna volgt een beknopte beschrijving van de onderdelen in LiveScience

3. Voor welke doelgroep is LiveScience bedoeld?

Het museum richt zich primair op families – ouders, grootouders met hun (klein)kinderen. Ook op families die niet of nauwelijks een museum bezoeken, maar wel attractieparken of dierentuinen. Het laagdrempelige karakter en de beeldende sfeer van het museum zullen deze doelgroep bijzonder aanspreken.

4. Waarom is ervoor gekozen om deze tentoonstelling gratis te maken?

LiveScience is laagdrempelig en daarom ook gratis. Zo kunnen we een grote en uiteenlopende groep mensen aanspreken.

5. Door wie is de tentoonstelling ontworpen?

Concept	Afdeling Ontwikkeling en Productie
3D-ontwerp	Pieter Aartsen
Grafisch ontwerp	Pieter Aartsen en Martine Hermsen

6. Waarom is ervoor gekozen om de opgezette dieren op de eerste verdieping niet verder toe te lichten (bijvoorbeeld door een kleine scanner) maar hen alleen bij naam te benoemen?

We wilden geen overdaad aan teksten (dan ben je meer aan het lezen dan aan het kijken). En we wilden vermijden dat de bezoeker de tentoonstelling door een telefoon of iets dergelijks ervaart. Wel kan de bezoeker de Naturalis-app met extra informatie gebruiken.

7. Wat is de functie van de bibliotheek?

In LiveScience komen alle functies van ons gerenommeerde instituut in een notendop bij elkaar: verzamelen, onderzoeken, data-analyse, presenteren en kennis delen, alles op het gebied van biodiversiteit. LiveScience is een verzameling echte objecten, apparatuur, boeken, data en materialen waarmee echte mensen op dat moment werken. We vinden het daarom belangrijk dat bezoekers ook in boeken en andere media op zoek kunnen naar informatie.

8. Wat is het idee achter de wetenschappers in levenden lijve?

Het komt niet vaak voor dat je met onderzoekers kunt praten en zo een kijkje achter de schermen kunt nemen.

Bezoekers realiseren zich niet dat Naturalis ook een onderzoeksinstituut is, dus het is belangrijk om dat onder de aandacht te brengen. Dat Naturalis dé specialist is op het gebied van biodiversiteit, mag iedereen weten. En die specialisten in levende lijve ontmoeten, dat kan alleen in LiveScience.

Bezoekers zijn in LiveScience geen toeschouwers van wat wij als museum vertellen. Ze gaan met ons in gesprek en kunnen bijdragen aan ons werk. We nodigen ze daartoe uit. Bezoekers kunnen zelf meedoen. Met wetenschappelijke of collectiegerelateerde werkzaamheden, offline én online. En wat ze doen, doet ertoe. Het is de beste manier om mensen bij ons werk te betrekken.

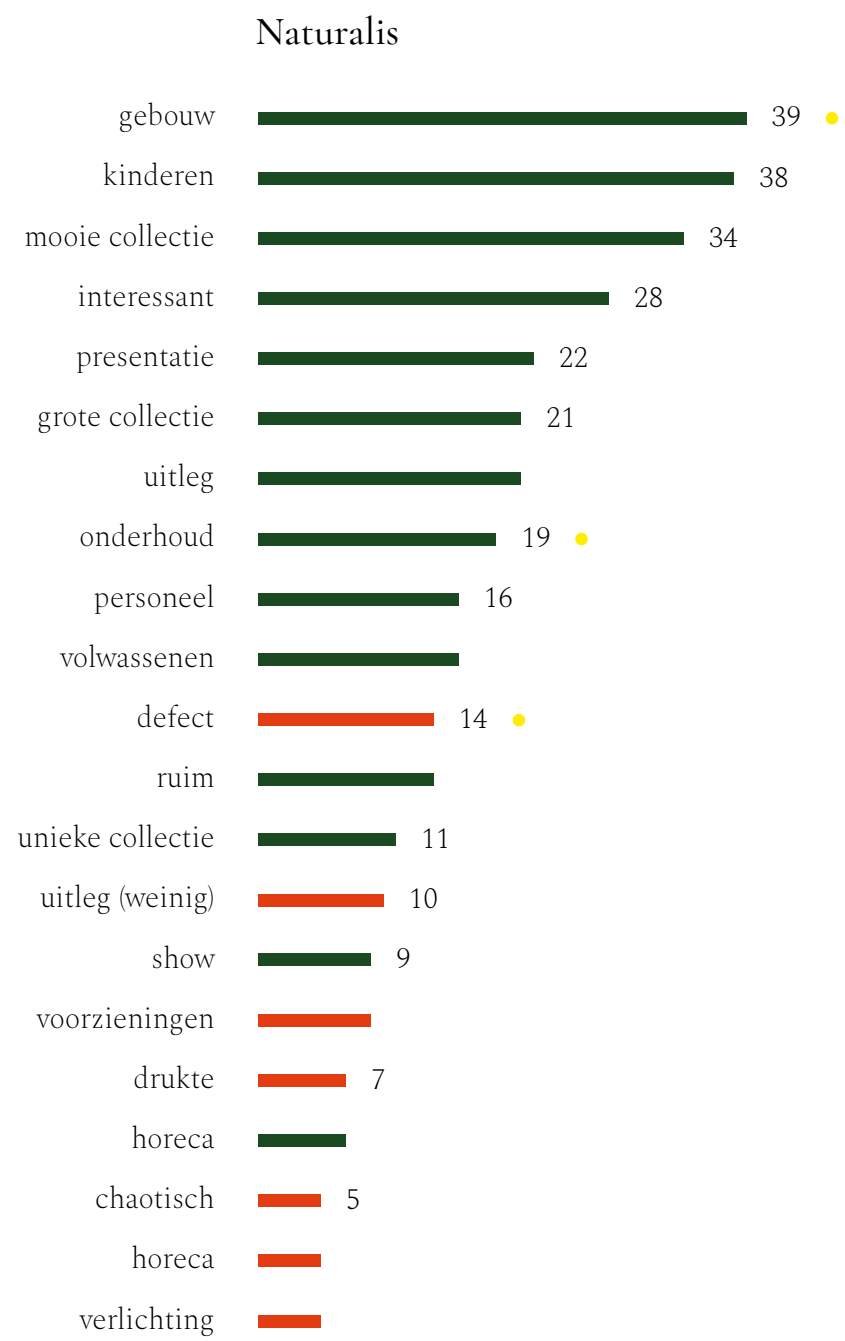
9. Wat maakt deze tentoonstelling actueel en relevant?

LiveScience is een open en toegankelijke plek waar publiek, collega's en wetenschappers zich écht betrokken voelen bij het werk van Naturalis. Juist nu is het uiterst belangrijk om enthousiasme aan te wakkeren voor de rijkdom van de natuuren de waarde hiervan voor de mens.

De wereldwijde biodiversiteit staat sterk onder druk; van uitsterving tot invasieve soorten, van plastic soep tot voortdurende ontginning van regenwouden.

Door het werk van experts van Naturalis en onze partners op laagdrempelige wijze voor het voetlicht te brengen, bereiken we een breed deel van de samenleving met verhalen waar iedereen aan kan bijdragen.

7.10.2. Recensies

Google Reviews¹³⁵ en Tripadvisor¹³⁶

7.II.I. Oertijdpark

Mondeling interview Hunebedcentrum

naar aanleiding van de tentoonstelling 'Oertijdpark'
met Nadine Lemmers (educator en archeoloog)
11 februari 2021

1. Wat is het doel van het Oertijdpark?

We waren eerst een gemeentelijk museum, maar die hebben we vernieuwd. In de jaren '80 hebben we de hunebedden daarbij betrokken. Toen merkten we dat er veel belangstelling was voor de hunebedden en hebben we in 2005 een groter museum geopend, een openluchtmuseum. De directie vond een openluchtmuseum passen bij het concept van het Hunebedcentrum. De activiteiten in het nieuwe museum trokken veel bezoekers. Toch merkten we dat het verhaal van de Hondsrug door veel mensen niet goed begrepen werd. Daarom zijn we een Geopark geworden, waarin het verhaal van de ijstijden tot aan het heden wordt verteld. We hebben drie boerderijen gebouwd, een uit de steentijd, een uit de ijstijd en een uit de bronstijd. Nu kunnen mensen het hele verhaal beleven.

2. Zijn jullie in de tentoonstelling uitgegaan van een bepaalde doelgroep?

Laagseizoen grijsse golf (ouderen) en schoolklassen
Hoogseizoen gezinnen, (groot)ouders met (kleinkinderen)

In het hoogseizoen krijgen we voornamelijk vakantiegangers op bezoek. Die hebben vaak niet veel wetenschappelijke kennis en zijn niet op zoek naar veel verdieping. Daarom zorgen we ervoor dat onze tentoonstelling begrijpelijk is voor kinderen, dan is dat ook het geval bij ouderen. We willen de informatie van onze tentoonstelling in laagjes aanbieden.

3. Op welke manier geven jullie in het Oertijdpark informatie over het leven in de Prehistorie?

We wilden een wisselwerking realiseren tussen doen en leren. Onze rondleidingen zijn daar een belangrijk onderdeel van. Bij rondleidingen aan kinderen focussen heel erg op dialoog, om het zo actief te houden. Daarnaast hebben we door het hele park medewerkers bij onderdelen geplaatst, die kunnen laten zien en horen hoe het leven er in de tijd eruit zag. Op de zolder hebben we games ontwikkeld. Het was voor ons te duur om echte games te laten maken, daarom hebben we eenvoudige, analoge games gemaakt.

De games zijn zo gemaakt dat je ze altijd met meerdere mensen moet spelen. We vinden het leuk om te zien dat niet alleen kinderen de games spelen, maar dat juist in het laagseizoen bejaarden met elkaar de spelletjes spelen.

We willen dat al onze medewerkers, ook die in het museumcafé en de museumwinkel, iets kunnen vertellen over het museum. We willen dat het hele museum een geheel is, waardoor het laagdrempelig en benaderbaar is voor iedereen.

4. Hoe proberen jullie verdieping aan te brengen in het Oertijdpark?

We brengen diepgang aan in ons virtueel museum. Het blijkt uit de enquête dat 25% procent van onze doelgroep op zoek is naar verdieping. We hebben er bewust voor gekozen om de tentoonstelling te ontwerpen voor mensen met weinig basiskennis over de prehistorie. Daarom is er weinig verdieping in de tentoonstelling zelf verwerkt. Mensen die meer verdieping willen, kunnen die online krijgen, in het Hunebed Nieuwscafé. Daarnaast zijn we bezig om een app te maken waarop nieuws te zien is over de hunebedden, vanuit de wetenschap.

5. Waar liepen jullie tegenaan tijdens het maken van de tentoonstelling?

Een probleem dat er altijd is, is dat we geld te weinig hadden. We hebben veel geld kunnen verwerven via fondsen, maar alsnog zijn veel onderdelen te duur. We wilden eerst veel interactieve onderdelen in onze tentoonstellingen, maar uiteindelijk hebben we toch gekozen voor ouderwetse media, zoals audio, theater en foto's. Daarnaast zijn we er door de jaren heen achter gekomen dat het belangrijk is om de thema's goed onder te verdelen bij de goede mensen. We moeten een goede manager aanstellen die alles in de gaten heeft.

6. Wat vindt u zelf het beste aan deze tentoonstelling?

Ik vind de games het beste. Daarnaast vind ik het prachtig om te zien dat mensen, zowel in het oude museum als in het nieuwe, stil worden als ze binnenkomen. Ze worden volledig geabsorbeerd door het verleden in ons museum.

7. Wat maakt deze tentoonstelling actueel?

We proberen veel te werken met actuele wetenschap. Daarom werken we nu al twee jaar samen met de Universiteit van Groningen. Ook geven we regelmatig lezingen, waar we tot nu toe al 1000 mensen mee hebben bereikt. Daarnaast geven we sinds de lock-down online les aan schoolklassen. We hebben een subsidie gekregen om de zolder te verbouwen tot een ruimte waarin ik live vragen kan beantwoorden in een passende omgeving.

8. Wie heeft de tentoonstelling ontworpen of samengesteld?

Als museum waren we altijd nogal eigengereid. Toen we als museum zijn uitgebreid, was het belangrijk om grotere organisaties, zoals Perspekt erbij te betrekken. We merken dat de bezoekers steeds grotere wensen krijgen als het gaat om het ervaren van een beleving. Een ontwerpbureau als Perspekt is beter in het toepassen van nieuwe technologieën. Perspekt is gespecialiseerd in multimedia, theatrale omgevingen en games. Zij hebben ervoor gezorgd dat we oude apparaten konden krijgen in onze tentoonstelling, in verband met het budget. Daarnaast hebben we Evert van Ginkel, een bekend archeoloog, ingehuurd om het verhaal schrijven voor de tentoonstelling.

Omdat driekwart van de mensen onze ingang niet direct konden vinden, hebben we veel geld geïnvesteerd in een nieuwe ingang. Door de gevolgen van COVID-19 hebben we die nog niet in gebruik kunnen nemen.

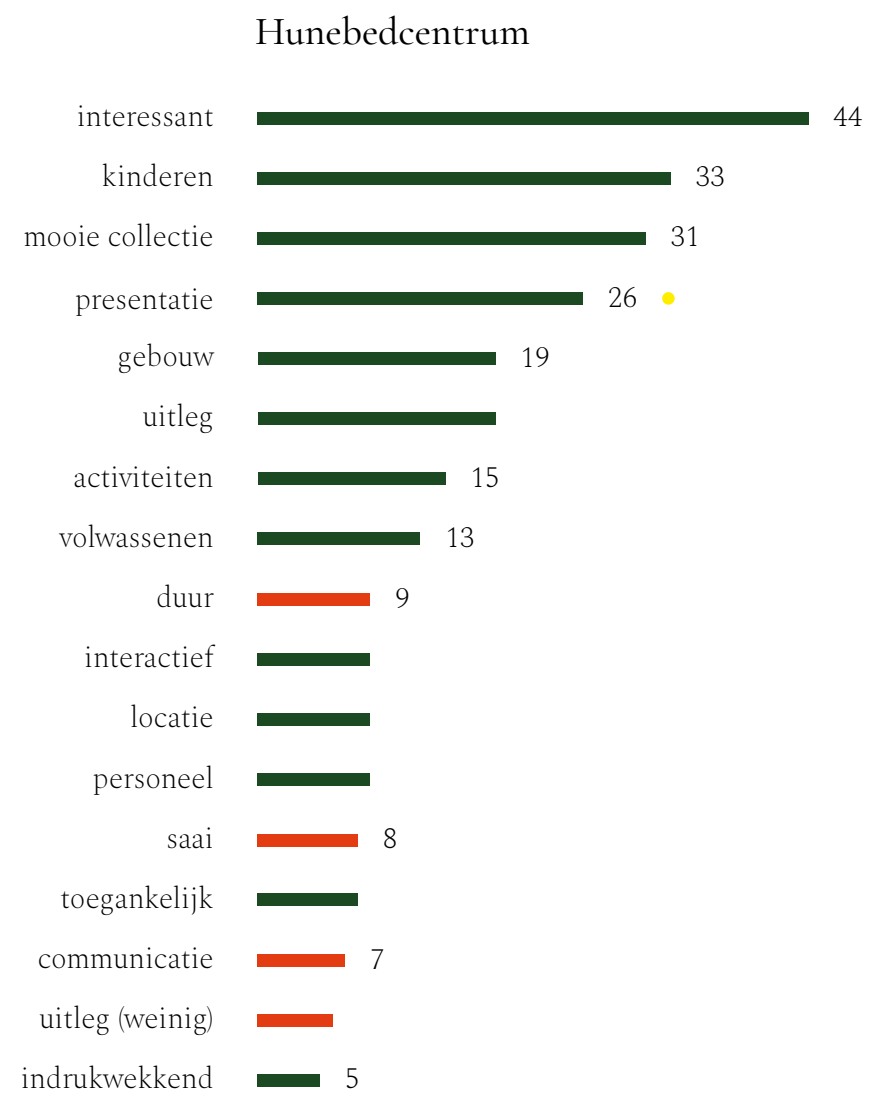
9. Welke reacties hebben jullie gekregen op het Oertijdpark?

Over het algemeen hebben we hele positieve reacties gekregen. Tijdens de coronapandemie vonden we het moeilijk dat we het niet elke bezoeker naar het zin konden maken. Het ging ons aan het hart dat we niet iedereen konden verwelkomen in ons museum.

10. Hoe hebben jullie als museum ingespeeld op het coronavirus?

We hebben op alle vlakken bijgezet om zo creatief mogelijk om te gaan met de beperkingen. We hebben nieuwe fiets- en wandelroutes uitgezet. Ook hebben we gewerkt aan een nieuwe winkelervaring, zodat mensen het gevoel hebben dat ze een stukje museum beleven in de winkel.

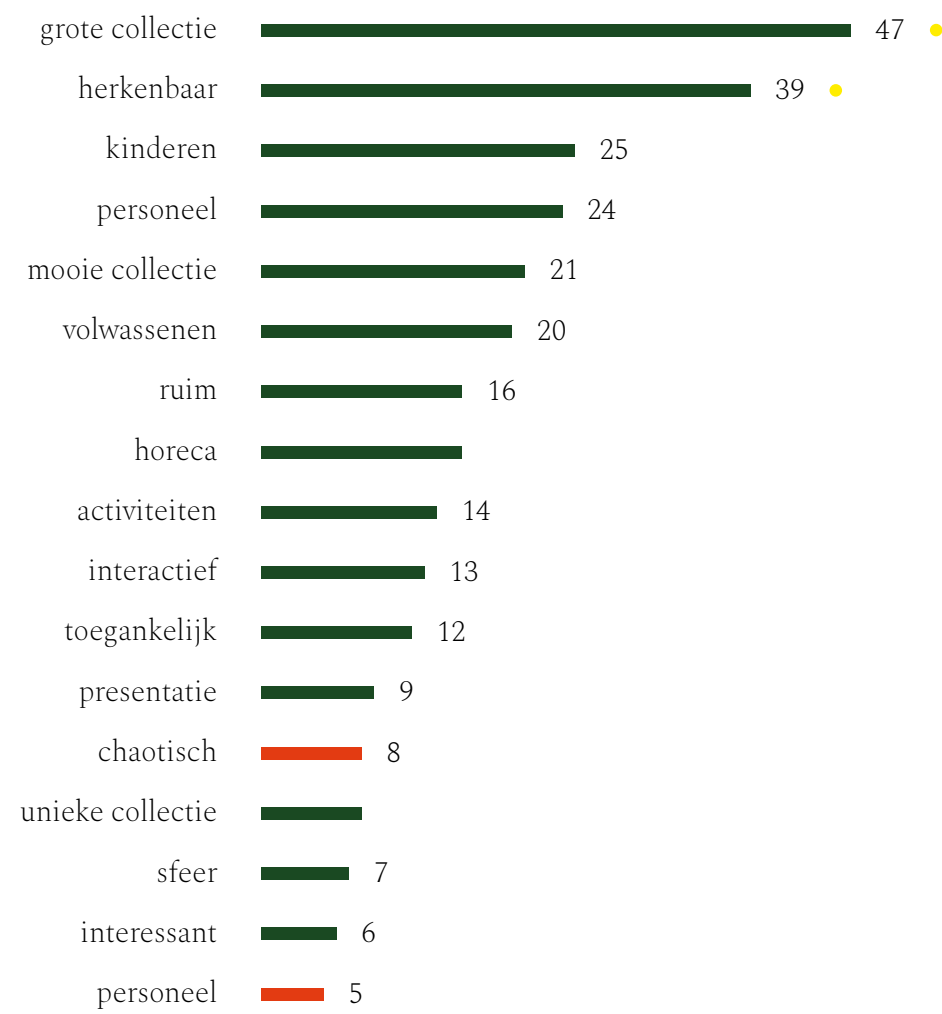
7.II.2. Recensies

Google Reviews¹³⁷ en Tripadvisor¹³⁸

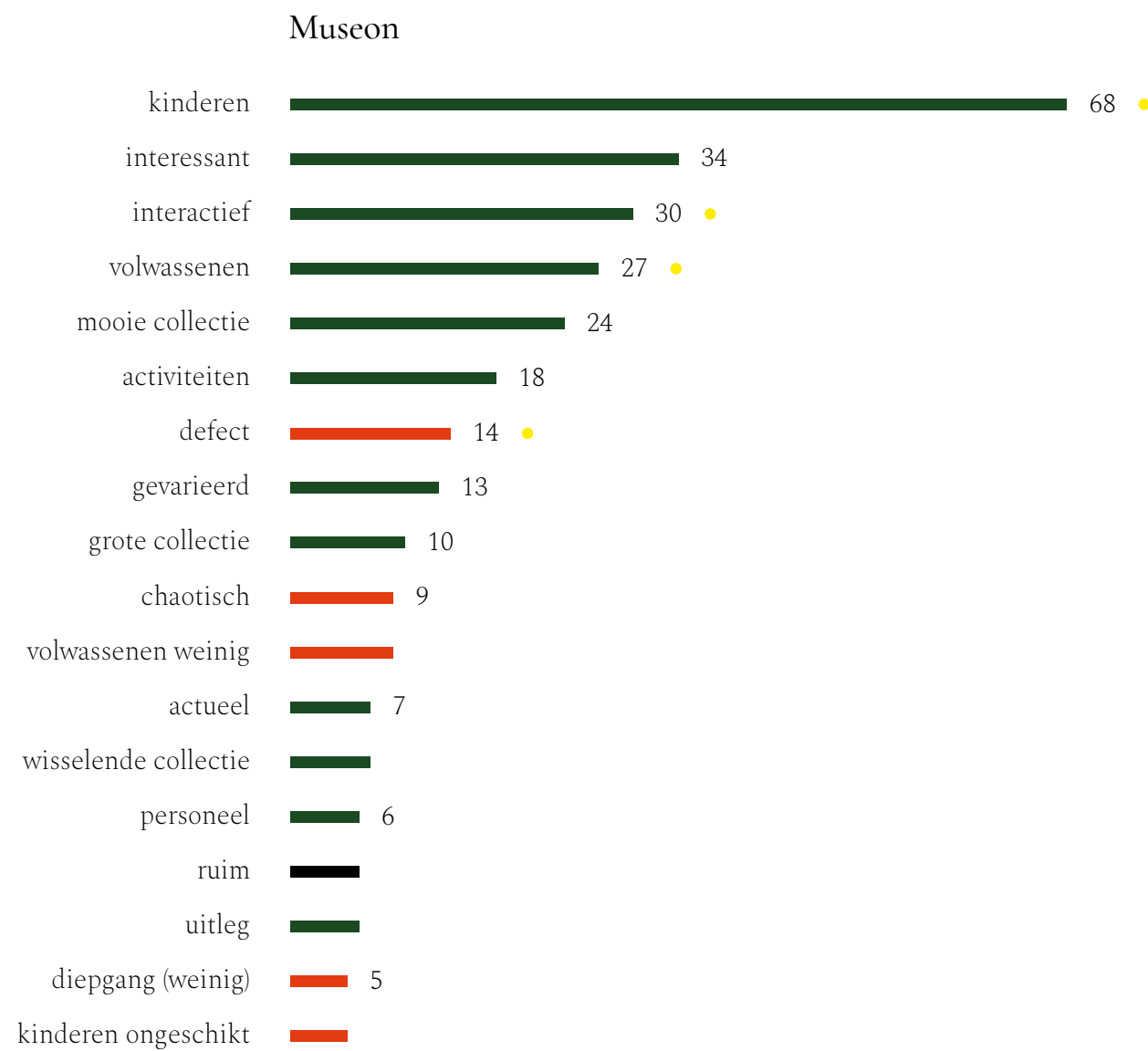
7.12. Recensies

Oude Ambachten en Speelgoedmuseum

Google Reviews¹³⁹ en Tripadvisor¹⁴⁰

7.13. Recensies

Google Reviews¹⁴¹ en Tripadvisor¹⁴²

Voetnoten

Hoofdstuk 7

- [121] Google Reviews (2021, 8 december) Google Reviews
Kunstmuseum Den Haag
- [122] Tripadvisor (2021, 13 december) Kunstmuseum Den Haag
- [123] Google Reviews (2020, 4 augustus) Google Reviews
Schelpenmuseum Paal 14
- [124] Tripadvisor (2020, 15 november) Schelpenmuseum (Schiermonnikoog)
- [125] Google Reviews (2021, 28 oktober) Google Reviews
Catharijneconvent
- [126] Tripadvisor (2021, 22 november) Museum Catharijneconvent
(Utrecht)
- [127] Google Reviews (2021, 22 november) Google Reviews
Designmuseum Den Bosch
- [128] Tripadvisor (2021, 5 december) Design Museum (Den Bosch)
- [129] Google Reviews (2021, 29 november) Google Reviews
Nationaal Militair Museum
- [130] Tripadvisor (2021, 23 november) Nationaal Militair Museum (Soest)
- [131] Google Reviews (2021, 13 december) Google Reviews
Nederlands Openluchtmuseum
- [132] Tripadvisor (2021, 6 december) Nederlands Openluchtmuseum
(Arnhem)
- [133] Google Reviews (2021, 19 december) Google Reviews
Rijksmuseum Boerhaave
- [134] Tripadvisor (2021, 14 november) Rijksmuseum Boerhaave (Leiden)
- [135] Google Reviews (2021, 22 november) Google Reviews
Naturalis Biodiversity Center
- [136] Tripadvisor (2021, 3 december) Naturalis Biodiversity Center (Leiden)
- [137] Google Reviews (2021, 3 januari) Google Reviews Hunebedcentrum
- [138] Tripadvisor (2020, 24 oktober) Hunebed Centrum (Borger)
- [139] Google Reviews (2020, 14 december) Google Reviews
Oude Ambachten & Speelgoed Museum
- [140] Tripadvisor (2020, 19 september)
Oude Ambachten & Speelgoedmuseum (Terschuur)
- [141] Google Reviews (2020, 18 december) Google Reviews Museon
- [142] Tripadvisor (2020, 8 december) Museon (Den Haag)

8. Bronnenlijst

Boeken

Hoogstraat, E., & Heijn, A. V. (2006)
De leertheorie van Kolb in het museum (2de editie)
Amsterdam, Nederland: Museumvereniging
[52]

Kolb, D. A. (2015)
Experiential Learning
London, United Kingdom: Pearson Education Limited
[53]

Kossmann, H., Mulder, S., & Oudsten, F. (2012)
De narratieve ruimte
Rotterdam, Nederland: Uitgeverij 010
[37] [61]

Pine, J. B., & Gilmore, J. H. (2012)
De beleveniseconomie (2de editie)
Amsterdam, Nederland: Academic Service
[22] [26]

Websites en documenten

Beunders, L. [69]

2018

Designdoc: interview met Kummer & Herrman
Designgeschiedenis

Geraadpleegd op 19 februari 2021.

www.designhistory.nl/2018/designdoc-interview-met-kummer-herrman/

van Boxtel, C., & van Straaten, D. [44] [47]

8 december 2016

Didactief | Hoe geef je betekenis aan
geschiedenis?

Geraadpleegd op 16 februari 2021.

www.didactiefonline.nl/artikel/hoe-geef-je-betekenis-aan-geschiedenis

Byrnes, L. [18]

6 juni 2019

Athanasius Kircher's Cabinet of Wonder
Geraadpleegd op 13 januari 2021.

www.blog.biodiversitylibrary.org/2019/06/athanasius-kirchers-cabinet-of-wonder.html

van Eekhout, R. [51]

20 mei 2020

De experience economy en realms
of experiences (de sferen van belevenissen).
Geraadpleegd op 28 januari 2021.

www.robertvaneekhout.nl/2020/05/de-experience-economy-en-realms-of-experiences-de-sferen-van-belevenissen

Erfgoed Brabant [13]

zonder datum

Wat is een museum eigenlijk? - Erfgoed Brabant.
Geraadpleegd op 1 maart 2021.

www.erfgoedbrabant.nl/projecten/het-streekmuseum-in-de-21ste-eeuw/wat-is-een-museum-eigenlijk/

Fabrique - Merken, design & interactie [86]

zonder datum

Hij of ik - Nationaal Militair Museum
Geraadpleegd op 28 januari 2021.

www.nmm.nl/ontdek/te-zien/hij-of-ik/

Genovesi, I. O. [39]

24 oktober 2019

Geerten Waling: 'Geschiedenis is niet
een democratie waar alle stemmen even luid
gehoord moeten worden'

Geraadpleegd op 28 januari 2021.

www.volkskrant.nl/columns-opinie/geerten-waling-geschiedenis-is-niet-een-democratie-waar-alle-stemmen-even-luid-gehoord-moeten-worden/

Google Reviews [121]

8 december 2020

Google Reviews Kunstmuseum Den Haag
Geraadpleegd op 24 februari 2021.

www.google.com/maps/place/Kunstmuseum+Den+Haag/

Google Reviews [123]

4 augustus 2020

Google Reviews Schelpenmuseum Paal 14
Geraadpleegd op 25 februari 2021.

www.google.com/maps/place/Schelpenmuseum+Paal+14/

Google Reviews [125]

28 oktober 2020

Google Reviews Catharijneconvent
Geraadpleegd op 24 februari 2021.

www.google.com/maps/place/Museum+Catharijneconvent/

Google Reviews [127]

22 november 2020

Google Reviews Design Museum Den Bosch
Geraadpleegd op 25 februari 2021.

www.google.com/maps/place/Design+Museum+Den+Bosch/

Google Reviews [129]

29 november 2020

Google Reviews Nationaal Militair Museum
Geraadpleegd op 24 februari 2021.

www.google.com/maps/place/Nationaal+Militair+Museum/

Google Reviews [131]

13 december 2020

Google Reviews Nederlands Openluchtmuseum
Geraadpleegd op 24 februari 2021.

www.google.com/maps/place/Nederlands+Openluchtmuseum/

Google Reviews [133]

19 december 2020

Google Reviews Rijksmuseum Boerhaave
Geraadpleegd op 25 februari 2021.

www.google.com/maps/place/Rijksmuseum+Boerhaave/

Google Reviews [135]

22 november 2020

Google Reviews Naturalis Biodiversity Center
Geraadpleegd op 24 februari 2021.

www.google.com/maps/place/Naturalis+Biodiversity+Center/

Google Reviews [137]

3 januari 2021

Google Reviews Hunebedcentrum

Geraadpleegd op 1 maart 2021.

www.google.com/maps/place/Hunebedcentrum/

Google Reviews [139]

14 december 2020

Google Reviews Oude Ambachten
& Speelgoed Museum

Geraadpleegd op 25 februari 2021.

www.google.com/maps/place/Oude+Ambachten+%26+Speelgoed+Museum/

Google Reviews [141]

18 december 2020

Google Reviews Museon

Geraadpleegd op 25 februari 2021.

www.google.com/maps/place/Museon/

Haverkate, H. [1]

13 februari 2021

Wim (81) uit Enschede is levenslang in
lockdown: hij heeft de hele wereld (...) huis
Geraadpleegd op 26 februari 2021.

www.tubantia.nl/enschede/wim-81-uit-enschede-is-levenslang-in-lockdown-hij-heeft-de-hele-wereld-in-zijn-eigen-huis/

Histoforum [107]

zonder datum

Historische analogie

Geraadpleegd op 8 februari 2021.

www.histoforum.net/2014/bewijsvoering2.html

Historiek [3]

7 september 2019

Nederlander weet weinig van eigen geschiedenis.
Geraadpleegd op 25 februari 2021.

www.historiek.net/nederlander-weet-weinig-van-eigen-geschiedenis/

Houten, M. [78]

5 juli 2019

'Bij ons in de Biblebelt': dit zijn reformatorische
christenen anno nu.

Geraadpleegd op 27 januari 2021.

www.trouw.nl/nieuws/bij-ons-in-de-biblebelt-dit-zijn-reformatorische-christenen-anno-nu/

Jaarsma, T. [13] [14] [20]

12 oktober 2018

Bekijk: Het eerste museum ter wereld.

Geraadpleegd op 6 november 2020.

www.nemokennislink.nl/publicaties/het-eerste-museum-ter-wereld/

Kamps, H. [12]

23 april 2011

Meer dan waard - de maatschappelijke
betekenis van musea.

Geraadpleegd op 26 februari 2021.

www.museumvereniging.nl/media/meer_dan_waard.pdf

Knols, K. [81]

5 september 2019

Zo maak je een tentoonstelling over nazidesign
zonder het fascisme te verheerlijken.

'Je proeft de ac(...)'

Geraadpleegd op 27 januari 2021.

www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/zo-maak-je-een-tentoonstelling-over-nazidesign-zonder-het-fascisme-te-verheerlijken-je-proeft-de-actualiteit/

- Kossmann De Jong** [63]
12 februari 2020
Museum van de Geest
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.kossmanndejong.nl/nl/project/museum-of-the-mind/
- Kummer & Herrman** [71]
14 februari 2019
Netherlands-Bauhaus
Geraadpleegd op 22 februari 2021.
ww.kummer-herrman.nl/project/netherlands-bauhaus/
- Linden, M.** [59]
30 september 2020
Jutter Thijs de Boer verzamelt “schatten” op strand van Schiermonnikoog: “Misschien vind ik eens als eerste een aangespoelde potvis”.
Geraadpleegd op 15 februari 2021.
www.dvhn.nl/groningen/wadden/Jutter-Thijs-de-Boer-verzamelt-schatten-op-strand-van-Schiermonnikoog.html
- Maroudi, H. E.** [7]
(2019, 14 juni)
‘Aandacht voor andere verhalen en perspectieven uit de geschiedenis is hoognodig’
Geraadpleegd op 27 januari 2021.
www.volkskrant.nl/columns-opinie/aandacht-voor-andere-verhalen-en-perspectieven-uit-de-geschiedenis-is-hoognodig/
- Mbembe, A.** [55]
8 oktober 2013
Literatuur maakt meer empathisch – Filosofen wisten dat al langer.
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.filosofie.nl/literatuur-maakt-meer-empathisch-filosofen-wisten-dat-al-langer/
- Muis, R.** [72]
19 november 2018
Laatste tentoonstelling in Boijmans: Nederland en Bauhaus
Geraadpleegd op 22 februari 2021.
www.architectenweb.nl/nieuws/artikel/
- Museon** [119]
zonder datum
One Planet
Geraadpleegd op 16 december 2020.
www.museon.nl/nl/tentoonstelling/one-planet
- Museum** [10]
2020
Van Dale
Geraadpleegd op 6 november 2020.
www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/museum
- De Museumfabriek** [32]
28 maart 2019
Kevers
Geraadpleegd op 1 maart 2021.
www.demuseumfabriek.nl/content/2557/nl/kevers
- Nationaal Militair Museum** [46]
22 februari 2021
Tentoonstellingen
Geraadpleegd op 27 februari 2021.
www.nmm.nl/nl/zien-en-doen/tentoonstellingen/
- Naturalis** [102]
zonder datum
LiveScience
Geraadpleegd op 29 januari 2021.
www.naturalis.nl/museum/museumzalen/livescience
- NEMO** [30]
2020
Collectie - NEMO Science Museum
Geraadpleegd op 19 februari 2021.
www.nemosciencemuseum.nl/nl/over-nemo/collectie/
- NOS** [25]
18 september 2019
Wondr-museum in Amsterdam ideaal voor dé perfecte Instagram-foto
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.nos.nl/artikel/2302339-wondr-museum-in-amsterdam-ideaal-voor-de-perfecte-instagram-foto.html
- Nws, V.** [34]
15 mei 2019
Belgen willen vaker naar musea; waarom aarzelen ze dan nog?
Geraadpleegd op 19 februari 2021.
www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/05/15/belgen-willen-vaker-naar-musea-waarom-aarzelen-ze-dan-nog/
- Odding, A.** [31] [42]
20 mei 2015
Over waarheid en waardering
Geraadpleegd op 19 februari 2021.
www.demuseumfabriek.nl/content/325/nl/over-waarheid-en-waardering
- Ohlerich, A.** [67]
2021
Archetypisch | Spatial Design
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.archetypisch.nl
- Openluchtmuseum** [92]
zonder datum
Canon van Nederland
Geraadpleegd op 28 januari 2021.
www.openluchtmuseum.nl/canon-van-nederland
- Pontzen, R.** [41]
12 september 2019
Amsterdam Museum schrapt term ‘Gouden Eeuw’.
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/amsterdam-museum-schrapt-term-gouden-eeuw/
- Rijksmuseum Boerhaave** [97]
2020
Besmet!
Geraadpleegd op 29 januari 2021.
www.rijksmuseumboerhaave.nl/te-zien-te-doen/besmet/
- Roetman, B.** [75]
11 september 2019
De expositie ‘Bij ons in de Biblebelt’ breekt records: ‘Mensen zijn vaak ontroerd’
Geraadpleegd op 27 januari 2021.
www.trouw.nl/nieuws/de-expositie-bij-ons-in-de-biblebelt-breekt-records-mensen-zijn-vaak-ontroerd/
- Van Der Schans, T. & Van Der Kooij, T.** [4]
12 maart 2016
Schaf het vak geschiedenis op school niet af.
Geraadpleegd op 27 januari 2021.
www.volkskrant.nl/columns-opinie/schaf-het-vak-geschiedenis-op-school-niet-af/
- Schouwenburg, H.** [5]
25 april 2017
Bekijk Waarom is geschiedenis belangrijk? op NEMO Kennislink.
Geraadpleegd op 14 december 2020.
www.nemokennislink.nl/facesofscience/blogs/waarom-is-geschiedenis-belangrijk/
- The Black Archives** [8]
zonder datum
Poster “10x meer geschiedenis”
Geraadpleegd op 27 januari 2021.
www.theblackarchives.nl/meergeschiedenis.html
- Tripadvisor** [122]
13 december 2020
Kunstmuseum Den Haag - 2021
Geraadpleegd op 24 februari 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-Kunstmuseum_Den_Haag-The_Hague_South_Holland_Province.html
- Tripadvisor** [124]
15 november 2020
Schelpenmuseum (Schiermonnikoog) - 2021
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-Shellmuseum-Schiermonnikoog_Friesland_Province.html

Tripadvisor [126]
22 november 2020
Museum Catharijneconvent (Utrecht)
Geraadpleegd op 24 februari 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-Museum_Catharijneconvent-Utrecht.html

Tripadvisor [128]
5 december 2020
Design Museum (Den Bosch)
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-Design_Museum-Den_Bosch_North_Brabant_Province.html

Tripadvisor [130]
23 november 2020
Nationaal Militair Museum (Soest)
Geraadpleegd op 24 februari 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-National_Military_Museum-Soest.html

Tripadvisor [132]
6 december 2020
Nederlands Openluchtmuseum (Arnhem)
Geraadpleegd op 24 februari 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-Nederlands_Openluchtmuseum-Arnhem_Gelderland_Province.html

Tripadvisor [134]
14 november 2020
Rijksmuseum Boerhaave (Leiden)
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-Rijksmuseum_Boerhaave-Leiden_South_Holland_Province.html

Tripadvisor [136]
3 december 2020
Naturalis Biodiversity Center (Leiden)
Geraadpleegd op 24 februari 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-Naturalis_Biodiversity_Center-Leiden_South_Holland_Province.html

Tripadvisor [138]
24 oktober 2020
Hunebed Centrum (Borger)
Geraadpleegd op 1 maart 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-Hunebed_Centre-Borger_Drenthe_Province.html

Tripadvisor [140]
19 september 2020
Oude Ambachten & Speelgoed Museum (Terschuur)
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-Oude_Ambachten_Speelgoed_Museum-Terschuur_Gelderland_Province.html

Tripadvisor [142]
8 december 2020
Museon (Den Haag) - 2021
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-Museon-The_Hague_South_Holland_Province.html

Wayenberg, S. [17]
11 april 2019
Waarom verzamelen mensen?
Geraadpleegd op 25 februari 2021.
www.npokennis.nl/longread/7660/waarom-verzamelen-mensen#id-2242

Afbeeldingen

Actievandedag [116]
2017
Museon: leuk en leerzaam [Foto]
Geraadpleegd op 18 januari 2021.
www.actievandedag.nl/actie-aanbieding/13-09-2017-museon-entreetickets

Amsterdamtips.com [27]
2021
NEMO Science Museum Amsterdam [Foto]
Geraadpleegd op 28 januari 2021.
www.amsterdamtips.com/nemo-science-museum

ANWB [111]
zonder datum
Oude Ambachten- en Speelgoedmuseum [Foto]
Geraadpleegd op 18 januari 2021.
www.anwb.nl/landvananwb/museum/cultuurhistorie/4/oude-ambachten-en-speelgoed-museum

Blauweschuitonderwijs.nl [15]
zonder datum
Rariteiten-kabinet [Illustratie]
Geraadpleegd op 22 februari 2021.
www.blauweschuitonderwijs.nl/project/rariteiten-kabinet/

De Museumfabriek [33]
2021
De Museumfabriek tour [afbeelding]
Geraadpleegd op 13 februari 2021.
www.tour.periview.nl/410_rijksmuseum_twenthe/de_museumfabriek/

van Eekhout, R. [50]
2020
Het Four Realms of Experiences
Model van Pine en Gilmore [Infographic]
Geraadpleegd op 3 januari 2021.
www.robertvaneekhout.nl/2020/05/de-experience-economy-en-realms-of-experiences-de-sferen-van-belevenissen

ter Ellen, C. [2]
2021
Wim Kamphuis leeft sinds de corona-uitbraak als een holbewoner in zijn wereldmuseum. [Foto]
Geraadpleegd op 18 januari 2021.
www.tubantia.nl/enschede/wim-81-uit-enschede-is-levenslang-in-lockdown-hij-heeft-de-hele-wereld-in-zijn-eigen-huis/

Fertinel, R. [80]
2019
Deel van de tentoonstelling
“Design in het Derde Rijk” [foto]
Geraadpleegd op 18 december 2020.
www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/zo-maak-je-een-tentoonstelling-over-nazidesign-zonder-het-fascisme-te-verheerlijken-je-proeft-de-actualiteit/

Heijmerink Wagenaars [91]
2020
Openluchtmuseum Canon van Nederland [Foto]
Geraadpleegd op 24 januari 2021.
www.hwva.nl/onze-projecten/openluchtmuseum-canon-van-nederland/

Hunebedcentrum [104]
zonder datum
Oertijdperk [Foto]
Geraadpleegd op 13 december 2020.
www.hunebedcentrum.eu/oertijdperk/

Kossmann De Jong [62]
zonder datum
Tentoonstelling Dolhuys [Foto]
Geraadpleegd op 13 november 2020.
www.kossmanndejong.nl/nl/project/het-dolhuys-the-madhouse/

Kummer-Herrman [70]
2019
Netherlands-bauhaus [Foto]
Geraadpleegd op 27 november 2020.
www.kummer-herrman.nl/project/netherlands-bauhaus/

van der Linden, M. [56]
2020
In zijn museum toont strandjutter Thijs de Boer de bijzondere dingen die hij heeft gevonden op het strand. [Foto]
Geraadpleegd op 28 november 2020.
www.nieuwsbladnof.nl/artikel/1128849/jutter-thijs-de-boer-verzamelt-schatten-op-strand-van-schiermonnikoog.html

Museon [114]
zonder datum
Tentoonstellingszalen [Foto]
Geraadpleegd op 23 februari 2021.
www.museon.nl/nl/zaal/tentoonstellingszalen

Museon [117]
zonder datum
Kwaliteitsonderwijs [Foto]
Geraadpleegd op 2 maart 2021.
www.museon.nl/nl/aanvullende-informatie-over-one-planet

Museon [118]
zonder datum
One Planet Permanent [Foto]
Geraadpleegd op 2 maart 2021.
www.museon.nl/en/all-exhibitions

Museumcontact [88]
zonder datum
Openluchtmuseum Arnhem [Foto]
Geraadpleegd op 22 februari 2021.
www.museumcontact.nl/evenementen/tentoonstellingsanalyse-de-canon-van-nederland/

Museumnacht [28]
2021
NEMO Science Museum [Foto]
Geraadpleegd op 10 januari 2021.
www.museumnacht.amsterdam/museum/23/nemo-science-museum/

Naturalis [100]
zonder datum
LiveScience [Foto]
Geraadpleegd op 8 januari 2021.
www.naturalis.nl/museum/museumzalen/livescience

Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid [48]
2021
Post Beeld en Geluid Facebook [Afbeelding]
Geraadpleegd op 10 januari 2021.
www.facebook.com/beeldengeluid

Nederlands Openlucht Museum [90]
2020
Filmset Openlucht Museum [Foto]
Geraadpleegd op 5 maart 2020.
www.arnhem.nieuws.nl/kunst-en-cultuur/vernieuwde-canon-van-nederland/

NEMO [29]
zonder datum
NEMO Science Museum [Foto]
Geraadpleegd op 23 december 2020.
www.tours-tickets.com/nl/musea/nemo-science-museum/

NMM [45]
2021
Gezamenlijke missie [Foto]
Geraadpleegd op 23 december 2020.
www.nmm.nl/nl/over-ons/

NMM [83]
zonder datum
Tentoonstelling Hij of ik [Foto]
Geraadpleegd op 23 december 2020.
www.nmm.nl/ontdek/te-zien/hij-of-ik/

NOS [23]
2019
Influencers bezoeken Wondr [Foto]
Geraadpleegd op 1 maart 2021.
www.nos.nl/artikel/wondr-museum-in-amsterdam-ideaal-voor-de-perfecte-instagram-foto.html

Okijk [115]
2021
Virtuele tour Museon One Planet [Foto]
Geraadpleegd op 2 februari 2021.
www.okijk.nl/nieuws/voltooide-projecten/virtuele-tour-museon-one-planet

Overmeer, R. [66]
2019
Beeldenschoon uit Cyprus [Foto]
Geraadpleegd op 22 februari 2021.
www.zin.nl/2019/12/14/beeldenschoon-uit-cyprus/

Patterson, J. L. [16]
2016
Kunstkammer/Wunderkammer [Illustratie]
Geraadpleegd op 23 december 2020.
www.artofwondering.com/2016/09/16/kunstkammer-wunderkammer-cabinet-of-curiosities/

Planemos [73]
zonder datum
Bij ons in de Biblebelt [Foto]
Geraadpleegd op 4 januari 2021.
www.planemos.nl/project/tentoonstelling/bij-ons-in-de-biblebelt.html

Rijksmuseum [89]
2017
Het verhaal van Nederland [Foto]
Geraadpleegd op 14 februari 2021.
www.rijksmuseum.nl/nl/pers/persberichten/nieuw-in-het-nederlands-openluchtmuseum-canon-van-nederland

Rijksmuseum van Oudheden [65]
2019
Een blik in een van de tentoonstellingszalen van “Cyprus”. [Foto]
Geraadpleegd op 28 februari 2021.
www.rmo.nl/tentoonstellingen/tentoonstellingen-archief/cyprus/

Rijksmuseum Boerhaave [96]
2020
Zaalfoto Besmet in Rijksmuseum Boerhaave [Foto]
Geraadpleegd op 23 januari 2021.
www.rijksmuseumboerhaave.nl/te-zien-te-doen/besmet/

Roos, A. [19]
1679
Kircher-Museum im Collegium Romanum [Illustratie]
Geraadpleegd op 22 januari 2021.
www.en.wikipedia.org/wiki/Kircherian_Museum

Schilperoord, H. [58]
2020
Schelpenmuseum Paal 14 [Foto]
Geraadpleegd op 23 januari 2021.
www.vvvschiermonnikoog.nl/zien-en-doen/musea/schelpenmuseum-paal-14

Speksnijder, A. [54]
2019
Leerstijlen van Kolb [Illustratie]
Geraadpleegd op 3 januari 2021.
www.train-de-trainer.com/leerstijlen-van-kolb/

The Black Archives [9]
zonder datum
Tien keer meer geschiedenis [Campagneposter]
Geraadpleegd op 4 januari 2021.
www.theblackarchives.nl/meergeschiedenis.html

Today [84]
zonder datum
Campagne Nationaal Militair Museum [Foto]
Geraadpleegd op 28 november 2020.
www.today.nl/journal/hij-of-ik-campagne-nationaal-militair-museum/

Tripadvisor [116]
2016
Oude Ambachten & Speelgoed Museum [Foto]
Geraadpleegd op 22 november 2020.
www.tripadvisor.fr/Oude_Ambachten_Speelgoed_Museum-Terschuur_Gelderland_Province.html

Tripadvisor [57]
2017
Verhalen, verhalen, verhalen uit binnen- en buitenland [Foto]
Geraadpleegd op 22 november 2020.
www.tripadvisor.nl/Attraction_Reviews-or15-Shellmuseum-Schiermonnikoog_Friesland_Province.html

Verboom, S. [76]
2019
Mevrouw Blankenstijn-Morée [Foto]
Geraadpleegd op 22 januari 2021.
www.trouw.nl/nieuws/bij-ons-in-de-biblebelt-dit-zijn-reformatorische-christenen-anno-nu/

Verboom, S. [77]

2019

Gerdine Roos-Schut [Foto]

Geraadpleegd op 22 januari 2021.

www.trouw.nl/nieuws/bij-ons-in-de-biblebelt-dit-zijn-reformatorische-christenen-anno-nu/

Visit Veluwe [110]

zonder datum

Oude Ambachten Speelgoedmuseum [Foto]

Geraadpleegd op 17 januari 2021.

www.visitveluwe.nl/locaties/oude-ambachten-speelgoedmuseum

Volkskrant [40]

2019

De semipermanente tentoonstelling

'Hollanders van de Gouden Eeuw' (...) heten. [Foto]

Geraadpleegd op 7 januari 2021.

www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/amsterdam-museum-schrapt-term-gouden-eeuw/

Woldendorp, L. [24]

(2019)

Nadia Roberto in Wondr. [Foto]

Geraadpleegd op 14 januari 2021.

www.parool.nl/nieuws/instagram-experience-wondr-in-noord-is-een-walhalla-voor-selfiejunkies/

Wolzak, T. [35]

2019

Wonderkamers Kunstmuseum [Foto]

Geraadpleegd op 11 februari 2021.

www.dearchitect.nl/interieur/nieuws/2019/02/kossmann-dejong-ontwerpt-vernieuwde-wonderkamers-in-gemeentemuseum-den-haag/

Videobestanden

Clubcollege [6]

19 september 2016

Moeten we het vak geschiedenis afschaffen?

Geraadpleegd op 10 februari 2021

www.youtube.com/watch?v=n8_pgtuln3g

Leids Universitair Medisch Centrum [98]

16 oktober 2020

PEP-talk dr. Mienieke te Hennepe over Besmet!

Geraadpleegd op 13 februari 2021

www.youtube.com/watch?v=fGd9vwc6p8o&feature=youtu.be

[8o&feature=youtu.be](http://www.youtube.com/watch?v=fGd9vwc6p8o&feature=youtu.be)

RTV Drenthe [106]

10 januari 2017

Verslaggever Frits Emmelkamp in het Oertijdpark

Geraadpleegd op 22 februari 2021

www.rtvdrenthe.nl/media/52059/Verslaggever-Frits-Emmelkamp-in-het-Oertijdpark

Colofon

Eindexamenscriptie

Lisa van Moort

Academie

ArtEZ University of the Arts, Zwolle

Studierichting

Graphic Design

Eindexamenjaar 2020-2021

Lettertype

Cormorant Garamond

Spectral

Drager

Zakdoeken

Oplage

1

Dankwoord

Inhoudelijke begeleiding

Aldwin Kroeze
Jacqueline Cové

Begeleiding ontwerp scriptie

Ernst Bernson

Interviews

Anika Ohlerich *ruimtelijk ontwerper en kunsthistoricus*
Archetypisch

Jeroen Punt *conservator Nationaal Militair Museum*

Jet van Overheem *hoofd educatie en conservatie*
Kunstmuseum in Den Haag

Martine Barnhard *hoofd tentoonstellingen*
Openluchtmuseum Arnhem

Martine Hermsen *projectleider 2D Naturalis*

Nadine Lemmers *educator en archeoloog Hunebedcentrum*

Tanja Kootte *conservator protestantisme*
Catharijneconvent

Thijs Horseling *grafisch ontwerper Instituut*
voor Beeld en Geluid Hilversum

Tjeerd de Boer *adviseur, strateeg en schrijver*
Instituut voor Beeld en Geluid Den Haag

Zakdoeken

Alexine de Kraa
Eveline van Moort
Ina Heijda
Jannie Boerendans
Jeanet Klock
Oma van de Poppe
Oma Trein
Petra Dallinga
Reinanda Koster

Een speciale dank

Alexine de Kraa *voor de tekstuele correcties*

Eveline van Moort *voor het verzamelen van de zakdoeken*
en het vele strijkwerk

Myrthen Boermann *voor de hulp bij het strijken*